

Василь ІЛЬНИЦЬКИЙ

***ПРОВІД ОУН
КАРПАТСЬКОГО КРАЮ***

ЛІТОПИС УПА
СЕРІЯ “ПОДІЇ І ЛЮДИ”

КНИГА 21

LITOPYS UPA
Series "Events and People"
Book 21

VASYL ILNYTSKYI

**LEADERSHIP OF THE OUN IN
KARPATS'KYI KRAI**

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ
Серія “Події і люди”
Книга 21

ВАСИЛЬ ІЛЬНИЦЬКИЙ

**ПРОВІД ОУН
КАРПАТСЬКОГО КРАЮ**

УДК 94(477)
ББК 63.3(4УКР3)62
I-48

Василь ІЛЬНИЦЬКИЙ

ПРОВІД ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ

Книга присвячена структурі та кадрам Карпатського краю ОУН. На основі різних архівних документів і матеріалів розкриваються структурні трансформації та питання кількісного заповнення керівних органів краю. З'ясовано, що незважаючи на підпільні умови, постійні втрати серед керівного складу підпілля намагалося заповнювати вакантні посади причому їхній фаховий рівень залишався високим.

Vasyl ILNYTSKYI

LEADERSHIP OF THE OUN IN KARPATS'KYI KRAI

The book is devoted to structure and cadres of the OUN Karpats'kyi Krai. Based on various archival documents and materials the structural changes and the accompanying turnover in leading personnel of the Krai are revealed. It is concluded that despite difficult existential conditions in the underground and constant losses among the leading cadres, the vacant positions were being successfully replaced and the professional skills of the personnel continued to remain high.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР
Петро Й. ПОТІЧНИЙ

ISBN 978-966-2105-45-2 (Ukraine)
ISBN 978-1-897431-47-4 (Canada)

© Літопис УПА, 2012
© Litopys UPA, 2012

**70-РІЧЧЯ ПОСТАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ
1942 – 2012**

ФУНДАТОРОМ
цієї книги є
ДМИТРО ГУЛЕЙ
в пам'ять дружини **МАРІЇ**

Дмитро Гулей народився 30 жовтня 1919 р. у с. Отиневичі теперішнього Жидачівського р-ну Львівської обл. у багатодітній родині.

Навчався в приватній українській школі у Ходорові, але за браком коштів змушений був перейти до польської державної школи, де закінчив сім класів. Потім рік навчався у торговельній школі, прагнучи вступити до Рогатинської гімназії, однак, через матеріальні нестатки не зміг втілити цієї мрії в реальність.

Приймав активну участь в діяльності т-ва «Просвіта» у рідному селі. У 1939 р., перед початком II-ої Світової війни, вступив до Юнацтва

ОУН. Згодом, у 1940-1941 рр. був районним провідником Юнацтва. У листопаді 1940 р. щасливо уникнув мобілізації до Червоної армії, а опісля і репресій НКВС.

Відтак, з настанням німецької окупації продовжував працювати в Юнацтві, але у 1943 р. під час облави був заарештований гестапо та потрапив на примусові роботи до вугільної шахти в м. Гамм у Північній Вестфалії.

Після закінчення війни переїжджає до Канади, де залучається до активного громадсько-політичного життя, будучи членом Ліги Українців Канади, Спілки Української Молоді, «Пласту», Антибільшовицького Блоку Народів (АБН) та інших організацій. Є автором численних публіцистичних дописів в україномовних часописах Північної Америки, а в 1994 р. підготував і видав книгу власних споминів «З Ходорівщини через Канаду в Україну».

Після смерті першої дружини Анни одружується вдруге з Марією Чорній, яка народилася 8 жовтня 1924 р. у с. Закомар'я Золочівського повіту Тернопільського в-ва (тепер Буського р-ну Львівської обл.). У роки Другої світової війни потрапила на примусові роботи до Німеччини, а згодом переїхала до Канади. Впродовж усього свого життя була активною у чисельних українських громадських організаціях, працюючи для добра Самостійної України. Відійшла у вічність сл. п. Марія Гулей 12 червня 2010 р., але добрі справи, започатковані нею, продовжують жити.

Подружжям засновано «Культурно-освітню фундацію Марії та Дмитра Гулей», яка від 1983 р. фінансує друк численних видань культурологічного та історико-просвітницького спрямування, забезпечує навчальні заклади та бібліотеки України книгами, фінансово підтримують молодих студентів у їх наукових дослідженнях в галузі україністики.

* * *

Dmytro Hulei was born on October 30, 1919 in v. Otynevychi in Zhydachiv raion, Lviv oblast'.

He attended the private Ukrainian school in Khodoriv, and later the Polish state school where he completed 7 grades. Later, he attended a commercial school for one year with the intent of entering the Rohatyn Gymnazium. Due to insufficient material resources he was unable to realize this wish.

He was very active in the local "Prosvita" and, in 1939, just prior to WWII, he joined the "Iunatstvo OUN". In 1940-41 he was the raion leader of this organization. In November 1940, he successfully avoided being mobilized into the Red Army, and later the NKVD repression as well.

During the German occupation he was arrested by the Gestapo and sent to forcible labor in the coal mines in Hamm in Northern Westphalia.

After WWII he moved to Canada and became very active in the League of Ukrainians in Canada, the Ukrainian Youth Association (SUM), the scouting organization "Plast", the Anti-Bolshevik Bloc of Nations and other organizations. He is an author of a number of contributions in the Ukrainian language newspapers of North America, and of his own memoirs entitled "From Khodoriv through Canada into Ukraine".

After the death of his first wife, Anna, he married Maria Chornii (born October 8, 1924) native of v. Zakomar'ia, povit Zolochiv, voievdstvo Ternopil (now raion Bus'k, obl. Lviv). During WWII she also experienced forcible labor in Germany. Afterwards, she migrated to Canada where she was very active in numerous Ukrainian community organizations working for the benefit of Ukraine. She died on June 12, 2010, but the good works initiated by her continue to live to this day.

In 1983 the married couple established "The Cultural-Educational Foundation of Maria and Dmytro Hulei" which financially supports many publications of cultural and educational focus, supplies educational establishments and libraries of Ukraine with books, and offers financial support to young scholars in their research in the field of Ukrainian studies.

ВСТУП

Невідкладним завданням української історичної науки є вивчення структури та керівного складу Організації Українських Націоналістів (ОУН) і Української Повстанської Армії (УПА), реалізація якого закладає основи для успішного дослідження інших аспектів національно-визвольного руху¹. Розв'язання цього питання допоможе не лише професійним історикам, але й краєзнавцям, які висвітлюють історію того чи іншого регіону, або підпільний шлях окремих діячів.

Об'єктом дослідження є структура Карпатського краю ОУН та керівний склад крайового проводу, який був створений навесні 1945 р. та функціонував до 1954 р. З-поміж трьох країв, що діяли на той час, Карпатський був одним із найчисельніших та найпотужніших, на який також покладали особливі завдання (базування підрозділів Проводу ОУН; зв'язок із підпіллям Польщі, Чехословаччини та Німеччини; опанування Закарпаття). У дослідженні подається характеристика організаційно-територіального поділу Карпатського краю ОУН та керівного складу крайового проводу ОУН, який територіально охоплював нинішні Закарпатську, Івано-Франківську (без Рогатинського та північної частини Галицького районів), Чернівецьку та південну частину Львівської областей (Дрогобицький, Сколівський, Старосамбірський, Стрийський і Турківський райони, південно-західну частину Миколаївського, центральну і південну частину Самбірського районів і міста обласного підпорядкування Борислав, Дрогобич, Моршин, Самбір, Стрий та Трускавець).

Мета дослідження – з'ясування особливостей організаційно-територіального устрою Карпатського краю ОУН; характеристика його кадрового складу у 1945–1954 рр., подолання снуючі труднощів, які стоять перед дослідниками при вивченні структури та кадрового складу, що зумовлено особливостями підпільної роботи та браком джерел загалом, і оприлюднених – зокрема.

Хронологічні рамки роботи охоплюють 1945–1954 рр. – від часу структурної реорганізації підпілля та створення Карпатського краю ОУН і до фактичної ліквідації організаційної підпільної структури на даній території та загибелі останнього керівника краю – Миколи Твердохліба-“Грома”.

Комплексні дослідження з історії Карпатського краю ОУН, зокрема його організаційної структури та керівного складу, наразі відсутні. Питання організаційно-територіального поділу і кадрового складу керівних ланок ОУН, зокрема і Карпатського краю, стисло розглянуті Петром Содолем². Незважаючи на те, що станом на 1994–1995 рр. величезний ма-

¹ Див. наприклад: Ільницький В. Дрогобицька округа ОУН: структура і керівний склад (1945–1952 рр.). – Дрогобич: Вимір, 2009. – 368 с.

² Содоль П. Українська Повстанча Армія. 1943–1949. Довідник. – Нью-Йорк: Пролог, 1994. – 199 с.; Содоль П. Українська Повстанча Армія, 1943–1949. Довідник другий. – Нью-Йорк: Пролог, 1995. – 295 с.

сив повстанських і радянських документів, які знаходяться в українських архівах, ще був недоступний, автор з'ясував функції основних працівників крайового проводу Карпатського краю, хоча у його праці наявні як помилки, так і, частіше, білі плями. Спробою доповнити працю П. Содоля інформацією з радянських документів є стаття Ігоря Марчука³. Вона, хоча і містить низку неточностей, є єдиною працею, яка намагається комплексно розглянути кадровий склад саме крайового проводу ОУН Карпатського краю. Також з'явилася ряд публікацій, особливо в останні роки, які торкаються життя і діяльності окремих членів та працівників крайового проводу. Їх авторами є Роман Грицьків⁴, Олександр Іщук та Наталія Ніколаєва⁵, Микола Когут⁶, Степан Лесів⁷, Нестор Мизак⁸, Володимир Мороз⁹, Михайло Романюк¹⁰ та ін. Слід згадати, що коротка біографія першого крайового провідника Ярослава Мельника-“Роберта” була опублікована ще у той час, коли йшла визвольна боротьба¹¹.

Окремі біографічні дані про керівний склад крайового проводу містяться в регіональних дослідженнях діяльності ОУН, серед яких більшу цінність представляє праця Михайла Бориса про Долинщину¹².

³ Марчук І. Ліквідація радянськими карально-репресивними органами Карпатського крайового проводу ОУН (1945 – 1954) // Український націоналізм: історія та ідеї. Науковий збірник. Вип. 1 / [ред. Олег Баган]. – Дрогобич: Посвіт, 2009. – С. 50 – 60.

⁴ “Грім” полковник УПА Микола Твердохліб. Спогади і матеріали. Упор. Р. Грицьків. – Літопис УПА. Серія “Події і люди”. – Кн. 5. – Торонто–Львів: Літопис УПА, 2008. – 128 с.

⁵ Іщук О. Життя та доля Михайла Дяченка-“Марка Боеслава”. – Літопис УПА. Серія “Події і люди”. – Кн. 9. – Торонто–Львів: Літопис УПА, 2010. – 140 с.; Іщук О. Ніколаєва Н. Ярослав Богдан-“Всеволод Рамзенко”. – Літопис УПА. Серія “Події і люди”. – Кн. 14. – Торонто–Львів: Літопис УПА, 2001. – 128 с.

⁶ Когут М. Герої не вмирають... Кн. 1. – Дрогобич: Відродження, 2001. – 62 с.; Когут М. Герої не вмирають... Кн. 2. – Калуш: Артекс, 2002. – 72 с.; Когут М. Герої не вмирають... Кн. 4. Нарис, спогади. – Калуш: Артекс, 2003. – 52 с.; Когут М. Повстанська доля Байрака. – Дрогобич: Відродження, 1999. – 48 с.

⁷ Лесів С. Референт ОУН “Дністровий” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://museum-bandera.if.ua/main.php?m0prtm=6&showItem=13> (02.08.2011); Лесів С. Заходи по ліквідації провідника ОУН Карпатського краю – “Єфрема” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://museum-bandera.if.ua/main.php?m0prtm=6&showItem=40> (01.01.2012).

⁸ Мизак Н. С. За тебе, свята Україно. Заліщицький повіт у визвольній боротьбі ОУН, УПА: Книга третя. – Чернівці: Золоті литаври, 2002. – С. 147.

⁹ Мороз В. Зиновій Тершаковець – “Федір”. – Літопис УПА. Серія “Події і люди”. – Кн. 12. – Торонто–Львів: Літопис УПА, 2010. – 127 с.; Мороз В. Микола Никифорчин-“Дубенко”-“Вартовий” // Шлях перемоги. – 2011. – Ч. 26. – 29 червня. – С. 6.

¹⁰ Романюк М. Петро Федун-“Полтава” – провідний ідеолог ОУН та УПА. – Літопис УПА. Серія “Події і люди”. – Кн. 6. – Торонто–Львів: Літопис УПА, 2009. – 128 с.

¹¹ Каменяр А. Роберт (Ярослав Мельник). – Б. м.: б. в., 1950. – 16 с.

¹² Борис М. Нескорена Долинщина. Літопис визвольних змагань. Мартирологи, біографії, спогади, документи, фотографії. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2002. – 700 с.

Питання загибелі М. Твердохліба з'ясовував у ряді публікацій Михайло Зеленчук¹³. Питання характеристики керівного складу референтури Служби Безпеки, зокрема в Карпатському краю, розглядали Валерій Єфименко¹⁴, Дмитро Веденєєв та Геннадій Биструхін¹⁵.

Питань структури, крім П. Содоля, торкалися й інші дослідники, про те фрагментарно¹⁶. На окрему згадку заслуговує лише упорядкований Дмитром Продаником збірник документів про Буковинську округу ОУН¹⁷.

Необхідно також зазначити, що під час дослідження в переважній більшості ми використовували документи Галузевого державного архіву Служби безпеки України (ГДА СБУ). Це зумовлено тим, що органи НКВС-НКДБ-МДБ-МВС-КДБ вели боротьбу із ОУН і УПА а тому в архівних установах зберігся значний масив як їхніх власних, так і трофейних – повстанських – документів. Звісно найважливіше значення для

¹³ Зеленчук М. Смерть командира Миколи Твердохліба-Грома // Альманах "Гомону України". – 1992. – С. 59 – 70.

¹⁴ Єфименко В. Кадровий склад спеціального підрозділу ОУН (Б): спроба аналізу // З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ. Науково-документальний журнал. 1999. – № 1/2(10/11). – С. 443–456; Його ж. Тактика і методи роботи працівників спеціального підрозділу ОУН(Б) // З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ. Науково-документальний журнал. – 2000. – № 2/4(13/15). – С. 504–514.

¹⁵ Веденєєв Д.В., Биструхін Г.С. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945 – 1980-ті роки: Монографія. – К.: К.І.С., 2007.

¹⁶ Андрухів І., Француз А. Правда історії. Станіславщина в умовах терору і репресій: 1939 – 1959 роки: історико-правовий аспект. Документи і матеріали. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008. – 448 с.; Андрухів І., Француз А. Станіславщина: двадцять буремних літ (1939 – 1959). Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз. – Рівне-Івано-Франківськ: Видавнича фірма "Талія", 2001. – 335 с.; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. У п'яти томах. Том 1. Коломийський і Косівський райони / Упоряд. Вардзарук Л. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. – 650 с.; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. У п'яти томах. Том 2. Місто Івано-Франківськ, Богородчанський, Верховинський, Надвірнянський райони / Упоряд. Вардзарук Л. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2001. – 648 с.; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. У п'яти томах. Том 3. Долинський, Калуський і Рожнятівський райони / Упоряд. Вардзарук Л. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002. – 596 с.; Вегеш М. Сторінки історії ОУН-УПА в Закарпатті (1939 – 1950-ті рр.) // Сучасність. – 2001. – Ч. 3. – С. 85-97; Вегеш М., Греченюк Н. Національно-визвольні змагання українців Східної Галичини і Закарпаття в 1918–1950 рр. – Ужгород, 2003. – 250 с.; Веденєєв Д., Биструхін Г. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945–1980-ті роки. – Киев: К.І.С., 2007. – 568 с.; Мизак Н. УПА–"Захід" і збройне підпілля ОУН у боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу у 1942–1960 рр. – Чернівці-Торонто: Прут, 2011. – 436 с.; Шанковський Л. Українська Повстанська Армія / Лев Шанковський // Історія українського війська (1917–1995). – Львів: Видавництво "Світ", 1996. – С. 482–695.

¹⁷ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 19: Підпілля ОУН на Буковині 1943 – 1951. Документи і матеріали. – Київ-Торонто, 2012. – 783 с.

дослідження даної проблеми мають документи із середовища самого підпілля. Найбільший масив оригіналів підпільних документів (інструкції, накази, розпорядження, звіти, навчальні програми з підготовки кадрів, пропагандистська література) зберігається у фонді 13 ГДА СБУ (справи 376¹⁸ і 398¹⁹), а також ряді фондів Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України)²⁰. Окремо необхідно згадати про два найважливіших підпільних документи, які дозволяють з'ясувати структуру, кадровий склад (дати йому характеристику) крайового проводу ОУН Карпатського краю. Це щоденникові нотатки П. Федуна-“Полтави”, які описують стан у Карпатському краї станом на середину 1949 р.²¹, та характеристика Карпатського краю, складена В. Сидором-“Шелестом”²².

Чи не найбільше матеріалів по боротьбі зберігаються у фонді 2 ГДА СБУ м. Київ (фондоутворювачі – управління боротьби з бандитизмом НКДБ УРСР у 1943–1946 рр., управління 2-Н МДБ УРСР у 1947–1953 рр. та 4 управління КДБ УРСР у 1953–1960 рр.). Цей фонд містить значний масив підпільних звітів, листів перекладених на російську мову²³. Основний масив матеріалів фонду 2-Н – це документи радянських органів державної безпеки. Зокрема, це звіти, щоденні зведення, оперативно-розшукові матеріали, розпорядження, кореспонденція, агентурні донесення²⁴. Аналогічні документи радянських

¹⁸ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 20; Т. 28. – Арк. 186; Т. 38. – Арк. 166 – 180зв.; Т. 39. – Арк. 7зв. – 8зв.; Т. 47. – Арк. 83; 85 – 86; 344; Т. 39; Т. 60. – Арк. 271, 276, 277, 279, 281, 282, 290; Т. 61. – Арк. 59; Т. 78. – Арк. 258 – 259зв., 260 – 261зв., 271 – 288, 350 – 371; 392 – 462; Т. 87. – Арк. 146 – 161.

¹⁹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 4. – Арк. 93 – 95; Т. 13. – Арк. 150 – 150зв., 152 – 152зв., 195, 196, 200 – 201, 224; Т. 21. – Арк. 224.

²⁰ ЦДАВО України. – Ф. 3833. – Оп. 1. – Спр. 226. – Арк. 123; Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 12, 34, 43 – 44, 46, 58, 68, 69, 111, 129, 184 – 184зв., 189, 196, 243, 259, 306; Спр. 70. – Арк. 2; Ф. 3838. – Оп. 1. – Спр. 4а. – Арк. 28, 29, 30 – 32.

²¹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 150 – 153.

²² ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 152 – 175; Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 16 – 59.

²³ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 90 (1951). – Спр. 66. – Арк. 50, 98; Оп. 55 (1953). – Спр. 6. – Т. 1. – Арк. 98 – 99; Оп. 56 (1953). – Спр. 6. – Т. 2. – Арк. 202; Оп. 58 (1953). – Спр. 1. – Т. 1. – Арк. 103, 144, 237; Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 152; Оп. 98 (1954). – Спр. 1. – Т. 1. – Арк. 1, 2; Спр. 7. – Арк. 17, 177; Спр. 8. – Арк. 85 – 86; Спр. 9. – Арк. 93 – 95; Спр. 13. – Т. 1. – Арк. 30; Оп. 60 (1953). – Спр. 4. – Т. 2. – Арк. 344; Спр. 16. – Арк. 193; Оп. 99 (1954). – Спр. 15. – Арк. 218, 236, 256; Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 9 – 12; Т. 9. – Арк. 17;

²⁴ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 54 (1953). – Спр. 3. – Т. 1. – Арк. 260; Оп. 55 (1953). – Спр. 5. – Т. 1. – Арк. 123 – 124, 190, 266, 347; Оп. 59 (1953). – Спр. 7. – Т. 2. – Арк. 147 – 148; Оп. 60 (1953). – Спр. 3. – Т. 5. – Арк. 186, 195 – 196; Оп. 67 (1953). – Спр. 11. – Арк. 33; Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 35, 47, 189, 238, 365, 377; Спр. 2. – Арк. 35, 36; Оп. 98 (1954). – Спр. 1. – Т. 2. – Арк. 47; Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 5. – Арк. 8, 24, 146 – 153, 154, 264 – 266, 269, 270; Т. 6. – Арк. 214, 215; Т. 7. – Арк. 8, 215 – 216, 221 – 225, 250; Т. 8. – Арк. 243 – 244, 378; Оп. 28 (1960). – Т. 16. – Арк. 136 – 138, 247; Т. 17. – Арк. 14 – 15; Т. 20. – Арк. 95 – 96, 98 – 99; Ф. 65. – С. 7443. – Арк. 232, 233, 267; Спр. 9079. – Т. 52. – Арк. 217 – 219; Ф. 71. – Оп. 6. – Спр. 203. – Арк. 205; ЦДАГОУ). – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 2968. – Арк. 6 – 8.

спецорганів (витяги із звітів, оперативно-розшукових матеріалів, розпоряджень, кореспонденції) зберігаються у фонді 13 (справа 372)²⁵.

Цінну групу джерел складають протоколи допитів затриманих каральними органами, які дають можливість не лише заповнити наявні лакуни у структурі персональної обсади (наповнюваності), а й рівночасно вписати ці життєписи у контекст національно-визвольної боротьби. Хоч за ступенем достовірності інформації протоколи допитів наближені до мемуарів, однак, вони не втратили своєї цінності, оскільки інформація у них зафіксована по “свіжих слідах”. Правда, вона відзначається суб’єктивністю, оскільки її, як правило, отримували від підпільників через фізичні тортури і кожна людина намагалася замовчувати інформацію про себе, своїх рідних, друзів та знайомих. У нашому дослідженні ми використовували матеріали протоколів допитів Василя Охримовича²⁶, Юліна Матвіїва²⁷, Артемізії Галицької²⁸, Мирослава Гайдука²⁹, Івана Белейовича³⁰, Євгена Пришляка³¹, Ярослава Богдана³² та Марії Івановської³³.

Окремо потрібно виділити спогади учасників українського національно-визвольного руху, які є важливим джерелом комплексного дослідження. Вони містять характеристики структури, керівного складу, розкривають форми і методи боротьби ОУН проти утвердження радянського режиму, а також репресивну політику офіційної влади проти підпілля. Водночас слід наголосити, що мемуари несуть на собі відбиток авторської суб’єктивності, інколи не позбавлені тенденційності. Тому мемуари – це специфічна форма особистого осмислення подій, які вимагають дуже обережного аналітичного ставлення. Натомість спогади мають і свою перевагу, оскільки передають дух того часу, атмосферу боротьби, подають інформацію, яка свого часу не могла бути зафіксована в документах підпілля чи каральних органів. На жаль, лише незначна кількість мемуарів розкриває структуру і кадровий склад Карпатського краю. Зокрема, це спогади підпільників Марії Савчин “Марічки”³⁴, Степана Стебельського-“Хріна” та Олекси Конопадського-“Островерха”³⁵, опубліковані у відповідних томах “Літопису УПА”.

²⁵ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 1. – Арк. 227; Т. 2. – Арк. 5 – 7; Т. 4. – Арк. 245; Т. 5. – Арк. 165 – 167; Т. 6. – Арк. 38, 78; Т. 16. – Арк. 273 – 275; Т. 18. – Арк. 157 – 158; Т. 23. – Арк. 400 – 422; Т. 26. – Арк. 166 – 167; Т. 53. – Арк. 232; Т. 56. – Арк. 9 – 14, 131, 133, 169–170, 431 – 432; Т. 77. – Арк. 131, 133, 371 – 376.

²⁶ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 445. – Т. 1 – 6.

²⁷ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 1 – 6.

²⁸ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67446.

²⁹ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67447.

³⁰ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67448. – Т. 1 – 3.

³¹ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67417. – Т. 1 – 3.

³² ГДА СБУ. – Ф. 6. – Спр. 75196-фп.

³³ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П – 38686.

³⁴ Літопис УПА. – Т. 28: Марія Савчин. Тисяча доріг. (Спогади). – Торонто – Львів: Видавництво Літопис УПА, 1995. – 600 с.

³⁵ Літопис УПА. – Т. 30: Степан Стебельський, Олекса Конопадський: Крізь сміх заліза: хроніки. – Торонто – Львів: Видавництво Літопис УПА, 2000. – 552 с.

Максимально широке і комплексне використання різних типів джерел, їх співставлення дає можливість перевірити достовірність інформації і достатньо точно і об'єктивно з'ясувати дійсний стан у крайовому проводі ОУН Карпатського краю.

Праця складається зі вступу, трьох розділів та додатків. У першому розділі подається коротка історія формування організаційної структури та територіального устрою Карпатського краю ОУН упродовж 1945–1954 рр. У другому висвітлюється загальний огляд кадрів керівного складу підпілля крайового проводу. У третьому подано характеристику кадрового забезпечення крайового проводу. У додатках відтворено заповнення посад крайового проводу, а також подано біографічні довідки про тих, хто їх займав.

У книзі використано світлини з архівів (ГДА СБУ, ЦДАВО України, Центру досліджень визвольного руху), публікацій “Літопису УПА”, газети “Шлях перемоги”, приватних збірок Григорія Дем'яна, Володимира Мороза, Петра Содоля.

Автор висловлює щирі подяку всім, хто допоміг підготувати це видання: співробітникам Галузевого державного архіву Служби безпеки України в Києві, Архіву управління Служби безпеки України у Львівській області, Архіву управління Служби безпеки України у Чернівецькій області, Державного архіву Львівської області, Державного архіву Івано-Франківської області, Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України, насамперед Костянтинові Байді, В'ячеславі Васеленку, В'ячеславі Росінському, Володимиріві Говоруну.

За надані матеріали та консультації висловлюємо щирі подяку: Миколі Кулику (головний адміністратор “Літопису УПА”), відповідальному редакторові проф. Петру Потічному, Ігорю Гомзяку та Миколі Посівничу (м. Львів, “Літопис УПА”), Олегу Сорокіну (м. Борислав), Русланові Забілому (м. Львів, Центр досліджень визвольного руху) та багатьом іншим.

За системні наукові консультації, надані документи, допомогу в дешифруванні псевдонімів, пошуку світлин висловлюю особливу подяку Володимиріві Морозу (м. Київ).

Окрема подяка рідним і друзям.

Під час написання цієї книги автор зіткнувся з низкою перешкод: відсутність комплексної джерельної бази, проблемність перевірки фактів, відмова окремих осіб надавати інформацію тощо. За допущені помилки та неточності просимо вибачення, а також закликаємо доповнювати та уточнювати подані нами відомості. Автор надіється на доброзичливу та конструктивну критику, результати якої обов'язково будуть враховані у доопрацьованому виданні. Зрештою, кожен, хто не байдужий, може доповнити її. Окрім цього у даний час триває робота над підготовкою та упорядкуванням довідника про кадровий склад окружних, надрайонних і районних проводів Карпатського краю ОУН. Зібрано та систематизовано біографічні довідки на понад 3000 підпільників.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ КАРПАТСЬКОГО КРАЮ ОУН (1945–1954 рр.)

У 1944 р. Організація Українських Націоналістів на Західноукраїнських землях (ЗУЗ) включала області: Дрогобицьку (Самбірська, Стрийська округи), Львівську, Перемиську, Станіславівську (Коломийська, Станіславівська, Калуська округи), Тернопільську, Чернівецьку (Вашківський, Чернівецький, Хотинський повіти) і Закарпатська (хоча за структурним поділом ОУН повинна була формувати край, але із браком кадрів входила до ЗУЗ у якості області). До складу кожної області, в середньому, входило три округи, округу формувало три повіти, у свою чергу вони містили декілька районів, які склалися із 3 – 5 підрайонів, найнищою структурною одиницею була станиця³⁶.

У зв'язку із зменшенням особового складу відповідно недостатністю керівних кадрів, надмірною кількістю керівних звен ОУН (директивні вказівки Проводу поступали у низові звена із великим запізненням) виникла необхідність змінити організаційні форми³⁷. Рішення щодо реорганізації краю Західні Українські Землі було прийняте Проводом ОУН, імовірно, у листопаді 1944 р. Принаймні, про це йде мова у листі голови Бюро Проводу ОУН Романа Шухевича “Степана” до крайового провідника ЗУЗ Романа Кравчука “Петра”: “Тепер, у зв'язку з новою організаційною схемою, Ви самі зможете легко обслужити ті 3 одиниці, які Вам підпорядковані”. Дата цього листа не відома, але у ньому йде мова про призначення організаційного референта ЗУЗ Петра Дужого “Дороша” референтом пропаганди Проводу ОУН, що сталося саме в листопаді 1944 р.³⁸

У результаті реорганізації відбулися зміни в поділах Країв і Областей. Зокрема, передбачалася ліквідація областей ОУН. Після цього, окружні проводи підпорядковувались безпосередньо Крайовому, а робота ОУН централізувалася. Провідники новостворених Крайових проводів не були членами Проводу ОУН, як це було раніше. Повіти ОУН також ліквідовувалися. Замість них вводилися надрайони ОУН, які за територією обслуговування були дещо більші ніж повіти³⁹. На ЗУЗ було створено три Краї: Карпатський (об'єднав Станіславську, Закарпатську, Чернівецьку і Дрогобицьку області), Львівський, Подільський⁴⁰. Таким чином, сім колишніх обласних проводів утворювали три

³⁶ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 47. – Арк. 11 – 12.

³⁷ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 56 (1953). – Спр. 6. – Т. 2. – Арк. 203.

³⁸ Мороз В. З листування членів Проводу ОУН (листопад 1944 – травень 1945) // Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного руху, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 2007. – Збірник 10: До 100-річчя від дня народження Романа Шухевича. – С. 43 – 44.

³⁹ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 56 (1953). – Спр. 6. – Т. 2. – Арк. 200–202; Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 2. – Арк. 3.

⁴⁰ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 17, 216.

Краї ОУН⁴¹. У зв'язку з цим зменшилась необхідність в керівних кадрах ОУН, яких взагалі не вистачало. Референтури при Крайових проводах мали укомплектовуватись значною кількістю людей і на них покладалась велика організаційна робота.

Коли відбулося впорядкування структури, точно невідомо, хоч можна припускати, що це сталося наприкінці 1944 р., але не пізніше весни 1945 р. До речі член крайового осередку пропаганди Ярослав Богдан говорить, що в березні 1945 р. в село Лесівка Богородчанського р-ну, його викликав провідник Ярослав Мельник-“Роберт” і на зустрічі розповів про утворення на базі Станіславівської області ОУН Карпатського краю ОУН. До складу якого ввійшли: Дрогобицька (без Ходорівського, Миколаївського, Рудківського, Круkenицького, Комарнівського, Мостиського, Нижанковицького, Новострілищанського, Судовишнського районів), Станіславська (без Більшівського, Букачівського, Бурштинського, Рогатинського районів з яких була створена Рогатинська округа ОУН, яка ввійшла до Львівського краю), Чернівецька і Закарпатська області УРСР⁴².

Потрібно також сказати, що під час реорганізації у підпіллі проводилися спеціальні конференції присвячені цьому питанню. Зокрема, господарчий референт районного проводу Михайло Гута і підпільник Василь Кузьмин розповідали, що в ніч на 13 листопада 1944 р. в с. Тязів провідник повітового проводу ОУН Григорій Вацеба-“Сулима” провів конференцію на якій обговорювалися зміни у структурі та діяльності ОУН. Крім цього останній зачитав інструкцію про те, що підрайонні проводи ліквідуються, натомість організуються кущі чисельністю від 15 до 35 озброєних членів. В інструкції також зазначалася необхідність зміни псевд для керівного складу⁴³. Зокрема, підкреслювалося: “... Як можна швидше організувати кущі, зосередити там весь надійний український елемент, в першу чергу молодь, забезпечити зброєю, по можливості повним військовим обмундируванням. При кущах організувати жандармерію у числі рою, яка повинна охороняти кущ перед внутрішньою і зовнішньою небезпекою, вести розвідку, знищувати ворога, а також добувати продовольство і склади для харчування куща. Із складу куща буде поповнюватися УПА”⁴⁴.

На початку свого існування Карпатський край ОУН мав більше 20 сотень УПА, повний склад всіх референтур тобто служби безпеки (СБ), пропаганди, господарської і військової. Найбільша кількість оунівців знаходиться в гірських районах Карпат, де географічні умови місцевості дозволили зберегти окремі хоча і мало чисельні підрозділи сотні УПА, які діями

⁴¹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 1. – Арк. 324; Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 152.

⁴² ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 55 (1953). – Спр. 5. – Т. 4. – Арк. 347; Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 17.

⁴³ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 54 (1953). – Спр. 3. – Т. 1. – Арк. 260; Оп. 56 (1953). – Спр. 6. – Т. 2. – Арк. 202 – 203.

⁴⁴ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 55 (1953). – Спр. 6. – Т. 1. – Арк. 97.

самостійно, але в контакт із територіальними організаціями. Тяжкі умови зими 1944 – 1945 рр., а також активні операції відділів НКДБ і НКВС привели до скорочення відділів УПА до 40%. Протягом 1946 – 1947 рр. було вбито і заарештовано понад 20 різноманітних функціонерів крайового проводу (зв'язкових, охоронців тощо)⁴⁵. Станом на 1 вересня 1950 р. у Карпатському краї ОУН діяла та організаційно йому підпорядковувалися 5 окружних 17 надрайонних і 52 районних проводи. Загальною кількістю більше 900 озброєних підпільників. А вже станом на 1 березня 1951 р. Карпатський край складався із 5 окружних, 15 надрайонних і 49 районних проводів із загальною кількістю до 800 осіб.

Практично весь склад Станиславівської області ОУН перейшов у Карпатський край ОУН. З інших областей до складу останнього перейшов тільки керівник Дрогобицької області ОУН – Зиновій Тершаковець-“Федір”, який зайняв посаду організаційного референта Карпатського крайового проводу ОУН⁴⁶.

Створення нових адміністративних одиниць відбувалося на основі попередньої структури. Станиславівська область ОУН склала основу Карпатського краю; інші області та округи – відповідно Буковинської, Дрогобицької, Закарпатської, Калуської, Коломийської і Станиславівської округ. Повіти та райони давали кадри для керівництва надрайонів і районів. Останні почали відповідати офіційному радянському адміністративному поділу. Найнижчою адміністративно-територіальною одиницею була станиця, яка відповідала одному населеному пунктові. Кілька станиць (залежно від кількості членів і симпатиків) формували куц, яких у районі налічувалося від двох до шести⁴⁷. У подальші роки траплялися випадки, коли підпільники, які проживали у населеному пункті могли підпорядковуватися безпосередньо кушовому проводу ОУН. Така ситуація була зумовлена браком керівних кадрів, які могли б очолити станичні організації, тому вони ліквідовувалися, а залишки підпільників переводилися у куці⁴⁸.

Потрібно також зауважити, що після реорганізації у містах були створені міські організації ОУН (наприклад, Бориславська, Дрогобицька, Городенківська, Снятинська, Станиславівська)⁴⁹. Про те у 1946 р. згідно із наказом Проводу міські ОУН почали ліквідуватися. В першу чергу це було пов'язано із тим, що їх важко було контролювати і перевіряти (там могла з'явитися агентура МДБ), а також міські організації набагато легше виявлялися і ліквідовувалися. Водночас у важливих містах продовжували існувати спецбоївки для проведення акцій над партійно-радянським активом⁵⁰.

⁴⁵ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 153; Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 74.

⁴⁶ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 2. – Арк. 4.

⁴⁷ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 1. – Арк. 327; Ф. 2-Н. – Оп. 56 (1953). – Спр. 6. – Т. 2. – Арк. 198 – 199.

⁴⁸ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 217.

⁴⁹ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 55 (1953). – Спр. 6. – Т. 1. – Арк. 224.

⁵⁰ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1953). – Спр. 1. – Арк. 238.

Відповідно до реорганізації адміністративно-територіального устрою ОУН була проведена й реорганізація військово-територіального поділу УПА. Замість п'яти ВО (у складі УПА-Захід), які існували станом на листопад 1944 р., було створено три, які, мабуть, мали співвідноситися із новоутвореними крайями ОУН, що постали у зв'язку з реорганізацією областей та функціонували аж до припинення організованої боротьби на українських землях. Згідно із адміністративно-територіальним поділом, що був прийнятий в УПА територія Карпатського краю ОУН входила до складу ВО 4 "Говерля". Командир ВО одночасно займав пост військового референта Карпатського крайового проводу ОУН.

Відповідно до наказу УПА-Захід (ч. 9/44 від 25 листопада 1944 року) ВО 5 "Маківка" приєднувалася до Станиславівської ВО 4 "Говерля"⁵¹. Тобто, Дрогобищина по лінії ОУН входила до Карпатського краю (основу якого становила Станиславівська область), а по лінії УПА – до ВО 4 "Говерля", територіально співвідносного з ним. Цим же наказом до ВО 4 "Говерля" приєднали ВО 7 "Сучаву" і ВО 8 "Срібну". Таким чином ВО 4 "Говерля" складалася із Чернівецького ТВ 20, Коломийського ТВ 21 "Гуцульщина", Станиславівського ТВ 22 "Чорний ліс", Калузького ТВ 23 "Магура", Дрогобицький ТВ 24 "Маківка", Закарпатський ТВ 25⁵².

У 1944 р. існувала Буковинська область ОУН, яка організаційно входила до складу ЗУЗ. Особливістю цієї області було те, що на відміну від інших округи були відсутні, натомість вона складалася із повітів. Так, до реорганізації у складі Буковинської області ОУН перебували три повіті: Гірський (Вижницький), Запрутський (Заставнянський) і Чернівецький⁵³. Натомість новореорганізована **Буковинська округа ОУН** (20) поділялася на три надрайони та сім районів: **Гірський (Вижницький) (III)**, **Запрутський (Заставнянський) (II)**⁵⁴ і **Чернівецький (I)**⁵⁵. У свою чергу **Гірський надрайон** поділявся на Вижницький і Путилівський райони⁵⁶. **Запрутський** (Заставнянський) складався із Заставнянського, Кіцманського і Садгірського⁵⁷. **Чернівецький надрайон** утворювали: Вашковецький, Сторожинецький, Чернівецький, Глибоцький райони⁵⁸. Глибоцький район ОУН був найслабшим і довго не діяв оскільки не було людей.

⁵¹ Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВО України). – Ф. 3834. – Оп. 1. – Спр. 4. – Арк. 4.

⁵² Содоль П. Українська Повстанча армія 1943–1949. Довідник другий / Петро Содоль. – Нью-Йорк: [б.в.], 1995. – С. 53.

⁵³ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67446. – Арк. 18, 31, 33; Спр. 67447. – Арк. 11 – 12, 27 – 28.

⁵⁴ Відомий документ із 1945 р. в якому Заставнянський надрайон має номер 1 (Див. Літопис УПА. – Нова серія. – Т. 19. – С. 335).

⁵⁵ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 150 – 150зв., 201; Оп. 58 (1953). – Спр. 1. – Т. 1. – Арк. 103, 237.

⁵⁶ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 1. – Т. 1. – Арк. 2; Оп. 60 (1953). – Спр. 4. – Т. 2. – Арк. 344.

⁵⁷ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 99 (1954). – Спр. 15. – Арк. 256; Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 150.

⁵⁸ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 150, 201; Оп. 60 (1953). – Спр. 4. – Т. 2. – Арк. 344.

Дрогобицька обласна організація ОУН була реорганізована в Дрогобицьку округу. До літа 1944 р. у складі області були три округи – Дрогобицька, Самбірська та Стрийська⁵⁹. Достеменно невідомо, коли саме завершилася реорганізація структури ОУН. Перші документи референтури пропаганди, у яких фігурують Дрогобицька округа та Самбірський надрайон, датовані, відповідно, 27 і 30 травня⁶⁰. При цьому варто зазначити, що місячний звіт окружної референтури пропаганди названий “Звітом ч. 1”, у якому згадувано про вишколи, які відбувалися починаючи з лютого 1945 р. Це дає підстави стверджувати, що у травні уже функціонував якщо не окружний провід, то окружний осередок пропаганди. У звіті подано, що окружний референт організував 13 – 19 травня вишкіл пропагандистів. Євген Пришляк, котрий у лютому 1945 р. був призначений референтом СБ Самбірського окружного проводу ОУН на слідстві у 1952 р. зізнавав, що невдовзі після початку його праці на цьому посту Самбірська округа була переформована в надрайон⁶¹. Отже, округа мусіла існувати ще до початку згаданого вишколу⁶². Обласний референт УЧХ Юлія Ганущак-“Галичанка” також зізнавала, що до травня 1945 р. З. Тершаковець був обласним провідником⁶³. Усе це дає підстави датувати створення Дрогобицької округи ОУН весною 1945 р. Слід зауважити, що пізніше радянські органи, з огляду на те, що за радянським адміністративно-територіальним устроєм, округа охоплювала більшу частину тодішньої Дрогобицької області, часто вживали щодо округи означення “область”.

Навесні 1945 р. певні частини території, що входили до складу Дрогобицької області, були перепідпорядковані іншим територіальним одиницям ОУН. Так, Жидачівський повіт відійшов до Калуської округи ОУН Карпатського краю; на його основі створено Журавенський надрайон, структуру якого склали два райони – Жидачівський і Журавненський. Миколаївський і Рудківський повіти були перепідпорядковані Городоцькій (Львівській) окрузі Львівського краю ОУН й увійшли відповідно, до Городоцького (Комарнівського) надрайону (від Дрогобиччини відійшли Рудківський і Комарнівський райони) і Миколаївського (Щирецького) надрайону (перейшов Миколаївський район).

Із колишньої Перемиської області не пізніше травня 1945 р. до Дрогобицької округи приєднано ту частину Добромільського повіту, яка опинилася на схід від польсько-радянського кордону. З неї створено Добромільський район ОУН, який охопив за радянським поділом територію Добромільського та Нижанковицького районів Дрогобицької області УРСР.

⁵⁹ Мороз В. Структура референтури пропаганди ОУН на Дрогобиччині (1944 – 1950-і рр.) // Дрогобицький краєзнавчий збірник / Ред. кол. К. Кондратюк (відповід. редактор), В. Футала (упорядник), Л. Зашкільняк, Я. Ісаєвич та ін. – Спецвипуск. – Дрогобич, 2002. – С. 189.

⁶⁰ ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 34, 46.

⁶¹ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67417. – Т. 3. – Арк. 203.

⁶² ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 46.

⁶³ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 53. – Арк. 232.

Дещо зменшену за територією, порівняно з областю 1944 р., новостворену **Дрогобицьку округу** поділено на три надрайони: **Стрийський (I), Дрогобицький (II), Самбірський (III, “Кіндратів”)**⁶⁴. До **Стрийського надрайону** увійшли 4 райони: Меденицький, Сколівський, Славський і Стрийський⁶⁵. **Дрогобицький надрайон** складався з Боринського, Дрогобицького, Дублянського, Підбузького і Турківського районів⁶⁶, а також міста Дрогобич. Крім того, від осені 1945 р. статус окремого району певний час мав Борислав і околиці (т.зв. нафтопромисловий басейн). **Самбірський надрайон** включав шість районів: Добромільський, Нижньоустрицький, Самбірський, Старосамбірський, Стрілківський і Хирівський⁶⁷. Слід зауважити, що від часу створення (весна 1945 р.) аж до ліквідації (1952 р.) цей надрайон не зазнавав, на відміну від двох інших, жодних територіальних змін.

Улітку 1946 р. Боринський район перепідпорядковується з Дрогобицького Стрийському надрайону, а Меденицький, навпаки, із Стрийського – Дрогобицькому надрайону⁶⁸.

Через створення четвертого **Турківського надрайону** у 1947 р. в адміністративно-територіальному устрої Дрогобицької округи відбулися досить значні зміни. До нього із Стрийського надрайону увійшли Боринський і Славський райони, а з Дрогобицького надрайону відійшов Турківський район. Турківський надрайон отримав завдання охопити прилеглі райони Закарпаття⁶⁹. Причини і перебіг цієї реорганізації подає у своєму листі її ініціатор, окружний провідник Іван Лаврів “Нечай”: “Я на зустрічі з “Додом” і “Волянським” запропонував план реорганізації Стрийського надрайону, а саме: відірвати від Стрийського надрайону райони Славсько і Бориня і приєднати до них район Турка (останній приєднати тільки весною) і створити окремих надрайон.

Причини укладення такого плану наступні: Стрийський надрайон тягнувся довжиною “17” і важко було ним керувати. ... “Данило” був слабкий, щоб впоратися з чотирма надрайонами. Через безконтрольність тих районів вони відставали і ми там багато втрачали. На цей терен перейшла “Срібна”, про яке треба було піклуватися і привести все в який-небудь порядок. Для здобуття Закарпаття і оволодіння “22” треба було стати сильною ногою в Славському, Боринському і Турківському районах. Це все “Данило” зробити не міг. По-перше, через халатне відношення, а, по-друге, фізично неможливо.

⁶⁴ ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 34, 111; ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 17; Ф. 65. – С. 7443. – Арк. 267.

⁶⁵ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 78. – Арк. 271 – 273зв.

⁶⁶ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 78. – Арк. 260 – 261зв., 274 – 288.

⁶⁷ ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 12; ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 39. – Арк. 7зв. – 8зв.; Т. 78. – Арк. 258 – 259зв., 350 – 371.

⁶⁸ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 78. – Арк. 260 – 261зв., 271 – 288.

⁶⁹ Архів УСБУ ЛО. – Спр. П – 38686. – Арк. 15зв.; ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 18.

Поставивши надрайон Турчанщину, можна буде все це зробити і поправити тому, що надрайонний Турчанщини буде на місці районів біля себе, людей достатньо, так що при доброму господарюванні і організаційній роботі нам вдасться втілити все це в життя. Навіть сама присутність надрайонового Турчанщини зробить там багато. Цей надрайон Турчанщина буде мати можливість силами кадрів і відділів працювати на Закарпаття, оскільки посилати туди "24" спеціально, як показує практика, недоцільно. ... Закарпаття частково стане нашим, а старі терени будуть у всіх відношеннях стояти краще"⁷⁰.

З літа 1947 р. **Дрогобицька округа** складалася з чотирьох надрайонів: **Дрогобицького (I)** (Дрогобицький міський і районні проводи, Дублянський, Меденицький та Підбузький)⁷¹, **Самбірського (II)** (Добромільський, Нижньоустрицький, Самбірський, Старосамбірський, Стрілківський та Хирівський райони)⁷², **Стрийського (IV)** (Стрийський та Сколівський районні проводи), **Турківського (III)** (Боринський, Славський, Турківський райони Дрогобицької області та Закарпаття)⁷³.

Після цього змін в адміністративно-територіальному устрої не проводилося. Щоправда, відповідно до договору між Польщею та СРСР 15 лютого 1951 р. Польщі було передано Нижньоустрицький район та окремі села Хирівського та Стрілківського районів тодішньої Дрогобицької області загальною територією 480 км².

У 1944 р. діяла Станиславівська обласна ОУН до якої входили 3 округи (Станиславівська, Коломийська, Калуська)⁷⁴, 9 повітів (Снятинський, Коломийський, Городенківський, Товмацький, Надвірнянський, Станиславівський, Галицький, Долинський, Калуський), 32 райони, близько 130 підрайонів і станиць, які розташовувалися практично у кожному населеному пункті⁷⁵.

Перед реорганізацією Калуська округа ОУН складалася із Калуського, Долинського і Галицького повітових організацій⁷⁶. Після створення у березні 1945 р. **Калуська округа ОУН (23)** складалася із трьох надрайонів і 9 районів: **Долинського (II)**, **Журавненського (III)**, **Калуського (I)**⁷⁷. У **Долинський надрайон** увійшло 4 райони:

⁷⁰ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 18. – Арк. 157 – 158.

⁷¹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 78. – Арк. 392 – 462; Спр. 398. – Т. 21. – Арк. 224.

⁷² ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 4. – Арк. 93 – 95; Т. 21. – Арк. 224.

⁷³ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98. – Спр. 6. – Арк. 4; Оп. 99. – Спр. 16. – Арк. 301; Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 17, 201.

⁷⁴ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 67 (1953). – Спр. 11. – Арк. 33; Оп. 55 (1953). – Спр. 5. – Т. 1. – Арк. 124, 190; Спр. 6. – Т. 1. – Арк. 79 – 82, 99 – 104.

⁷⁵ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 9; Оп. 98 (1954). – Спр. 1. – Т. 2. – Арк. 47.

⁷⁶ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 9 – 12; Ф. 2-Н. – Оп. 55 (1953). – Спр. 6. – Т. 1. – Арк. 98 – 99.

⁷⁷ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 58. – Спр. 11. – Арк. 144; Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 152; Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 200.

Болахівський, Вигодський, Долинський, Рожнятівський⁷⁸. **Калуський надрайон** складався з Войнилівського, Калуського і Перегінського⁷⁹. **Журавненський** надрайон включав два райони: Жидачівський і Журавненський⁸⁰. Структура Калуської округи ОУН не була постійною, протягом 1945 – 1952 рр., у зв'язку із зміною умов боротьби вона зазнавала певних трансформацій.

У травні-червні 1948 р. у Калуській окрузі відбулися зміни. В результаті яких, для кращого управління і контролю за діяльністю, до складу Журавненського надрайону із Калуського надрайону долучили Войнилівський район. У підпільному документі “Становище ОУН у Карпатському краї” зазначалося: “Калуська округа у більшій частині в районах має від 15 до 20 осіб, однак такий як Войнилівський район майже немає людей”⁸¹. Крім того у зв'язку із значною територією Долинського надрайону із нього вилучили Рожнятівський район і передали до Калуського надрайону. Відповідно до цих змін **Калуська округа** із травня-червня 1948 р. складалася із трьох надрайонів: **Долинського** (Болахівський, Вигодський, Долинський райони)⁸², **Калуського** (Калуський, Перегінський, Рожнятівський)⁸³, **Журавненського** (Войнилівський, Жидачівський, Журавненський)⁸⁴. У такому складі Калуська округа практично без змін проіснувала аж до ліквідації. Такі структурні зміни підтверджуються документами вилученими у загиблого провідника Карпатського краю Степана Слободяна-“Єфрема” та члена Проводу ОУН Романа Кравчука-“Петро”.

До реорганізації у 1944 р. Коломийська окружна ОУН складалася із Коломийського, Снятинського, Городенківського і Косівського повітів ОУН⁸⁵. Після реорганізації **Коломийська округа ОУН** (21) складалася із трьох надрайонів: **Городенківського (III), Коломийського (I), Косівського (II)**⁸⁶. **Городенківський** надрайон утворювали: Гвоздецький, Городенківський, Заболотівський, Снятинський, Чернелиць-

⁷⁸ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 1. – Т. 1. – Арк 1; Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 17; Спр. 376. – Т. 38. – Арк. 166 – 180зв.

⁷⁹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 200; Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 1. – Т. 1. – Арк. 1.

⁸⁰ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 2. – Арк. 7; Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 152.

⁸¹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 19; Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 153.

⁸² ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 200 – 201; Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 8. – Арк. 86.

⁸³ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 8. – Арк. 85; Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 26. – Арк. 166 – 167.

⁸⁴ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 2. – Арк. 7; Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 201; Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 8. – Арк. 86.

⁸⁵ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 9 – 12; Ф. 2-Н – Оп. 55 (1953). – Спр. 6. – Т. 1. – Арк. 98 – 99.

⁸⁶ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 99 (1954). – Спр. 15. – Арк. 218; Оп. 90 (1951). – Спр. 66. – Арк. 50; Оп. 98 (1954). – Спр. 9. – Арк. 93.

кий райони ОУН⁸⁷. Протягом 1945 – 1946 рр. діяли Снятинський і Городенківський міські проводи ОУН⁸⁸. **Коломийський** надрайон містив: Коломийський, Коршівський, Обертинський, Печеніжинський райони ОУН⁸⁹. **Косівський** надрайон складався із Жаб'євського, Косівського, Кутського, Яблунівського районів⁹⁰.

Відповідно до структурного поділу у 1944 р. на Закарпатті мав існувати Закарпатський край ОУН. Оскільки у 1942 – 1943 рр. угорська адміністрація заарештувала практично весь керівний і чисельний рядовий склад Закарпатський край не мав адміністративного поділу, а складався з мережі не чисельного підпілля. Після того як угорська адміністрація випустила із ув'язнення частину націоналістів у листопаді 1944 р. Дмитро Бандусяк-“Лопата”, як уповноважений від ЗУЗ, відновив Закарпатський крайовий провід ОУН. Після цього весною 1945 р. у зв'язку із реорганізацією підпілля Закарпатський край ОУН був переведений у **Закарпатський окружний**. Останній діяв на території Берегівського, Іршавського, Виноградівського, Хустського округів і організаційно підпорядковувався Карпатському краю ОУН. Однак у зв'язку із малочисельністю підпілля він не поділявся за адміністративно-територіальним принципом.

У травні 1947 р. репресивно-каральні органи повністю ліквідували Закарпатську округу ОУН (“Срібна”). Про те у липні цього року підпілля в основному спромоглося її відновити. Зокрема, у серпні 1947 р. на Закарпаття прибув окружний провідник “Булевар” (колишній провідник Вигодського районного проводу ОУН) і референт пропаганди “Богдан”, “Кумпанович”⁹¹. Протягом 1 – 10 жовтня 1947 р. на території Перегінського і Вигодського районів була проведена чекістсько-військова операція силами внутрішніх військ (ВВ) МДБ під керівництвом прикомандированого майора Дудка із управління контррозвідки МДБ Білоруського військового округу і заступника командира 215 стрілецького полку ВВ МДБ майора Макарова, за участю спецгрупи УМДБ, під керівництвом ст. оперуповноваженого відділу 2-Н УМДБ ст. лейтенанта Гулянова. В результаті операції 3 жовтня 1947 р. у гірсько-лісистій місцевості Перегінського району було знайдено 5 підпільників, які пропозицію здатися відхилили та розпочали збройний супротив однак були вбиті. Як виявилось це був провідник, референт пропаганди та господарчий Закарпатського окружного проводу ОУН з охороною⁹².

⁸⁷ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 56 (1953). – Спр. 6. – Т. 2. – Арк. 202; Оп. 98 (1954). – Спр. 9. – Арк. 94.

⁸⁸ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 2. – Арк. 6; Т. 9. – Арк. 18; Ф. 65. – С. 7443. – Арк. 267.

⁸⁹ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 90 (1951). – Спр. 66. – Арк. 98; Оп. 98 (1954). – Спр. 9. – Арк. 93 – 94.

⁹⁰ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 18; Т. 56. – Арк. 14; Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 150, 195.

⁹¹ ГДА СБУ. – Ф. 65. – С. 7443. – Арк. 267.

⁹² ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 5. – Арк. 8.

Через постійні вагомі втрати керівництво підпілля уже не створювало округи, а організували надрайон, який прилучили до Коломийської округи. Отже, з травня 1948 р. **Коломийська округа** почала складатися із чотирьох надрайонів **Коломийського, Косівського, Городенківського і Рахівського**. Останній складався із двох районів – Рахівського і Тячівського. Це також підтверджується у документах С. Слободяна – “Ефрема”⁹³. Як мовилося вище, інший – Закарпатський (Міжгірський) район був прилучений до Турківського надрайону Дрогобицької округи.

Ще перед реорганізацією у 1944 р. до складу Станиславівської округи ОУН входили Станиславівський, Надвірнянський і Товмачський повіти ОУН⁹⁴. Після реорганізації Галицький повіт Калуської округи і Станиславівський повіт Станиславівської округи були об’єднані в один Станиславівський надрайон ОУН, його провідником став Григорій Вацеба – “Сулима” (колишній провідник Станиславівського повітового проводу ОУН), а заступником Петро Козак – “Довбуш” (колишній провідник Галицького повітового проводу ОУН)⁹⁵.

Новостворена **Станиславівська округа** (22) ОУН складалася із трьох надрайонів: **Надвірнянського (III), Станиславівського (I), Товмачського (II)**⁹⁶. Відповідно до **Надвірнянського** надрайону входили: Ланчинський, Надвірнянський, Солотвинський і Яремчанський райони⁹⁷. **Станиславівський** надрайон включав: Богородчанський, Галицький, Лиसेцький, Станиславівський райони⁹⁸. **Товмачський** надрайон: Єзупільський (Жовтнівський), Отинський, Тисменицький і Товмачський райони⁹⁹.

Станиславівська округа ОУН від часу створення до фактичної ліквідації проіснувала незмінно у складі трьох надрайонів і 12 підпорядкованих їй районів. Про це чітко говорять як підпільні звіти, так і цілий масив радянських документів¹⁰⁰. Взагалі Станиславівська округа ОУН відіграла важливу роль, оскільки саме через неї здійснювався зв’язок між Карпатським і Подільським краями.

Отже, розкриття організаційно-територіального поділу Карпатсько-го краю ОУН залишається досить складним питанням. Підпільні умови боротьби постійно вносили свої корективи у структуру. В результаті цього підпільники змушені були самостійно виробляти оптимальну струк-

⁹³ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 196; Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 9. – Арк. 95; Оп. 99 (1954). – Спр. 15. – Арк. 218, 236.

⁹⁴ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 9 – 12; Ф. 2-Н. – Оп. 55 (1953). – Спр. 5. – Т. 1. – Арк. 123 – 124, 266.

⁹⁵ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 2. – Арк. 8.

⁹⁶ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 55 (1953). – Спр. 6. – Т. 1. – Арк. 98; Оп. 98 (1954). – Спр. 1. – Т. 1. – Арк. 2; Спр. 7. – Арк. 177; Оп. 58. – Спр. 11. – Арк. 144.

⁹⁷ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 13. – Т. 1. – Арк. 30; Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 152.

⁹⁸ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 7. – Арк. 17, 177; Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 152.

⁹⁹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 13; Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 152.

¹⁰⁰ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 23. – Арк. 400 – 422.

туру, яка повинна була відповідати умовам боротьби та забезпечувати ефективне функціонування. Перспективним напрямком дослідження є також розробка підпільної структури на цій території у 1939 – 1944 рр.

Крайовий провід ОУН Карпатського краю як і кожна його адміністративна одиниця (окружні, надрайонні, районні проводи ОУН) складався із провідника і референтур, які здійснювали роботу за напрямками: організації, пропаганди, СБ, військовим, господарським, УЧХ (на рівні крайового проводу ОУН референта УЧХ не було). У керівництво куща входили: кущовий провідник, масовий пропагандист, референт (інформатор) СБ, господарчий референт, командир СКВ (військовик)¹⁰¹. До керівних органів станиці входили станичний та довірені особи, які виконували різні завдання, наприклад, пропагандистів. З часом окремі напрямки ліквідували, а їхні функції передоручали іншим референтурам.

Керівництво референтурами здійснювалося по вертикалі. Референт вищої ланки був діловим зверхником для референта нижчої. За цілість праці відповідав провідник відповідної територіальної одиниці, якому підпорядковувалися усі референти. Керівник референтури одного напрямку не мав права контролювати й давати розпорядження керівникові і працівникам інших референтур. У листі крайового провідника Василя Сидора “Шелеста” з літа 1947 р. щодо питання відносин між референтами СБ і провідниками зазначалося: “Установку, що першим завжди є провідник, якому потрібно підпорядковуватися і перед ним звітуватися, а потім вже вищому керівнику”¹⁰². При чому зазначалося, що до провідника необхідно було звертатися: “Друже провідник”, а до референтів “друже зверхнику” без будь-яких винятків. Провідник, незалежно від того яку організаційну структуру очолював, прирівнювався до референта, що належав до вищого рівня¹⁰³.

Якщо в референтурі на рівні краю, округи, надрайону чи району (так відбувалося в перші повоєнні роки) працювала група людей, вона працювала у формі осередку (наприклад, крайовий осередок пропаганди, окружний осередок СБ). Замість слова “референтура” часто вживалося слово “осередок”. Референта називали керівником (провідником) осередку.

Організаційний референт крайового, окружного, надрайонного чи районного проводу виконував обов’язки заступника провідника, контролюючи таким чином виконання обов’язків іншими референтами цього проводу та підлеглими проводами, за дотриманням організаційних інструкцій, підбором та розміщенням кадрів, роботою зв’язку¹⁰⁴. Організаційна референтура, що у попередній період була розбудована на високому рівні, від весни 1945 р. у надрайонах і районах поступово припинила своє існування (дещо пізніше зникає у округах). Натомість ці

¹⁰¹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 1. – Арк. 227.

¹⁰² ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 60. – Спр. 16. – Арк. 193.

¹⁰³ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 60. – Спр. 16. – Арк. 193.

¹⁰⁴ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 5. – Арк. 165.

функції покладалися на провідника та інших референтів. У крайовому ж проводі посада організаційного референта існувала постійно.

Докладних даних про структуру референтур крайового проводу ОУН немає. Проте існує інструкція КОП ч. 3/45 від 10 травня 1945 р. про організацію референтур пропаганди на рівні від округ до села (див. додаток № 1)¹⁰⁵. Відповідно до неї передбачався розподіл функцій за напрямками: масової (усної) пропаганди, редакційновидавничої, вишкільної, інформаційної, технічноадміністративної. Наведена схема з деякими поправками діяла аж до припинення організованої боротьби ОУН, що підтверджує цілий ряд джерел¹⁰⁶. Можна припускати, що аналогічна схема побудови була і в крайовому осередку пропаганди. З часом, у зв'язку з браком кадрів та обладнання, структура референтури спрощувалася, а кількість працівників – скорочувалася, як на рівні райового, так і нижчих проводів.

Також можна припускати, що внутрішня організація інших референтур не відрізнялася від референтури пропаганди, очевидно, із врахуванням завдань, чисельності та особливостей праці кожної з них. Зокрема, Служба безпеки ОУН відповідно до основних напрямків праці, складалася з підреферентур (субреферентур) слідчої, бойової, вишкільної і технічної. Технічний підреферент (також субреферент, референт) керував технічною роботою, тобто переписував звіти, протоколи, керував зв'язком, вів облік вбитих, заарештованих, тих, хто з'явився із повинною, а також облік всіх операцій по окрузі. Бойовий підреферент був командиром бойових СБ, займався охороною і господарським забезпеченням. Слідчі займалися веденням слідства, вишкільники – проведенням навчання. За цією ж схемою діяли референтури СБ на рівні округи, надрайонів і районів. Натомість у куцах були інформатори СБ. Референт СБ, як і всі інші, підпорядковувався по організаційній лінії провідникові відповідного терену, а по діловій лінії – референту СБ вищого проводу. Часто відбувалося суміщення посад як і в інших підрозділах, наприклад, слідчого і технічного референта (як на рівні крайового так і нищих проводів ОУН). Зрештою, через брак слідчих, їх роботу міг виконувати будь-який працівник референтури, із бойовиками включно¹⁰⁷. Певний час, приблизно з осені 1946 р. в деяких регіонах замість назви “Служба безпеки” СБ, вживалася назва “Екзекутивний відділ” (ЕВ). За твердженням Д. Веденєєва і Г. Биструхіна, вперше почали використовувати таку назву на Дрогобиччині¹⁰⁸.

¹⁰⁵ ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 43 – 44, 306.

¹⁰⁶ Мороз В. Структура референтури пропаганди ОУН на Дрогобиччині (1944 – 1950-і рр.) // Дрогобицький краєзнавчий збірник / Ред. кол. К. Кондратюк (відповід. редактор), В. Футала (упорядник), Л. Зашкільняк, Я. Ісаєвич та ін. – Спецвипуск. – Дрогобич, 2002. – С. 190.

¹⁰⁷ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 22 – 23; Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 189.

¹⁰⁸ Веденєєв Д. В., Биструхін Г. С. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945 – 1980-ті роки: Монографія. – К.: К.І.С., 2007. – С. 73.

Проте вона не прижилася і самі підпільники не завжди нею послуговувалися. Згодом назва ЕВ вийшла із вжитку.

Господарча референтура досить сильно була розбудована в період німецької окупації. Так, на рівні Крайового проводу ЗУЗ, областей та округ у ній працювали, крім референта, фінансовий підреферент, магазинер (відповідальний за запаси), контрольний та ін. При цьому працівники господарчої референтури діяли практично на всіх щаблях підпільної адміністрації до куштів (підрайонів) включно. Проте на час створення Карпатського краю (кін. 1944 – весна 1945 р.) умови діяльності та потреби підпілля дещо змінилися, тому такий штат у господарчій референтурі тримати було недоцільно. Фактично вся праця зосереджувалася у руках референта, який був у краї, окрузі, надрайоні чи районі, певний час, також і в куцах. З плином часу в зв'язку з браком кадрів і зниженням потреби в господарчому забезпеченні через чисельне зменшення ОУН і УПА, обов'язки господарчого референта розподілялися між іншими підпільниками, залежно від їх потреб. У крайовому проводі ця референтура проіснувала лише до липня 1945 р., після чого її керівник був переведений на посаду крайового референта пропаганди. На рівні округ і надрайонів у зв'язку із необхідністю забезпечення відділів УПА господарчі референти проіснували довше. Зрештою, після 1949 р. потреба у господарчій референтурі відпала і в нижчих структурах.

Військова (організаційномобілізаційна) референтура наймасштабніше працювала у 1944 р. Військовий референт крайового проводу слідував за роботою по навчанню військових кадрів із числа членів і кандидатів ОУН, керував діяльністю усіх відділів, які діяли на території воєнної округи “Говерля”. Від командирів ТВ отримував відповідні звіти про бойовий стан підрозділів і здійснені бойові операції, давав їм відповідні вказівки і настанови¹⁰⁹.

Проте навесні 1945 р., із зміною тактики УПА (переходом до дій невеликими підвідділами) потреба в діяльності такого підрозділу значно зменшилася. Відповідно у наказі УПА-Захід №12 від 28 квітня 1945 р. зазначено, що функції військових (організаційномобілізаційних) референтів перебирають на себе командири тактичних відтинків¹¹⁰. З того часу через командира тактичного відтинку здійснювалася співпраця між ОУН і УПА, який за посадою був зверхником для всіх членів ОУН підзвітного терену у військових справах¹¹¹. У зв'язку з тим функції військової референтури округних проводів ОУН перебравали на себе команди Тактичних відтинків, командирам яких підпорядковувалися окремі військові референти в надрайонах і районах (такі були відповідно до потреб терену). На рівні крайового проводу ОУН формально посаду військового референ-

¹⁰⁹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 5. – Арк. 166 – 167.

¹¹⁰ ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 70. – Арк. 2.

¹¹¹ Мороз В. Вступ // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12: Воєнна округа УПА “Буг”. Документи і матеріали 1943 – 1952. – Київ – Торонто: Літопис УПА, 2009. – С. 19.

та обіймав командир ВО 4 “Говерля” Микола Твердохліб-“Грім” до своєї загибелі 1954 р. У Закарпатському, Калуському, Станиславівському, Буковинському окружних проводах військові референти зникли влітку 1947 р., оскільки були розформовані останні відділи УПА на цих теренах і відповідно щезли ТВ. Пізніше, згідно з наказом ГВШ УПА ч. 2/49 від 2.09.1949 р. команди ТВ 24 “Маківка” і ТВ 21 “Гуцульщина” припинили існування у вересні 1949 р.¹¹². Натомість військові референти надрайонних і районних проводів діяли, як правило, не пізніше 1947 р.

У документах підпілля чітко розмежувалися функції між провідниками ОУН і керівниками відділів УПА. Зокрема, командир відділу (сотенний) не був зверхником районного провідника, він не мав права йому наказувати в організаційнополітичному відношенні, не мав права підпорядковувати його собі, але для проведення конкретної акції мав право вимагати від нього кур’єрів, інформації про терен. Усі акції повинні були проводитися після узгодження з провідником районного проводу. Після проведення акції командир відділу давав звіт відповідному тереновому провідникові¹¹³. У наказі крайового провідника Карпатського краю Ярослава Мельника “Роберта” зазначалося: “Від вересня 1945 р. кожна акція повинна бути детально описана у звіті. Звіт повинен бути переданий тому тереновому провіднику, який доручав акцію. Якщо акція мала пропагандивний характер – детальний звіт подавав політвиховник. Так само відповідному тереновому провіднику і діловому зверхнику на ступінь вище”. У цьому наказі акцентувалася увага на необхідності вести пропаганду серед молоді, особливо шкільної¹¹⁴.

Як згадано вище, у крайовому проводі ОУН, на відміну від окружних, надрайонних і районних проводів референтури УЧХ не було. Однак на низових щаблях ця референтура відігравала значну роль. Так, УЧХ наглядав за пораненими і хворими підпільниками та повстанцями, вакцинацією підпільників, надавав медичну допомогу населенню, виготовляв і закупляв медикаменти, організовував суспільну опіку над сім’ями заарештованих та вбитих. Структура референтури Українського Червоного Хреста (УЧХ) у 1944 р. передбачала працю за такими напрямками: а) санітарний; б) фармацевтичний; в) господарський; г) суспільної опіки¹¹⁵. Саме така схема діяла в період німецької окупації. Проте з весни 1945 р. маємо достовірну інформацію тільки про працю санітарного підрозділу (підреферентури). Протягом 1945 – 1950 рр. у Карпатському краї відомо про діяльність 21 лікаря. Як і в інших підрозділах, що виконували допоміжну роль, невдовзі структуру було скорочено, працю вела тільки одна людина – референт УЧХ, або взагалі окремої відповідальної людини за цей напрямок закріплено не було. Протягом 1948 – 1949 рр. референти УЧХ зникають з окружного, надрайонних і районних проводів ОУН Карпатського краю.

¹¹² ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 60. – Арк. 271.

¹¹³ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 61. – Арк. 56 – 57.

¹¹⁴ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 61. – Арк. 59.

¹¹⁵ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 4. – Арк. 245; Т. 9. – Арк. 18.

КАДРОВИЙ СКЛАД КРАЙОВОГО ПРОВІДУ ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ (1945 – 1954 рр.)

Як і керівництво всією ОУН та її територіальні підрозділи, крайовий провід Карпатського краю складався із референтур (відділів), які вели працю за різними напрямками: організаційним, військовим, пропагандистським, господарським, безпеки та ін. У зв'язку із браком кадрів не всі референтури діяли впродовж усього часу і не всі були належно укомплектовані¹¹⁶. Референти (керівники відділів) були членами крайового проводу ОУН. З 1947 р. у джерелах зафіксовано існування “ширшого крайового проводу”, до якого, крім крайового провідника і референтів, входили також провідники округ, які належали до Карпатського краю¹¹⁷. Нижче подається кадрове наповнення в розрізі функцій у крайовому провіді (провідник, референти), в його “вужчому” складі (без окружних провідників).

Провідник

Після проведеної у підпіллі реорганізації провідником новоствореного Карпатського краю ОУН став **Мельник Ярослав Миколайович-“Роберт”, “Корнілів”, “Влодко”, “Якір”, “Ф-24”**, який до цього часу працював керівником Станіславівського обласного проводу ОУН¹¹⁸. Про реорганізацію області у край і створення свідчив колишній працівник крайового осередку пропаганди Ярослав Богдан: “При зустрічі із “Робертом” я дізнався, що на базі Станіславівського обласного проводу ОУН організований Крайовий провід ОУН, умовно названий Карпатський край. Крайовий провід був організований в такому складі: провідник “Роберт” і з ним його жінка – “Таня”, референт СБ “Митар” і його боївка, референт пропаганди “Тур”¹¹⁹. В одному із підпільних документів зазначено, що крайовий провід ОУН Карпатського краю створений 13 грудня 1944 р.¹²⁰

У своїх зізнаннях Василь Чижевський давав характеристику: “Роберт середнього росту, стрункий, брюнет. До гори чесаний. Жонатий з Антоніною Король з Войнилова. Де його жінка перебуває – не знаю. Оповідав мені, що вродила йому дві дочки”¹²¹. Підпілля у 1950 р. вида-

¹¹⁶ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 2. – Арк. 35; Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 6. – Арк. 78.

¹¹⁷ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 87. – Арк. 146 – 161; Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 39.

¹¹⁸ Содоль П. Українська Повстанча Армія. 1943–1949 : Довідник перший. – Нью-Йорк: Пролог, 1994. – С. 103.

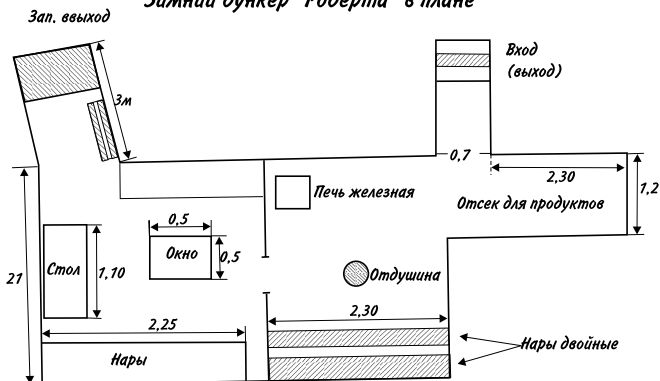
¹¹⁹ Ішук О., Ніколаєва Н. Ярослав Богдан-“Всеволод Рамзенко”. – Літопис УПА. Серія “Події і люди”. – Кн. 14. – Торонто–Львів: Літопис УПА, 2011. – С. 18; ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 75196-фп. – Арк. 36 – 37.

¹²⁰ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 164; Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 39.

¹²¹ Чижевський В. Зізнання / Архів ЦДВР. – С. 18.

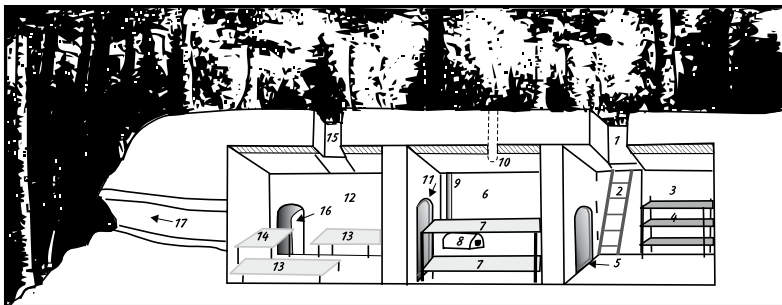
СХЕМА № 1.

Зимний бункер "Роберта" в плане

Схему составил чертёжник-картограф
Старшина /Семенов/

СХЕМА № 5.
Бункер Роберта в разрезе

УСЛОВНЫЕ ОБОЗНАЧЕНИЯ

1. Лаз в схрон	6. Комната для охраны	11. Вход во вторую комнату
2. Лесница	7. Двойные нары для охраны	12. Комната для "РОБЕРТА" и его жены
3. Отсек для продуктов	8. Железная печка	13. Тапчаны
4. Полки для продуктов	9. Дымоход выходит под корень дерева	14. Стол
5. Вход в первую комнату	10. Одушина выходит под корень куста	15. Окно над столом, сверху закрывалось ящиком с землей.
		16. Вход в запасной выход
		17. Запасной выход выходит в овраг

Схему составил
Старшина /Семенов/

Схема зимового бункеру Провідника ОУН Карпатського краю
Ярослава Мельника – "Роберта" вигляд згори і в розрізі.

(Джерело: The Peter J. Potichnyj Collection on Insurgency and Counter Insurgency in Ukraine. Robarts Library, University of Toronto. Ролька 159, Справа № 9, т. 2, 2 серпня – 30 листопада 1946 р., ст. 348. Надруковано: Літопис УПА. – Т. 38. – С. 256-257).

ло книгу про Ярослава Мельника, у якій йому давалася характеристика: “Він стояв на грані – між тими безіменними і тими, що їх історія на пальцях вичислює. Хай відповідь і за те кремлівський змії, який убив його в розквіті життя, чи з нього не був би виріс новий Хмельницький, “новий Вашингтон” для України. Бо до самої хвилини смерті – життя його записане такими самими, а чи й не золотішими сторінками, як і той сам відтинок життя шевченків і дентія саненароль і пестелів-рильєвих, тих, що їх історія на пальцях вичислює, хмельницьких, лінкольнів, гарібальдів, вінкельрідів і маццінів”¹²².

На посаді провідника Карпатського крайового проводу ОУН “Роберт” перебував до своєї загибелі 1 листопада 1946 р. Заарештований слідчий рефентури СБ Карпатського крайового проводу ОУН Дмитро Ребрик-“Лиман” був використаний у якості провідника чекістсько-військової групи, привівши їх в ніч на 1 листопада 1946 р. у район лісового масиву гори Яворина Болехівського р-ну Івано-Франківської області та показавши місце розміщення криївки. У той час разом із “Робертом” в бою загинуло 8 осіб: Іван Хомин-“Скала”, технічний референт крайового проводу ОУН “Микола”, машиністка Антоніна Король-“Таня”, керівник охорони “Роберта” “Левко”, колишній спецкур’єр Надвірнянського надрайонного проводу ОУН “Марійка”, і 3 охоронці: Сильвестр Мушинець-“Богдан”, “Мороз”, “Тимко”¹²³.

Після загибелі Ярослава Мельника-“Роберта”, зважаючи на низку обставин, провідника одразу не призначили. На основі даних із УМДБ Дрогобицької області чекісти певний час вважали, що після загибелі “Роберта” крайовий провід ОУН очолив організаційний референт З. Тершаковець-“Федір”¹²⁴. Це було б цілком логічно, якби не факт, що ще влітку 1946 р. З. Тершаковець був переведений у Львівський край ОУН на пост провідника.

Насправді ж обов’язки крайового провідника навесні-влітку 1947 р. виконував Микола Твердохліб-“Грім”¹²⁵. Про це він сам писав у листі до провідника Станиславівського окружного проводу ОУН Михайла Хмеля-“Всеволода” 5 травня 1947 р.: “... до цього часу ще невідомо, хто буде на місці славної пам’яті “Р”, а тому зі всіх питань звертайтеся до мене...”¹²⁶.

Новий крайовий провідник був призначений у першій половині літа 1947 р. Ним став крайовий командир УПА-Захід **Василь Сидор-“Шелест”**, який того ж року введений до складу Проводу ОУН та обраний головним суддею організації¹²⁷. Колишній командир ВО “Говерля” та ВО “Маківка” Іван Белейович на слідстві зізнавав, що у липні 1947 р. “Шелест” повідомив йому про своє призначення провідником

¹²² Каменярь А. Роберт (Ярослав Мельник). – Б.м.: б.в., 1950. – С. 3.

¹²³ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 112; Спр. 2. – Арк. 71 – 72.

¹²⁴ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 79.

¹²⁵ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 164.

¹²⁶ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 13. – Т. 1. – Арк. 37.

¹²⁷ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 20. – Арк. 225зв.; Ф. 65. – С. 7443. – Арк. 232.

крайового проводу ОУН¹²⁸. Цікаві думки про це призначення наводить окружний провідник ОУН Рогатинщини Зиновій Благий, відповідаючи на припущення чекістів, що керівником крайового проводу став Василь Сидор. Він повідомив, що оскільки у даний час відділи УПА були переважно розформовані, а “Шелест” якоїсь конкретної роботи не вів, тому Провід поставив його для керівництва і контролю за діяльністю Карпатського краю. На питання чекістів, чи можна припустити, що “Шелеста” призначили провідником Карпатського крайового проводу ОУН, З. Благий відповів, що таку можливість виключає, оскільки таке рішення означало різке пониження “Шелеста” і вдаряло по його авторитету. Провідником крайового проводу ОУН після смерті “Роберта”, на його думку, був призначений, очевидно, один із підпільників, який до цього перебував у складі крайового проводу ОУН чи округи, набагато слабший за “Шелеста”, а останній надавав йому лише допомогу. Окрім цього, у своїх зізнаннях Зиновій Благий називав прикмети В. Сидора: “Середнього зросту, нормальної статури, на лиці худий, на щоках постійний рум’янець, брюнет, колір волосся і очей – чорний, губи складені у формі бантика...”¹²⁹. Дещо інший опис подає Василь Чижевський: “Шелест” вважається непоганим військовим командиром, сміливий. Грицай, однак, вважав його вискочкою і хвальком. Його прикмети: років 36 – 37, високого зросту, худий, блондин, волосся злегка хвилясте, зачісує вверху, лице видовжене, риси обличчя дрібні, червонощокий”¹³⁰. В інших зізнаннях В. Чижевський говорив: “Шелест високого зросту, худий, стрункий, блондин біля 35 літ. Спокійний, товариський. Жонатий з Надею Романів, яка була закордоном, а тоді прийшла з Відня до нього...”¹³¹.

Василь Сидор залишався провідником аж до загибелі у квітні 1949 р., що підтверджується як документами підпілля, так і документами радянських репресивних органів¹³². 6 березня 1949 р. в с. Сваричів Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл. під час проведення спецоперації по розшуку і ліквідації референта СБ Крайового проводу ОУН “Дениса” у вбитого був вилучений папірець розміром 10 квадратних сантиметрів, на якому від руки була нанесена карта місцевості із відзначеними хрестиками і крапками, а також із зазначеними цифрами місяця 8 і 18. Після ретельного вивчення і перевірки по карті було виокремлено місцевість – район неіснуючого тепер хутора Рузарня і річки Петрос. На основі цього документу та деяких агентурних мате-

¹²⁸ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67448. – Т. 1. – Арк. 127.

¹²⁹ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 5. – Арк. 264 – 266.

¹³⁰ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 6. – Арк. 38.

¹³¹ Чижевський В. Зізнання / Архів ЦДВР. – С. 18.

¹³² Мірчук П. Нарис історії ОУН. 1920–1939 роки / [авт.кол. Олександр Дарованець, Володимир Мороз, Володимир Муравський, Микола Посівнич]. Видання третє, доповнене. – Київ : Українська видавнича спілка, 2007. – С. 810; ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 13. – Т. 1. – Арк. 37.

ріалів, які повідомляли про те, що підпільники впродовж літа – осені 1948 р. заготовляли і транспортували у цей район продукти, було вирішено провести операцію з ретельним обшуком місцевості по річці Петрос, район хут. Рузарня і потічку Яла. З 10 по 15 березня був складений план операції і створена оперативна група в складі оперативного керівника заст. начальника Перегінського РВ МДБ ст. лейтенанта Сенькіна, старшого оперуповноваженого РВ МДБ лейтенанта Чукіна, командира взводу 7 ср. 215 СП лейтенанта Литвиненка і 14 солдатів. 6 квітня 1949 р. агент “Крук” через спеціального зв’язкового доніс, що на зазначеному місці перебуває іноземна група. Отримавши ці дані, 10 квітня заступник начальника РВ МДБ Сенькін виїхав у район хутора Підлюте-Кузьменець з метою перевірки цих даних. 11 квітня 1949 р. Сенькін вийшов із оперативною групою в район хут. Рузарни і потоку Яла. Розшук продовжувався до 14 квітня. У цей день о 13.00 бійці групи, які конспіративно пересувалися по лісі, почули шум працюючої пилки, підійшовши ближче, побачили, як підпільники будували криївку із вікнами. Водночас відкрили вогонь, і розпочався бій, який тривав близько години. 16 квітня 1949 р. тіла вбитих підпільників доставили в УМДБ, піддали обробці і впізнанню. Серед вбитих були виявлені: крайовий провідник Василь Сидор-“Шелест” та його дружина Надія Романів-“Наталка”-“Тирса” (архіваріус крайового проводу)¹³³.

Після загибелі Сидора Василя-“Шелеста” новим провідником став тодішній референт пропаганди крайового проводу **Степан Слободян-“Клим”-“Єфрем”**¹³⁴. Призначення здійснив член Проводу ОУН П. Федун-“Полтава”-“Север” після наради у червні 1949 р.¹³⁵ Перебування на посаді “Єфрема” підтверджує також витяг із документу провідника Станиславівського окружного проводу ОУН, вбитого наприкінці листопада 1951 р.: “8 вересня 1950 року із Чорного лісу вийшов в гори. З 14 по 25 вересня здійснював перевірку роботи надрайонного проводу ОУН “Сулими”. 28 вересня зустрівся із “Гоміном” і пішли на нараду до Крайового провідника “Єфрема”¹³⁶. Наприкінці 1949 р. основними місцями перебування “Єфрема” була гірсько-лісиста місцевість на стику Солотвинського, Перегінського і Надвірнянського районів, а також місцевості Сивуля, гора Висока і урочище “під Заплата”¹³⁷. Він очолював провід аж до смерті 18 листопада 1950 р. у криївці на південний захід від с. Бережниця Калуського району Івано-Франківської обл. Тоді загинуло вісім підпільників: крайовий провідник Степан Слободян-“Єфрем”, його дружина Марія Німа-“Марта”, референт СБ Калуського

¹³³ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 5. – Арк. 146 – 153, 154, 269.

¹³⁴ Мизак Н. С. За тебе, свята Україно. Заліщицький повіт у визвольній боротьбі ОУН, УПА: Книга третя. – Чернівці: Золоті литаври, 2002. – С. 147.

¹³⁵ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 75196-фп. – Арк. 42 – 43.

¹³⁶ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 7. – Арк. 223.

¹³⁷ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 6. – Арк. 215.

окружного проводу ОУН Прокопій Духович-“Дар”, його охоронці Василь Камінський-“Голенко”, Іван Юрків-“Кармелюк”, Іван Морис-“Дуб”, кущовий інформатор СБ Володимир Смуk-“Ігор”; тіло одного останнього сильно обгоріло тому його не вдалося ідентифікувати¹³⁸.

Влітку 1951 р. Карпатський край очолив провідник Дрогобицького окружного проводу ОУН **Ярослав Косарчин-“Байрак”**¹³⁹. Його призначив П. Федун-“Полтава” тимчасово виконуючим обов’язки, пишучи про деталі у листі до Романа Кравчука-“Петра”: “З-поміж усіх членів ширшого к[райового] п[роводу] він єдиний ці обов’язки може виконувати. Його характеристика Вам відома з раніших даних. В орг[анізаційній] роботі він значно виробився. Я класифікую його як к[райового] п[ровідника] середньої класи. Вважаю, що з роботою буде справлятися. Зустріч з кимось із ще інших зверх[ників] була б д[уже] побажана”¹⁴⁰.

Потрібно також сказати про те, що працюючи ще провідником Дрогобицького окружного проводу ОУН, Я. Косарчин-“Байрак” звертався із побажанням перейти на працю у східну Україну (схема “Орлик”), однак П. Федун не хотів втрачати фахові кадри, про що писав: “Він – того округу провідний член, що в разі потреби міг би очолити край”¹⁴¹. У тому ж листі “Полтава” зазначав, що це питання остаточно не вирішене, оскільки на той час ще не було відомо, наскільки “Байрак” буде потрібний у крайовому проводі. Працівник крайового осередку пропаганди та референт пропаганди Дрогобицького окружного проводу ОУН Ярослав Богдан на слідстві подавав опис Ярослава Косарчина: “Високого зросту, худорлявий, темний блондин, волосся зачісує назад, лице сухе”¹⁴². Уже згадуваний В. Чижевський давав такий опис: “Пор. Козак високого росту, кріпкої будови. Блондин, носить віса. Добрий вояк. Здібний організатор. Перебуває все при відділах”¹⁴³.

На посаді крайового провідника ОУН Я. Косарчин працював всього кілька місяців, оскільки загинув 13 грудня 1951 р. у с. Сваричів Рожнятівського рну. Туди привів його 7 грудня 1951 р. агент-внутрішник “Іван Гаврилович”. Відповідно, 13 грудня була проведена військово-чекістська операція, в результаті якої загинули: крайовий провідник ОУН Карпатського краю Ярослав Косарчин-“Байрак”, провідник Калуського окружного проводу ОУН Володимир Фрайт-“Жар” повстанці “Сокіл” і

¹³⁸ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 28 (1960). – Т. 16. – Арк. 136 – 138; Т. 17. – Арк. 14 – 15; Останній бункер // Вісник музею Степана Бандери. – № 1. – грудень 1997 р. – С. 6; Лесів С. Заходи по ліквідації провідника ОУН Карпатського краю – “Єфрема” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://museum-bandera.if.ua/main.php?m0prm=6&showitem=40> (01.01.2012).

¹³⁹ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 445. – Т. 1. – Арк. 140; Корут М. Повстанська доля Байрака. – Дрогобич: Відродження, 1999. – 48 с.

¹⁴⁰ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 87. – Арк. 146 – 161.

¹⁴¹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 87. – Арк. 84 – 85.

¹⁴² ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 75196-фп. – Арк. 73 – 74.

¹⁴³ Чижевський В. Зізнання / Архів ЦДВР. – С. 22.

Василь Сандей-“Нестор”, а також кущовий провідник Василь Гулятич-“Горбок” з охоронцем “Морозенком”. У криївці з “Жаром” і “Байраком” серед інших підпільників також перебував сам агент “Іван Гаврилович”, який пропустив обумовлений із ним раніше ракетний сигнал і не вийшов до початку операції. Керівник спецоперації полковник Шевченко, довідавшись про це, віддав наказ солдатам припинити обстріл криївки. Пауза дозволила агенту вискочити із криївки та залишитися живим¹⁴⁴.

Після ліквідації Степана Слободяна-“Єфрема” із керівних кадрів Карпатського крайового проводу ОУН залишалися референт СБ **Микола Твердохліб-“Грім”**, який у цей час паралельно очолював організаційну референтуру і був заступником провідника, і референт пропаганди М. Дяченко-“Гомін”. Вони продовжували здійснювати організаційну роботу. Така ситуація дозволила чекістам робити припущення про те, що на початку 1951 р. член Проводу ОУН Петро Федун-“Север” призначив “Грома” тимчасово виконуючим обов’язки провідника¹⁴⁵.

Насправді ж після загибелі Я. Косарчина голова Проводу ОУН на українських землях Василь Кук-“Леміш” призначив у травні 1952 р. відповідальним за Карпатський і Львівський край **Василя Охримовича-“Грузина”** (про це у своїх зізнаннях говорив сам В. Охримович)¹⁴⁶, що дало підстави стверджувати, що він був крайовим провідником¹⁴⁷. І лише після цього фактичним керівником Карпатського краю став “Грім”.

Микола Твердохліб-“Грім”-“Музика”-“Північ” був останнім керівником підпілля ОУН Карпатського краю і одним із останніх провідників такого рівня взагалі. Репресивно-каральні органи довгий час полювали за “Громом”, як результат мали широку інформацію про місця його перебування. Зокрема, УМДБ Станіславської області було відомо, що “Грім” і члени його охорони переховувалися у гірсько-лісистій місцевості в районі гори Сивуля, яка розташована на стику тодішніх Солотвинського, Надвірнянського та Перегінського районів Станіславської області і Рахівської округи Закарпатської області. Вони також припускали, що “Грім” міг з’являтися на території Надвірнянського і Перегінського районів, де мав старі зв’язки і коло симпатиків. Було відомо, що “Грім” переховувався разом із своєю дружиною Ольгою Герасимович-“Ольгою”.

Для розшуку і ліквідації М. Твердохліба була створена спеціальна оперативно-чекістська група у складі заступника начальника відділення 2-Н УМДБ капітана Дадаєва, заступника начальника Калуського РВ МДБ майора Коньякова, заступник начальника Солотвинського

¹⁴⁴ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 169–170, 431 – 432; Т. 77. – Арк. 371 – 376; Когут М. Повстанська доля Байрака. – Дрогобич: Відродження, 1999. – С. 28 – 31.

¹⁴⁵ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 8. – Арк. 378.

¹⁴⁶ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 445. – Т. 1. – Арк. 136.

¹⁴⁷ Веденеев Д., Биструхін Г. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідроділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945–1980-ті роки. – Київ, 2007. – С. 384.

РВ МДБ ст.лейтенанта Торошина, оперуповноваженого відділу 2-Н УМДБ лейтенанта Порубай. Документи репресивно-каральних органів зазначали, що оперативна група в основному дислокувалася у Солотвинському районі Станіславської області¹⁴⁸.

Досить детальний опис знищення “Грома” подається у документах репересивно-каральних органів. Так, 12 травня 1954 р. в результаті проведених агентурно-оперативних міроприємств в Надвірнянському р-ні був конспіративно захоплений керівник Надвірнянського надрайонного проводу ОУН Лука Гриніщак-“Довбуш”, який після відповідної з ним роботи дав покази про місце переховування провідника Карпатського крайового проводу ОУН “Грома”. Для реалізації цих даних була створена група із 5 оперативних працівників і 5 спеціальних агентів УКДБ, яка діяла відповідно до затвердженого плану. За участю “Довбуша” на світанку 17 травня 1954 р. у важко прохідній місцевості на вершині гори Березовачка с. Зелена Надвірнянського району опергрупа знайшла криївку, де переховувався М. Твердохліб, його дружина О. Герасимович і Анна Попович. З 6.00 до 17.00 з “Громом” велися переговори про задуху, однак останній пропозицію не прийняв і разом із дружиною застрілювся із криївки вилучили автомат, 2 пістолети і набої до них, 3 гранати, радіоприймач і оунівські документи¹⁴⁹. Після цього організоване підпілля фактично перестало існувати.

Організаційний референт

Першим організаційним референтом Карпатського крайового проводу ОУН був **Гудзоватий Іван-“Дністровий”, “Петрович”**, в минулому – військовий (1942–1943 рр.) та організаційний (1944 р.) референт Станіславського обласного проводу ОУН¹⁵⁰. Про це відомо із протоколу допиту самого Івана Гудзоватого. Чекісти, отримавши інформацію від таємного співробітника про те, що в зеленому господарстві Станіславського міськгосподарства працював бухгалтером під вигаданим прізвищем Івана Дмитровича Кравчука колишній підпільник Іван Гудзоватий, заарештували його. Він зізнав, що у крайовому проводі працював недовго, оскільки захворів туберкульозом і від організаційної роботи відійшов, а потім взагалі легалізувався¹⁵¹. Після зимівлі, у березні 1945 року “Дністровий” зустрівся з “Робертом”, який повідомив йому про реорганізацію підпілля ОУН. Іван Гудзоватий розповів, що хворіє на запалення легень, тому з того часу від праці у підпіллі відійшов, хоча організаційний зв’язок з “Робертом” підтримував і надалі, виконуючи окремі доручення¹⁵².

¹⁴⁸ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 7. – Арк. 248 – 250.

¹⁴⁹ Зеленчук М. Смерть командира Миколи Твердохліба-Грома // Альманах “Гомону України”. – 1992. – С. 69 – 70.

¹⁵⁰ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67448. – Т. 1. – Арк. 120, 140, 161 – 162, 169 – 170.

¹⁵¹ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 7. – Арк. 215 – 216.

¹⁵² Лесів С. Референт ОУН “Дністровий” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://museum-bandera.if.ua/main.php?m0prn=6&showItem=13> (02.08.2011).

За твердженням “Дністрового”, обов’язки організаційного референта крайового проводу перебрав Іван Лаврів-“Нечай”¹⁵³. Підпільних документів, які би свідчили про таке призначення, немає. У протоколі допиту Службою безпеки ОУН Василь Стебляк-“Косар”, відпоручник (представник) крайового проводу на Закарпатті у 1945–1946 р., на питання про організаційного референта сказав, що його не знає¹⁵⁴. Враховуючи, що В. Стебляк був не тільки близьким родичем Івана Лавріва, але його найближчим співробітником, а в протоколі називає всі його посади з періоду німецької окупації, то питання призначення “Нечая” на пост організаційного референта крайового проводу ОУН Карпатського краю слід вважати відкритим.

Суперечливим залишається питання призначення нового організаційного референта. Точно відомо, що у 1945 р. на цей пост призначено колишнього Дрогобицького окружного провідника **Зиновія Тершаковця-“Федора”**. Про це, зокрема, зізнавав Василь Чижевський: “Майже весь склад Станиславівського обласного проводу ОУН перейшов у Карпатський крайовий провід ОУН. Із інших обласних проводів ОУН до складу останнього ввійшов тільки провідник Дрогобицького обласного проводу ОУН – “Федір” у якості заступника провідника Карпатського крайового проводу ОУН”¹⁵⁵. Але точна дата переходу “Федора” на цю посаду невідома. Як засвідчує Євген Пришляк, що був призначений у вересні 1945 р. окружним референтом СБ Дрогобищини, “Федір” на той час ще був окружним провідником¹⁵⁶. Станом на осінь 1945 р. Ірина Савицька-Козак-“Бистра” також називає “Федора” окружним провідником¹⁵⁷. У некролозі З. Тершаковця, виданому Львівським краєм і ВО “Буг” у 1949 р., його перехід на посаду організаційного референта Карпатського крайового проводу вказаний як кінець 1945 р.¹⁵⁸ Документи МДБ Дрогобицької області датують перебування “Федора” на посаді окружного провідника часом до серпня 1945 р., коли його замінив “Нечай”¹⁵⁹. В одному з документів щодо ліквідації І. Лавріва радянські органи зазначали, що

¹⁵³ Лесів С. Референт ОУН “Дністровий” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://museum-bandera.if.ua/main.php?m0prm=6&showItem=13> (02.08.2011).

¹⁵⁴ ЦДАВО України. – Ф. 3833. – Оп. 1. – Спр. 226. – Арк. 123.

¹⁵⁵ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 2. – Арк. 5.

¹⁵⁶ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67417. – Т. 1. – Арк. 120; Т. 3. – Арк. 204.

¹⁵⁷ Дем’ян Г. Генерал УПА Олекса Гасин-“Лицар”. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2003. – С. 159.

¹⁵⁸ Мороз В. Зиновій Тершаковець-“Федір”. – Літопис УПА. Серія “Події і люди”. – Кн. 12. – Торонто-Львів: Літопис УПА, 2011. – С. 25 – 26, 91; Мороз В. Повідомлення про смерть Зиновія Тершаковця // Український визвольний рух / Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, Центр досліджень визвольного руху. – Львів, 2005. – Збірник 4: Боротьба народів Центрально-Східної Європи проти тоталітарних режимів у ХХ ст. – С. 33; ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 47. – Арк. 83.

¹⁵⁹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 77. – Арк. 131, 133.

провідником Дрогобицького окружного проводу ОУН він став восени 1945 р.¹⁶⁰, в іншому – у жовтні 1945 р.¹⁶¹ Натомість МДБ Станіславської області фіксує перебування З. Тершаковця на посту провідника Дрогобицьчини першою половиною 1945 р., після чого його переміщують на пост організаційного референта Карпатського краю¹⁶². В даний час є очевидним, що призначення на пост відбулося не раніше травня і не пізніше грудня 1945 р. Як припускає Володимир Мороз, найімовірніше це сталося у вересні – жовтні 1945 р.¹⁶³

Працюючи організаційним референтом Крайового проводу ОУН, “Федір” у 1946 р. користувався цифровими псевдами “801”, “811”, “116”¹⁶⁴. Цікавий опис зовнішності З. Тершаковця містять документи репресивно-каральних органів: “Середнього зросту, міцної статури, блондин, лице кругле, біле, губи повні, очі світлі, носить англійські вуса, лисий, голову стриже наголо, одівається переважно у цивільний костюм, а іноді носить форму військовослужбовця радянської армії. Особливі прикмети: на спині з правої сторони має великий нарост, який добре помітний через літній одяг”¹⁶⁵. Під час переслухання В. Чижевський описував Зиновія Тершаковця: “Низького росту, сутулий, лисий, біля 35 літ”¹⁶⁶.

На початку 1946 р. у Львівському краї ОУН виникла серйозна кадрова проблема, загинуло практично все керівництво. Тому з метою підсилити крайовий провід та виправити ситуацію З. Тершаковця у липні 1946 р. призначають провідником Львівського крайового проводу ОУН¹⁶⁷. Зокрема, Роман Шухевич-“Чумак” у листі до провідника Карпатського крайового проводу ОУН Ярослава Мельника-“Роберта” писав про те, що забирає з його терену “Федора” і просить “Роберта” повідомити про це З. Тершаковця¹⁶⁸.

Новим організаційним референтом був призначений **Микола Твердохліб-“Грім”**, який перебував на цьому посту до призначення крайовим референтом СБ у червні 1949 р. Репресивно-каральні органи ще у листопаді 1949 р. писали про нього як про організаційного референта¹⁶⁹.

На червневій нараді 1949 р., яку проводив П. Федун-“Север”, відбулися кадрові ротації, зумовлені втратами керівних кадрів (В. Лівий-

¹⁶⁰ ГДА СБУ. – Ф. 71. – Оп. 6. – Спр. 203. – Арк. 205.

¹⁶¹ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 60. – Спр. 16. – Арк. 2.

¹⁶² ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 131, 133.

¹⁶³ Мороз В. Зиновій Тершаковець-“Федір”... – С. 25.

¹⁶⁴ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 365; Ф. 65. – С. 7443. – Арк. 233.

¹⁶⁵ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 366.

¹⁶⁶ Чижевський В. Зізнання / Архів ЦДВР. – С. 20.

¹⁶⁷ Мороз В. Зиновій Тершаковець-“Федір”. – Літопис УПА. Серія “Події і люди”. – Кн. 12. – Торонто-Львів: Літопис УПА, 2011. – С. 26 – 27.

¹⁶⁸ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 3. – Арк. 305.

¹⁶⁹ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 5. – Арк. 24, 270; Т. 6. – Арк. 214.

“Йордан”, В. Сидор-“Шелест”). Як результат, Миколу Твердохліба переводять на посаду референта СБ Карпатського крайового проводу ОУН, а на місце нового організаційного призначають колишнього провідника Станиславівського окружного проводу **Петра Федюшку-“Готура”**, **“Брюса”**¹⁷⁰. Очевидно, що він не володів інформацією про перебування М. Твердохліба на цій посаді. Характеристику людських і професійних якостей “Брюса” у щоденнику наводить П. Федун-“Полтава”: “Добрый організатор, ідейний, чесний, моральний, любить працювати, солідний у виконанні обов’язків, терен знає дещо замало, у інших справах дуже тактовний, ... не захоплює своєю присутністю людей до праці...”¹⁷¹. Проте нові обов’язки він виконував недовго, бо загинув у 16 вересня 1949 р. на схилі гори Рипна Надвірнянського району Івано-Франківської області¹⁷². Ще детальніший опис подав В. Чижевський: “Комар – Федюшка Петро. Окружний провідник Калуської округи. Походить з Войнилова. ... Чоловік здібний і енергійний. Середнього росту, стрункий, брюнет. Жартівливий, товариський. Сталого місця перебування не має. Жонатий з Параскою Дурбак з Войнилова. Оповідав мені, що його жінка перебуває десь на селах, рівнож з підпіллі. Рідня його з Войнилова вивезена”¹⁷³.

Останнім організаційним референтом у липні 1950 р. був призначений колишній провідник Коломийської і Буковинської округ **Василь Савчак-“Сталь”**¹⁷⁴. На посаді В. Савчак перебував не довго, оскільки наприкінці жовтня 1950 р. загинув. У березні 1947 р. чекісти подавали такий опис В. Савчака: “Вище середнього зросту, міцної статури, шатен, лице повне, вдовжене, очі карі, ніс довгий, тонкий, волосся зачісує назад, ноги трохи криві, має поранення правої руки”¹⁷⁵. Дещо повніший опис зовнішності дав один заарештований підпільник: “Вище середнього зросту, повний, лице кругле, смугле, бороду бриє, брюнет, волосся зачісує наверх, очі чорні, зуби білі рівні, вставлених зубів не має, під час німецької окупації був поранений в лікоть правої руки, дія якої зараз обмежена. З правої сторони підбородку має родимий шрам. Одітий в німецький мундир, штани кольору хаки, чорну каракулеву кубанку і хромові чоботи, часом одіває шкіряну куртку коричневого кольору. Озброєний автоматом ППС з двома ріжками і пістолетом іноземної марки чотирнадцятизарядний з прицільною планкою. “Сталь” всесторонньо і політично розвинутий, дуже енергійний і діловий, у вирішенні питань націоналістичної діяльності підпілля ОУН принциповий і рішучий, великий конспіратор і досвідчений підпільник.

¹⁷⁰ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 75196-фп. – Арк. 42 – 43.

¹⁷¹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 152 – 152зв.

¹⁷² ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 7. – Т. 2. – Арк. 147 – 148.

¹⁷³ Чижевський В. Зізнання / Архів ЦДВР. – С. 20.

¹⁷⁴ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 47. – Арк. 344; Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 150зв.; Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 182.

¹⁷⁵ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 377.

Серед членів підпілля користується великим авторитетом, які його бояться і водночас поважають. За характером дуже строгий. “Сталь” являє собою повністю сформовану особистість з націоналістичним поглядом. Добре знає історію України, а також історію народів СРСР та інших європейських держав, яку трактує із націоналістичної точки зору, багато читав націоналістичної літератури. Крім творів українського націоналістичного видання читав і твори радянських письменників, яким дає оцінку також з точки зору націоналіста. Знайомий з творами Леніна “Що робити?”, “Крок вперед, два кроки назад” та інші, читав біографію Леніна і Сталіна, раніше вивчав “Капітал” Маркса. Під час зимівлі в цьому році детально вивчав “Короткий курс ВКП(б)” і Конституцію СРСР, по змісту яких ми багато дискутували. В доказах і судженнях “Сталь” володіє хорошою логікою, критичний у своїх поглядах на факти”¹⁷⁶. Доповнює характеристику “Сталя” свідчення В. Чижевського: “Енергійний, добрий провідник. Високого росту, чорний”¹⁷⁷.

Референт пропаганди

Достовірно сказати про першого референта пропаганди Карпатського краю. Оскільки невідома точна дата створення осередку пропаганди Карпатського крайового проводу ОУН. У той же час, якщо виходити із дати (13 грудня 1944 р.) призначення М. Твердохліба військовим референтом, тоді першим референтом слід вважати Миколу Никифорчина-“Дубенка”¹⁷⁸, який очолював обласний осередок пропаганди до 20 березня 1945 р., коли передав обов’язки керівника пропагандистської ділянки праці **Володимирові Тодорюку-“Турові”**¹⁷⁹.

Проте більш ймовірно, що реорганізація обласного осередку пропаганди в крайовий дещо затягнулася, і завершилася тільки в березні 1945 р. Про це свідчив Ярослав Богдан: “При зустрічі із “Робертом” я дізнався, що на базі Станіславівського обласного проводу ОУН організований Крайовий провід ОУН, умовно названий Карпатський край. Крайовий провід був організований в такому складі: провідник “Роберт” і з ним його жінка – “Таня”, референт СБ “Митар” і його боївка, референт пропаганди “Тур” і разом з ним “Дубенко”, я – “Всеволод”, “Гомін”, “Віра” і “Марта”, і політвиховник УПА “Єфрем”, який входив також у склад референтури пропаганди, господарчий референтури “Микола”, письменник “Руслан” і до десяти бійців. ... Я хочу доповнити, що до складу референтури пропаганди крайового проводу ОУН входив “Директор”, він же “Карась”¹⁸⁰.

¹⁷⁶ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 58 (1953). – Спр. 1. – Т. 1. – Арк. 95.

¹⁷⁷ Чижевський В. Зізнання / Архів ЦДВР. – С. 24.

¹⁷⁸ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 39.

¹⁷⁹ Літопис УПА. – Т. 4. Чорний ліс: видання команди Станіславівського тактичного відтинка УПА (1947 – 1950 роки). Книга друга. – Торонто, 1989. – С. 93 – 94.

¹⁸⁰ Ішук О., Ніколаєва Н. Ярослав Богдан-“Всеволод Рамзенко”. – Літопис УПА. Серія “Події і люди”. – Кн. 14. – Торонто–Львів: Видавництво “Літопис УПА”, 2011. – С. 18; ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 75196-фп. – Арк. 36 – 37.

В. Тодорюк на посаді референта пропаганди довго не перебував, оскільки у травні 1945 р. його за підозрою у зраді, неправомірно розстріляв крайовий референт СБ Володимир Лівий-“Митар”. Організаційний референт Проводу ОУН Роман Кравчук-“Максим” у листі (літо 1945 р.) до Я. Мельника висловлював обурення і наголошував на тому, що “Митар” повинен понести відповідальність перед організаційним судом за такі дії¹⁸¹. Референтом пропаганди у травні 1945 р. призначили **Петра Федун-“Севера”, “Полтаву”**¹⁸². Перебування його на посаді підтверджує підпис “Север” на листі референта пропаганди крайового проводу ОУН Карпатського краю, датованого 9 червня 1945 р., та низка інших документів¹⁸³. На цій посаді він перебував до середини липня 1945 р. Причиною відкликання П. Федун до референтури пропаганди Проводу ОУН було те, що у червні 1945 р. заарештували референта пропаганди Проводу ОУН Петра Дужого з групою співробітників, що дуже ослабило цю структуру. Відтоді П. Федун перейшов працювати у склад референтури пропаганди Проводу ОУН¹⁸⁴. Зокрема, у листі Романа Кравчука-“Максима” до Я. Мельника йшла мова про те, що П. Федун-“Волянський” повинен терміново відійти до політичного референта Проводу ОУН Дмитра Маївського-“Зруба”. Причому наголошував на важливості та відповідальності цієї справи¹⁸⁵.

Наступником “Севера” у липні 1945 р. був призначений **Омелян Кочій-“Черлян”, “Левко”**¹⁸⁶. Можна встановити навіть день його вступу на посаду, оскільки збереглася записка до референта пропаганди Дрогобицького окружного проводу ОУН Олександра Андрусейка-“Аркадія” за підписом “Черлян” від 25 липня 1945 р.: “З доручення провідника Роберта я почав виконувати обов’язки, які досі сповняв д. Север”¹⁸⁷. Цікаві відомості про “Левка”, “Черляна” подав заарештований Степан Костирко. Зокрема, відзначав, що той переховувався біля с. Ясень Рожнятівського р-ну і давав йому таку характеристику: “... уродженець з Коломийщини, років 29 – 30, середнього зросту, худорлявий, лице видовжене, шатен, ходить у військовій формі, на озброєнні має автомат “ППС” і пістолет “ТТ”, а також носить із собою фотоапарат невеликого розміру. Має дружину і дитину, які проживають легально в

¹⁸¹ ГДА СБУ. – Ф. 65. – Спр. 9079. – Т. 52. – Арк. 218 – 219.

¹⁸² Кук В. Постій Проводу ОУН у селі Бишках (1943 – 1945 рр.) // Воля і батьківщина. – 1998. – №4. – С. 40.

¹⁸³ ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 58, 68, 184 – 184зв.

¹⁸⁴ Федун Петро-“Полтава”. Концепція Самостійної України. Том 1. Твори / упоряд. і відп. ред. Михайло Романюк; НАН України. Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича; Галузевий державний архів Служби безпеки України. – Львів, 2008. – С. 11.

¹⁸⁵ ГДА СБУ. – Ф. 65. – Спр. 9079. – Т. 52. – Арк. 217.

¹⁸⁶ ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 189, 196, 259; ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 75196-фп. – Арк. 37.

¹⁸⁷ ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 129.

м. Станіславів. “Черлян” по натурі веселий, любить співати пісні, в організації перебуває з 1932 року, нічим себе не скомпрометував”¹⁸⁸. Переслуховуваний В. Чижевський говорив: “Левко – Кочій Омелян. Родом з Городенщини. Шеф пропаганди Карпатського Краю. До весни 1945 р. був господарчим референтом Станіславівської області. Весною 1945 р. обняв пропаганду Карпатського Краю. Чоловік досить здібний. ... Левко літ біля 35, низького росту, худий шатен. Часом носить бороду. Жонатий. Хто його жінка – не знаю”¹⁸⁹. На цій посаді О. Кочій працював до липня 1946 р. і був переведений на посаду заступника референта пропаганди крайового проводу¹⁹⁰.

Після “Черляна” керівником референтури пропаганди у липні 1946 р. Я. Мельник-“Роберт” призначив **Степана Слободяна-“Єфрема”, “Клима”**¹⁹¹, який до цього працював заступником керівника крайового осередку пропаганди і політвиховником ВО 4 “Говерля”. Збереглася, хоча і досить скупа, характеристика “Єфрема”, яку давали підпільники: “... 25 – 27 років, уродженець Тернопільської області, брюнет, високого зросту, міцної статури”¹⁹². Чекісти давали більш детальну характеристику: “23 – 25 років, вище середнього зросту, міцної статури, брюнет (за іншими даними блондин), худорлявий, ніс прямий, довгий, носить маленькі вуса, волосся коротке, зачісує направо”¹⁹³.

Приблизно до листопада 1945 р. “Єфрем” переховувався на території Болахівського району Станіславської області в районі сіл Лужки і Липа Долинського р-ну. Зиму 1945 і 1946 р. “Єфрем” перебував у криївках, підготованих провідником Калуського надрайонного проводу ОУН “Вівчарем”. Відтак – у лісистій місцевості в районі сіл Ясень, Гриньків і Осмолода Рожнятівського району, пізніше – тодішніх Перегінському, Рожнятівському районах Станіславської області¹⁹⁴.

Степан Слободян виконував обов’язки референта пропаганди до червня 1949 р., коли його призначили крайовим провідником. Ще деякий час він продовжував виконувати функції референта пропаганди, доки на цю посаду не призначено керівника друкованих видань крайового проводу **Михайла Дяченка-“Гомона”, “Марка Босслава”, “Славобора”**¹⁹⁵. На жаль, не вдалося віднайти підпільні документи, які

¹⁸⁸ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 37, 169, 220 – 221.

¹⁸⁹ Чижевський В. Зізнання / Архів ЦДВР. – С. 20.

¹⁹⁰ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 37; Спр. 2. – Арк. 36.

¹⁹¹ ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 69; ГДА СБУ. – Ф. 6. – Спр. 75196-фп. – Арк. 38 – 39.

¹⁹² ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 39.

¹⁹³ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 40, 83, 371.

¹⁹⁴ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 40, 83, 371.

¹⁹⁵ Содоль П. Українська Повстанча Армія. 1943–1949 : Довідник перший. – Нью-Йорк: Пролог, 1994. – С. 82 – 83; Когут М. Герої не вмирають... Кн. 2. – Калуш: Артекс, 2002. – С. 22; Кн. 4. Нарис, спогади. – Калуш: Артекс, 2003. – С. 42 – 44.

б чітко говорили про час вступу на посаду “Гомона”. Збереглися його особисті щоденники, в яких він розповідає про свою діяльність референта пропаганди. Щоденник розпочинається 1950 р., отже на посаду він міг вступити наприкінці 1949 р. або на початку 1950 р.

У своїх записах П. Федун-“Полтава” писав: “Гомін зимою передав обов’язки Дунаєві... Від весни 47 до весни 49 як делегат КОП очолював пропаганду в 22 (Станіславівська округа – В.І.)”¹⁹⁶. Характеризуючи М. Дяченка, він у листі до Р. Кравчука-“Петра” писав про слабкість і не повну відповідність посаді референта пропаганди Карпатського крайового проводу ОУН¹⁹⁷. Основними місцями переховування Михайла Дяченка була територія тодішніх Галицького і Станіславського районів Станіславської області¹⁹⁸.

На посаді крайового референта пропаганди Михайло Дяченко-“Гомін” працював аж до загибелі 22 лютого 1952 р. в урочищі Хубена біля с. Дзвиняч Богородчанського р-ну Івано-Франківської області¹⁹⁹. Він був одним із останніх керівників такого рангу, і після його смерті нового керівника референтури пропаганди вже не призначали.

Референт СБ

Першим референтом СБ Карпатського краю став **Володимир Лівий-“Йордан”**. Документи репресивно-каральних органів дають такий його опис: “Середнього зросту, блондин, волосся зачісує наверх, круглолиций, нормальної статури, здається носить золоту коронку на передньому зубі”²⁰⁰. А уже згадуваний Степан Костирко доповнював опис зовнішності В. Лівого: “...носить гімнастерку військового зразка і пілотку, озброєний автоматом “ППС” і пістолетом “Вальтер”. Має дружину і дитину, які спочатку перебували із ним, а потім стали легально проживати десь на Коломийщині чи Буковині. ... “Йордан” спокійного характеру, в організації себе нічим не скомпрометував, велику частину часу переховується в Коломийщині на Станіславщині чи в Буковині”²⁰¹. У своїх зізнаннях В. Чижевський свідчив: “Митар – Лівий Роман, шеф СБ Карпатського Краю. Походить десь з дрогобиччини. Пізнав я його десь 1941 р. Тоді він пішов був в одній бойовій групі до Краю перед самим початком війни. Пізніше перебував в Коломийщині. З 1942 р. шеф СБ Станіславівської області. 1945 р. став шефом СБ Карпатського Краю. В своїй роботі безоглядний навіть мстивий. ...

¹⁹⁶ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 152 – 152зв.

¹⁹⁷ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 87. – Арк. 146 – 161.

¹⁹⁸ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 36, 40; Спр. 2. – Арк. 36.

¹⁹⁹ ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 28 (1960). – Т. 20. – Арк. 95 – 96, 98 – 99.

²⁰⁰ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 164; Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 115; Содоль П. Українська Повстанча Армія. 1943–1949: Довідник перший. – Нью-Йорк: Пролог, 1994. – С. 96 – 98.

²⁰¹ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 220.

Митар блондин, середнього росту. Стрункий. Жонатий з Цимбалістою Дарією з Войнилова”²⁰².

Репресивно-каральні органи писали, що “Митар” протягом 1945 – 1948 рр. переховувався в лісових масивах, які прилягали до г. Цапуль на стику тодішніх Яблонівського і Яремчанського районів Станіславської області, і Ключівському лісному масиві, який розміщувався між сс. Слобода Рунгури, Ключів Коломийського району і с. Нижній Березів Косівського району, а пізніше, у березні 1947 р. переховувався у криївках тодішніх Жаб’ївського, Яремчанського і Яблонівського районів Станіславської області²⁰³.

На цій посаді В. Лівий працював аж до загибелі 5 грудня 1948 р. у с. Топільське Рожнятівського р-ну. Разом із ним загинула також дружина Дарія Цимбаліста-“Оля”, яка працювала машиністкою референтури СБ крайового проводу. Підпільники писали, що операція по розшуку “Йордана” тривала з 3 по 10 грудня, у ній брало участь близько 1000 – 1200 бійців, керував облогою високопоставлений працівник обласного чи республіканського УМДБ²⁰⁴.

Після смерті Володимира Лівого функції перебрав за посадою його заступник Богдан Яцків-“Денис”, “Софрон”²⁰⁵. Він загинув 6 березня 1949 р. у с. Сваричів Рожнятівського р-ну. У господарських будівлях місцевих мешканців Рибчак і Сагайдак були знайдені криївки у яких перебували підпільники. В результаті бою загинули: заступник референта СБ Карпатського крайового проводу ОУН Богдан Яцків-“Сафрон” та інші 6 підпільників²⁰⁶.

Новим референтом СБ у червні 1949 р. став **Микола Твердохліб-“Грім”, “Музика”, “311”, “401”**. В цей час, у 1948 р. – на початку 1950 р. він із своєю охороною базувався у с. Боднарів Калуського р-ну, Майдан Тисменицького р-ну, Гута Богородчанського р-ну і прилеглих лісових масивах. Взимку 1950 – 1951 рр. “Грім” перебував у потоці Прилуки біля хут. Зелениця Надвірнянського р-ну у криївці референта СБ Надвірнянського надрайонного проводу ОУН Луки Гринішака-“Довбуша”²⁰⁷. Посаду референта СБ Микола Твердохліб обіймав аж до загибелі у травні 1954 р.

²⁰² Чижевський В. Зізнання / Архів ЦДВР. – С. 20.

²⁰³ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 35, 400.

²⁰⁴ Архів Григорія Дем’яна. – Арк. 1 – 2; ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 47. – Арк. 85 – 86.

²⁰⁵ Марчук І. Ліквідація радянськими карально-репресивними органами Карпатського крайового проводу ОУН (1945 – 1954) // Український націоналізм: історія та ідеї. Науковий збірник. Вип. I / [ред. Олег Баган]. – Дрогобич : Посвіт, 2009. – С. 54, 60.

²⁰⁶ Архів Григорія Дем’яна. – Арк. 1 – 2.

²⁰⁷ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 7. – Арк. 8, 221 – 225; Т. 8. – Арк. 243 – 244.

Господарчий референт

Першим і єдиним господарчим референтом у новоствореного крайовому провіді ОУН Карпатського краю був **Омелян Кочій-“Левко”**²⁰⁸. До цього він працював фінансовим референтом Станіславівського обласного проводу ОУН, а після реорганізації очолив господарчу референтуру крайового проводу. На цій посаді О. Кочій працював до липня 1945 р. Саме у цей час керівника референтури пропаганди крайового проводу “Севера” переводять на відповідну посаду у Провід ОУН, а О. Кочія призначають замість нього²⁰⁹.

У подальшому на рівні крайового проводу господарчих референтів не було. В окружних і надрайонних проводах господарчі референти діяли до 1947 р. Така ситуація була зумовлена тим, що у зв’язку із розформуванням великих відділів УПА відпала потреба у значному фінансово-господарському забезпеченні. У той же час, зважаючи на брак кваліфікованих кадрів, працівників господарчих референтур переведено на інші ділянки.

Військовий референт

Пост військового референта займав від часу створення Карпатського краю 13 грудня 1944 р. командир воєнної округи УПА “Говерля” **Микола Твердохліб-“Грім”**, який на цьому посту діяв ще з травня того ж року. Ці обов’язки він виконував аж до смерті. До речі, певний час чекісти помилково вважали, що вбили його 18 лютого 1947 р.²¹⁰. Опис зовнішності “Грома” дав Степан Костирко: “35–36 років, середнього зросту, повний, голову бриє, одітий у угорську військову форму, озброєний автоматом ППС і пістолетом іноземного виробництва. Переховується десь на Коломийщині”²¹¹. У своїх зізнаннях В. Чижевський давав характеристику: “Командир Грім середнього росту, ясний блондин. Добре збудований. Широке лице. Жонатий, але жінки його не знаю. Командир добрий, діловий. В приватному житті товариський. Перебуває часто при відділах”²¹².

Необхідно також сказати, що М. Твердохліб паралельно з обов’язками військового референта поєднував посади або виконував обов’язки провідника (весна–літо 1947 р.; 1953 – 1954 рр.), організаційного (1947 – 1949 рр.) та референта СБ (1949 – 1954 рр.).

²⁰⁸ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 39; Ф. 5. – Спр. 75196-фп. – Арк. 35.

²⁰⁹ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 75196-фп. – Арк. 37.

²¹⁰ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 35, 47; Оп. 98 (1954). – Спр. 13. – Т. 1. – Арк. 37; Ф. 65. – С. 7443. – Арк. 233.

²¹¹ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 245 – 246.

²¹² Чижевський В. Зізнання / Архів ЦДВР. – С. 20.

КАДРОВИЙ СКЛАД КРАЙОВОГО ПРОВОДУ ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ (1945 – 1954 РР.)

На початковому етапі функціонування проблем із наповненістю референтур крайового проводу практично не було. Проте з роками боротьби фахові кадри гинули, а нові не встигали підготовлюватися. Саме тому керівництво Карпатського краю ОУН писало: “Бережіть кадри організації – бо це основна сила прогресу в нашій боротьбі і роботі”²¹³. Станом на березень 1945 р. у Карпатському крайовому проводі ОУН усі посади були заповнені²¹⁴. Проблеми у кадровому забезпеченні крайового проводу (а також окружних, а особливо районних проводів) розпочалися у другій половині 1946 р. З часом кадрова проблема в ОУН набула ще більшої гостроти, однак на рівні крайового проводу вона була не настільки відчутною як в округах, надрайонах і районах²¹⁵.

Необхідно відзначити, що на відміну від округ, надрайонів і районів, господарча референтура і референтура Українського червоного хреста (далі – УЧХ) у крайовому проводі були фактично відсутні. У 1948 – першій половині 1949 рр. зникають господарчі референти в окружних, надрайонних і районних проводах. У крайовому проводі першим і єдиним керівником господарчої референтури був Омелян Кочій-“Левко”²¹⁶. Він працював фінансовим референтом Станиславівського обласного проводу ОУН, а після реорганізації очолив господарчу референтуру крайового проводу. На цій посаді О. Кочій працював протягом березня–липня 1945 р. Саме у цей час керівника референтури пропаганди крайового проводу П. Федуна “Севера” переводять на відповідну посаду у Провід ОУН, а О. Кочія призначають замість нього²¹⁷. Після цього перестає існувати господарча референтура. Водночас після утворення Карпатського краю ОУН така референтура як УЧХ на рівні краю не існувала. Аналогічна ситуація по господарчій, військовій референтурах та УЧХ спостерігалася в округах і надрайонах, які входили до складу Карпатського краю ОУН.

Із 1947 р. на рівні крайового проводу вводиться практика суміщення посад. У першу чергу це було зумовлено фізичними втратами керівного складу проводу і браком фахово підготовлених, здатних повною мірою заповнити потрібну ділянку роботи людей. Тому після 1948 р. мало місце явище виконання членами проводу декількох функцій. Наприклад, Степан Слободян-“Єфрем” виконував обов’язки референта пропаганди до червня 1949 р., саме тоді його призначили провідником

²¹³ Центральний державний архів громадських об’єднань України (далі – ЦДАГОУ). – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 2968. – Арк. 6 – 8.

²¹⁴ ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 243.

²¹⁵ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 28. – Арк. 186.

²¹⁶ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 39.

²¹⁷ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 75196-фп. – Арк. 37.

крайового проводу²¹⁸. Однак після переведення на цю посаду, “Єфрем” ще деякий час продовжував виконувати функції референта пропаганди. Досить показовим прикладом є одночасне виконання обов’язків керівника кількох референтур у крайовому проводі Миколою Твердохлібом-“Громом”. Зокрема, 13 грудня 1944 р. його призначили військовим референтом новоствореного проводу, і ці обов’язки він виконував аж до смерті 17 травня 1954 р.²¹⁹. Паралельно з обов’язками військового референта він поєднував посади або виконував функції провідника (весна-літо 1947 р.; 1953 – 05.1954 рр.), організаційного (1947 – 09.1949 рр.) та референта СБ (09.1949 – 1954 рр.).

На посадах провідників і референтів Карпатського крайового проводу ОУН упродовж 1945 – 1954 рр. перебувало 20 осіб. Серед них: 6 – провідники, 5 – організаційні референти, 5 – референти пропаганди, 2 – референти СБ, 1 – господарчий референт, 1 – військовий референт.

У зв’язку з великими фізичними втратами серед підпільників щороку проблема кадрового складу проводу ставала гострішою. Так, в окружних та надрайонних проводах, а особливо районних, організаційних референтів практично не було. У крайовому проводі організаційні референти, як і референти СБ та пропаганди, протягом 1945 – 1954 рр. були постійно присутні. Проблему браку кадрів на рівні районних, надрайонних і навіть окружних проводів було вирішено за рахунок розформування відділів УПА. Так, значна кількість розформованих вояків УПА та підпільників із Закерзоння влилась до підпільної структури ОУН. Завдяки цьому були частково заповнені вакантні посади як керівного, так і рядового складу ОУН. Останні організовані відділи УПА діяли у Карпатському краї на Дрогобищині і Станіславщині до середини 1949 р. У середньому керівний склад Дрогобицької, Калуської, Коломийської, Станіславівської округ на понад 30% складався із колишнього командного складу УПА. Натомість крайовий провід командирами і старшинами УПА не поповнювали.

Слід наголосити, що поповнення керівними кадрами крайового проводу у цей час відбувалося також шляхом переходу оунівців із окружних проводів у крайовий. Зокрема, протягом 1945 – 1954 рр. відбулося таких п’ять переходів, три з яких на посаду організаційного референта, по одному на пост провідника та референта пропаганди. Так, влітку 1951 р. провідником Карпатського крайового проводу ОУН став колишній провідник Дрогобицького окружного проводу ОУН Ярослав Косарчин-“Байрак”²²⁰. Михайла Дяченка-“Гомона”, “Славобора”, який протягом березня 1945 – 1949 рр. виконував обов’язки

²¹⁸ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 5. – Арк. 269.

²¹⁹ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 56 (1953). – Спр. 6. – Т. 1. – Арк. 90; Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 164.

²²⁰ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 16. – Арк. 273 – 275; Когут М. Герої не вмирають... Кн. 1. – Дрогобич: Відродження, 2001. – С. 18.

керівника друкованих видань Крайового проводу і одночасно очолював референтуру пропаганди Станиславівського окружного проводу ОУН, призначили референтом пропаганди крайового проводу (1950 – 02.1952)²²¹. Інший приклад – призначення у вересні – жовтні 1945 р. колишнього провідника Дорогобицького окружного проводу ОУН Зиновія Тершаковця-“Федора” на посаду організаційного референта²²². На червневій нараді 1949 р., яку провів П. Федун-“Север”, відбулися кадрові ротації, зумовлені втратами керівних кадрів (В. Лівий-“Йордан”, В. Сидор-“Шелест”). Як результат, Миколу Твердохліба переводять на посаду референта СБ Карпатського крайового проводу ОУН, а на місце нового організаційного призначають колишнього провідника Станиславівського окружного проводу Петра Федюшку-“Готура”, “Брюса”²²³. Аналогічне призначення відбулося у липні 1950 р. На посаду організаційного референта був призначений колишній провідник Коломийської і Буковинської округ Василь Савчак-“Сталь”²²⁴.

На нашу думку, на ці посади не випадково призначались керівники найбільших і найпотужніших округ. Керівництво краю прагнуло посилити склад крайового проводу людьми, які по-перше, знали терен, а по-друге, мали базу для забезпечення потреб підпілля крайового проводу.

Протягом осені 1951 – весни 1952 рр. були заарештовані або фізично знищені керівники майже всього крайового проводу, окружних і надрайонних проводів. Після цього крайовий провід уже не відновлювався ані за завданням “згори”, ані силами місцевих підпільників, які ще залишалися. Проте на терені Карпатського краю продовжував діяти військовий референт цього проводу Микола Твердохліб-“Грім”. У 1953 – 1954 рр. із Карпатського краю ОУН були ліквідовані та заарештовані: провідник Городенківського надрайонного проводу ОУН Іван Бортинський-“Білий”, провідник Буковинського окружного проводу ОУН Юліан Матвій-“Недобитий”, провідник Станиславівського окружного проводу ОУН Петер Костянтин-“Сокіл”, референт пропаганди Дорогобицького окружного проводу ОУН Ярослав Богдан-“Рамзенко”, провідник Коломийського надрайонного проводу ОУН Стефан Кузьмин-“Марко”, провідник Вижницького надрайонного проводу ОУН Микола Кричун-“Олексій”, референт пропаганди Косівського надрайонного проводу ОУН Володимир Яким’юк-“Аскольд”, керівник технічного

²²¹ Содоль П. Українська Повстанча Армія. 1943–1949 : Довідник перший. – Нью-Йорк: Пролог, 1994. – С. 82 – 83.

²²² Мороз В. Зиновій Тершаковець-“Федір”. – Літопис УПА. Серія “Події і люди”. – Кн. 12. – Торонто-Львів: Видавництво “Літопис УПА”, 2011. – С. 16.

²²³ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 75196-фп. – Арк. 42 – 43.

²²⁴ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 7. – Арк. 250; Ф. 5. – Спр. 67443. – Т. 2. – Арк. 182; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15: Боротьба проти повстанського і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1945 – 1954. – Кн. 2. Документи і матеріали. – Київ-Торонто: Літопис УПА, 2012. – 783 с.

звена Косівського надрайонного проводу ОУН Олександра Паєвська-“Орися”, провідник Городенківського районного проводу ОУН Бухац Дмитро-“Аркас”, провідник Надвірнянського надрайонного проводу ОУН Лука Гринішак-“Довбуш” тощо. Із смертю самого “Грома” у травні 1954 р. було ліквідоване підпілля на території Карпатського краю.

На сьогодні вдалося встановити 14 осіб провідників і референтів, що перебували на керівних посадах Карпатського крайового проводу ОУН протягом весни 1945 р. – травня 1954 р. Перед нами стояло завдання проаналізувати якісний стан керівного складу крайового проводу, не враховуючи тих керівників, що суміщали інші посади. Тобто ми дали характеристику керівного складу незалежно від того, які вони обіймали посади в різні періоди.

Із самого початку наголошуємо на характерних особливостях складу Карпатського крайового проводу ОУН. Усі керівники стали членами ОУН у 1930-х рр. За активну націоналістичну діяльність більшість із них заарештовувалися, засуджувалися польською владою. Деякі навіть по кілька разів. Тобто всі керівники здобули серйозний організаційний, ідеологічний та бойовий досвід протягом перебування у підпіллі. Пройшовши через репресії польської адміністрації, вони були готові до боротьби із радянською адміністрацією. Довготривале перебування цих керівників на різних щаблях підпільної адміністрації ОУН було зумовлено високими професійними та особистими якостями. Навіть у найважчі часи на керівні вакантні посади у не призначали будь-кого, натомість використовували практику одночасного виконання кількох функцій однією особою.

Характеристика керівного складу за віком, освітнім рівнем та місцем народження. Серед 14 встановлених провідників і референтів розподіл за віком був наступний: 1910 р.н. – 4 особи; 1911 р.н. – 1; 1913 р.н. – 1; 1919 р.н. – 5; 1918 р.н. – 1; 1922 р.н. – 1; 1923 р.н. – 1. З них 8 осіб (57%) були віком до 35 років, тобто молоді, енергійні і сповненні сил на боротьбу за Українську незалежну державу люди. 6 осіб (43%) були віком 35-44 років – цілком сформовані особистості, з усталеними поглядами на життя, які пройшли тривалий підпільний шлях, неодноразово зазнавали репресій польської влади.

Щодо освітнього рівня, то за неповними даними, серед 14 осіб вищу освіту щонайменше мало 2 (14%), незакінчену вищу – 4 (29%), середню – 8 людей (57%). Тобто ми бачимо достатньо високий, як для підпілля, освітній рівень керівництва крайового проводу ОУН, особливо у порівнянні із загальним освітнім рівнем населення західноукраїнських земель. Саме це є яскравим свідченням популярності націоналістичних ідей серед освічених прошарків українців того часу. Географія навчальних закладів така: Бучач, Дрогобич, Краків, Львів, Люблін, Перемишль, Подебради (Чехословаччина), Рогатин, Станіславів. За фахом були: вчителі, економісти, ветеринари, інженери, медики,

юристи. На нижчих щаблях освітній рівень керівництва референтур був дещо нижчим. Оскільки попередні керівники здобували її ще до 1939 р., а під час Другої світової війни навчальні заклади практично не функціонували, та й підпільникам було неможливо їх відвідувати.

Слід додати, що цілий ряд керівників не тільки займався самоосвітою, передруковуючи надіслану з вищих органів ідеологічну та пропагандистську літературу, але й самостійно творив її. Були праці, які мали важливе історичне значення. Так, В. Сидор під псевдонімом “к-р Р. Вишитий” написав працю “Хронологія Української Повстанчої Армії. Ч. 1 (10.1942 – 12.1943)”. Найбільшою ж активністю відзначалися референти пропаганди, які продукували величезний масив друкованої продукції. Зиновій Тершаковець-“Федір” був засновником і редактором журналу “Літопис УПА”, а Михайло Дяченко-“Гомін” – редактором підпільних видань “До чину”, газети “Шлях перемоги” (1945–1947) та журналу “Чорний ліс” (1947–1950).

Щодо походження, то більшість керівників підпілля Карпатського крайового проводу були уродженцями Станіславської області (тепер – Івано-Франківська). Зокрема, із 14 керівних кадрів: 7 (50%) були вихідцями зі Станіславської області, 3 (21,5%) – Львівської, 2 (14,3%) – Тернопільської, 1 (7,1%) – Дрогобицької, 1 (7,1%) – Чернівецької. Тобто, із 14 керівників 9 осіб були місцевими, а 5 – вихідцями із сусідніх областей, які входили до Львівського і Подільського крайових проводів ОУН. Зокрема, Ярослав Косарчин-“Байрак”, “Козак” народився у м. Бучач, Степан Слободян-“Клим”, “Єфрем” – с. Синьків Заліщицького району Тернопільської області, Василь Сидор-“Вишитий”, “Шелест” – с. Спасів Сокальського району, Зиновій Тершаковець-“Федір” – с. Якимчиці Городоцького району, Петро Федун-“Север”, “Полтава” – с. Шнирів Бродівського району Львівської області.

Ротації кадрового складу проводу. У Карпатському краї ОУН застосовували також політику переміщення з однієї посади на іншу в межах проводу. Протягом 1945 – 1954 рр. було зафіксовано шість таких кадрових ротацій. Так, Омелян Кочій-“Левко” спочатку був покликаний на пост господарчого референта, а пізніше – референта пропаганди Карпатського крайового проводу; Степан Слободян працював референтом пропаганди (1946 – 06.1949), а згодом – на посаді провідника крайового проводу²²⁵. Найбільших посадових переміщень довелося витримати Миколі Твердохлібу-“Грому”. З посади військового референта його весною 1947 р. призначають виконувати обов’язки провідника крайового проводу ОУН замість вбитого Ярослава Мельника. Пізніше “Грома” переводять на пост організаційного референта крайового проводу ОУН (1947 – 09.1949 рр.), відтак на посаду референта СБ (09.1949 – 1954 рр.) і уже на завершальному етапі боротьби знову призначають виконувати обов’язки провідника (1953 –

²²⁵ ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 75196-фп. – Арк. 35, 37, 43.

05.1954 рр.)²²⁶. Необхідно ще раз наголосити, що протягом цих кадрових ротаций, які відбувалися із М. Твердохлібом, він постійно працював військовим референтом Карпатського крайового проводу ОУН. Такі переміщення у першу чергу зумовлювалися важливістю тієї чи іншої ділянки роботи та необхідністю підсилення відповідної ділянки (тоді референтів призначали як тимчасово виконуючих обов'язки).

Протягом періоду функціонування Карпатського крайового проводу ОУН зафіксовано два випадки переведення референтів до інших структурних ланок. Зокрема, референт пропаганди Петро Федун-“Север”, “Полтава”, був переведений на аналогічну посаду у Провід ОУН (05 – 07.1945); організаційний референт Карпатського крайового проводу ОУН Зиновій Тершаковець-“Федір” у липні 1946 р. був переведений на пост провідника Львівського крайового проводу ОУН²²⁷.

Потрібно сказати, ті посадовці, які не справлялися із поставленими завданнями, зі своїх посад усувалися. Наприклад, уже згадуваний Омелян Кочій-“Левко” у липні 1946 р. з посади референта пропаганди був переведений на посаду заступника референта пропаганди крайового проводу²²⁸. Відомий випадок зняття із посади через незадовільний стан здоров'я. Так, організаційний референт Карпатського крайового проводу ОУН Іван Гудзоватий-“Дністровий” довго не пропрацювавши, захворів на туберкульоз і від організаційної роботи відійшов²²⁹.

Військові звання та нагороди керівного складу. Значній кількості підпільників були присвоєні військові ступені: Івані Гудзоватому-“Дністровому” – хорунжого; Ярославу Косарчину-“Байраку” – хорунжого, поручника (ч. 3/45 від 10.10.1945), сотника (ч. 1/46 від 15.02.1946), сотника-політвиховника (ч.2/51 20.10.1951); Володимирові Лівому-“Йордану” – майора; Ярославу Мельнику-“Роберту” – майора-політвиховника (ч. 3/52 від 12.10.1952); Василеві Сидору-“Шелесту” – майора (ч. 2/44 від 26.01.1944), полковника УПА (ч. 1/46 від 15.02.1946); Степану Слободяну-“Климу”, “Єфрему” – старшого-булавного, хорунжого-виховника (ч. 2/45 від 27.04.1945), поручника-виховника (ч. 1/46 від 22.01.1946), сотника-політвиховника УПА (ч. 3/52 від 12.10.1952); Миколі Твердохлібу-“Грому” – сотника (ч. 2/45 від 27.04.1945), майора УПА (ч. 1/46 від 15.02.1946); Зиновію Тершаковцю-“Федору” – майора-політвиховника (ч. 3/52 12.10.1952); Петру Федуну-“Северу”, “Полтаві” – старшого булавного, хорунжого-

²²⁶ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 13. – Т. 1. – Арк. 37; Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 5. – Арк. 24, 270.

²²⁷ Федун Петро-“Полтава”. Концепція Самостійної України. Том 1. Твори / упоряд. і відп. ред. Михайло Романюк; НАН України. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; Галузевий державний архів Служби безпеки України. – Львів, 2008. – С. 11; Мороз В. Зиновій Тершаковець-“Федір”. – Літопис УПА. Серія “Події і люди”. – Кн. 12. – Торонто-Львів: Літопис УПА, 2011. – С. 26 – 27.

²²⁸ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – Арк. 37; Спр. 2. – Арк. 36.

²²⁹ ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 28 (1960). – Т. 16. – Арк. 247.

виховника (ч. 2/45 від 27.04.1945), поручника-політвиховника (ч. 3/45 від 10.10.1945), сотника-виховника (ч. 1/46 від 15.02.1946), майора (ч. 2/50 від 30.07.1950), полковника (ч. 2/51 від 20.10.1951)²³⁰.

Цілий ряд керівників Карпатського крайового проводу ОУН за належну працю були відзначені найвищими нагородами підпілля. Наприклад, Михайло Дяченко-“Гомін” – Срібним хрестом заслуги (ч. 2/48 від 02.09.1948); Ярослав Косарчин-“Байрак” – Срібним хрестом бойової заслуги 2-го ступеня (наказ УПА-Захід ч. 20/46 від 15.08.1946); Ярослав Мельник-“Роберт” – Бронзовим хрестом заслуги (ч. 1/45 від 25.04.1945) та Золотим хрестом заслуги 1-го ступеня (ч. 1/1947 5.06.1947); Василь Савчак-“Сталь” – Бронзовим хрестом заслуги (ч. 1./45 від 25.04.1945) та Срібним хрестом заслуги (ч. 2 від 2.09.1948); Василь Сидор-“Шелест” – Срібним хрестом бойової заслуги 1 кл. (ч. 1/45 від 25.04.1945); Степан Слободян-“Клим”, “Єфрем” – Бронзовим хрестом бойової заслуги (1946) та Срібним хрестом заслуги (ч. 2/48 від 2.09.1948); Петро Федун-“Север”, “Полтава” – Срібним хрестом заслуги (ч. 3/47 від 5.12.1947) та Золотим хрестом заслуги (ч. 1 від 25.05.1951), Золотим хрестом бойової заслуги 1 кл. (ч.1/52 від 20.06.1952)²³¹.

На сьогодні не вдалося віднайти точних біографічних даних близько 10% осіб керівного складу крайового проводу Карпатського краю ОУН. Проте маємо всі підстави вважати, що керівні кадри здебільшого складалася з місцевої молоді, яка відзначалася значним організаційним досвідом, належним рівнем освіти, який постійно підвищувала. Основним джерелом поповнення кадрів крайового проводу ОУН було переведення підпілляників із окружних проводів. Перспективним напрямком дослідження є вивчення та характеристика кадрового складу окружних та надрайонних проводів.

²³⁰ ЦДАВО України. – Ф. 3838. – Оп. 1. – Спр. 4а. – Арк. 30 – 32; ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 60 (1953). – Спр. 3. – Т. 5. – Арк. 186, 195 – 196; Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 60. – Арк. 277, 281, 282; Содоль П. Українська Повстанча Армія. 1943–1949 : Довідник перший. – Нью-Йорк: Пролог, 1994. – С. 96 – 98; Літопис УПА. Нова серія. Т. 10: Життя і боротьба генерала “Тараса Чупринки” (1907–1950). Документи і матеріали / НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; Видавництво “Літопис УПА” та ін. – Київ-Торонто, 2007. – С. 257, 216, 273, 274, 277.

²³¹ ЦДАВО України. – Ф. 3838. – Оп. 1. – Спр. 4а. – Арк. 28, 29; ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 60. – С. 276, 279, 290; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 10. ... – С. 300, 328; Манзуренко В. Лицарі Срібного хреста бойової заслуги 1-го та 2-го класів // Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного руху, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 2007. – Збірник 9. – С. 272 – 273.

ІНСТРУКЦІЯ Ч. 3/45
Окружним, надрайонним і районним
референтам пропаганди в справі на ладнання
пропагандивної та вишкільної роботи

Окружний референт пропаганди (ОРП)

1. Відповідає перед краєвим референтом пропаганди чи перед його делегатом (який виконує свої обов'язки, як повноправний заступник крайового референта пропаганди) і перед окружним провідником за добрий хід пропагандивної та вишкільної роботи в окрузі.

2. Обов'язані організовувати пропагандивну та вишкільну роботу в тісній співпраці з окружним провідником, якому підпорядкований організаційно.

3. Організує і переводить в життя пропагандивну і вишкільну роботу виключно за вказівками КОП. Це значить, що тереновий провідник не може робити будь-яких персональних змін в пропагандивному апараті чи давати певні вказівки щодо способу переведення пропагандивної чи вишкільної роботи, без попереднього порозуміння з референтом пропаганди.

4. Перевіряє і удосконалює за допомогою своїх заступників пропагандивну і вишкільну роботу в цілій окрузі.

5. Тісно співпрацює з окружним політвиховником відділів УПА, даючи йому повну допомогу та вимагає від нього точно інформативного звіту з своєї роботи та з дій УПА.

6. За допомогою окружного політвиховника перевіряє і вдосконалює політ виховну роботу серед відділів УПА в цілій окрузі.

7. За допомогою делегата крайового референта пропаганди організовує вишколи референтів пропаганди, а за допомогою делегата крайового референта пропаганди і окружного політвиховника організує вишколи політвиховників для відділів УПА.

8. Обов'язаний двічі в місяць (1 і 15) подавати точний звіт зі своєї діяльності крайовому референтові пропаганди, його делегатові і окружному провідникові.

Окружний осередок пропаганди (ООП)

1. Окружний осередок пропаганди складається з таких співробітників окружного референта пропаганди, який відповідає за свою роботу безпосередньо перед ним:

- а) два заступники,
- б) редактор,
- в) інформатор-статист,
- г) адміністратор.

2. Заступники окружного референта пропаганди обов'язані:

а) разом із над районним референтом пропаганди організувати вишколи районних і масових пропагандистів за програмою вишколу КОП – травень 1945 р.

б) старанно перевіряти та вдосконалювати пропагандивну та вишкільну роботу в призначеному для нього терені діяльності,

в) відбувати щонайменше два рази в місяць вишкільні відправи з надрайонним і районним проводами за матеріалом вміщеним в журналі КОП “Пропагандист”,

г) відбувати щонайменше два рази в місяць мітинги, збори чи наради,

д) подавати двічі в місяць (1 і 15) точний звіт зі своєї діяльності окружному референтові пропаганди на підставі трудової картки, яку долучується до звіту.

3. Редактор окружного осередку пропаганди за допомогою машиністки цикльостиліста або друкарі обов'язаний:

а) видавати на основі надісланого матеріалу з КОП двічі в місяць масову газету “Шлях перемоги”. Ця газета мусить бути надрукована в такій кількості, щоб кожна станиця дістала хоч один примірник, як також щоб усі відділи УПА, боівки СБ, актив ОУН одержали потрібну кількість. Надіслані матеріали з КОП для цієї газети можна доповнювати політично-військовими вістями та статтями, дописами чи репортажами, які віддзеркалювали б боротьбу з большевицьким окупантом в даній окрузі,

б) передруковувати на основі надісланого матеріалу з КОП журнал “Пропагандист” в такій кількості, щоб кожний пропагандист і політвиховник мав по одному примірникові, та щоб актив ОУН одержав потрібну кількість,

в) передруковувати всі інші матеріали, які надходять з КОП у неостаточній кількості,

г) висилати до КОП кожного місяця три до п'ять дописів – репортажів. Для цього окружний редактор мусить зобов'язати всіх пропагандистів і референтів пропаганди дописувати. Крім цього слід використовувати фахових репортерів-дописувачів,

г) виконувати всі інші накази й доручення окружного референта пропаганди.

4. Інформатор окружного осередку пропаганди за допомогою радиста і архіваря-бібліотекаря обов'язаний:

а) постачати ООП советськими пропагандивними виданнями і пресою,

б) збирати від провідника окружної СБ та від окружного політвиховника всі інформації які можна використати в пропаганді,

в) доставляти ООП точні щоденні радієві вісті,

г) мати добре упорядковану бібліотеку й архів,

г) виконувати всі інші доручення й накази окружного референта пропаганди.

5. Адміністратор окружного осередку пропаганди обов'язаний:

а) розпоряджати папером і іншими технічними матеріалами, що їх можна використати в пропаганді,

б) постачати ООП всіми технічними матеріалами,

в) організувати для ООП місця постою, бункри, сховки для харчових запасів, охоронну боївку та зв'язок із потрібним числом кур'єрів,

г) виконувати всі інші накази й доручення окружного референта пропаганди.

Надрайонний референт пропаганди (НРП)

1. Відповідає перед окружним референтом пропаганди, або його заступником і перед надрайонним провідником за добрий хід пропагандивної і вишкільної роботи в цілому надрайонні.

2. Обов'язаний організувати пропагандивну і вишкільну роботу в тісній співпраці з окружним провідником, якому підпорядкований організаційно.

3. Організує і переводить в життя пропагандивну і вишкільну роботу виключно за вказівками КОП і ООП. Це значить, що тереновий провідник не може робити будь-яких персональних змін в пропагандивному апараті чи давати певні вказівки, що до способу переведення пропагандивної і вишкільної роботи без попереднього порозуміння з референтом пропаганди.

4. Перевіряє і удосконалює пропагандивну роботу в цілому надрайонні.

5. Під керівництвом заступника ОРП організує вишколи районних і масових пропагандистів за програмою КОП – травень 1945 р.

6. Відбуває щонайменше два рази в місяць вишкільні відправи з районними проводами за матеріалом вміщеним в журналі "Пропагандист" і що найменше два рази в місяць відбувати мітинги, збори чи наради.

7. За допомогою адміністратора організує бункри, сховки для харчових запасів, охоронну боївку, бібліотеку, архів, одержання советських видань і преси та зв'язок із потрібним числом кур'єрів.

8. Обов'язані двічі в місяць (1 і 15) давати точний звіт зі своєї діяльності окружному референтові пропаганди, його заступникові та надрайонному провідникові згідно з трудовою карткою, яку долучується до звіту.

Районний референт пропаганди (РРП)

1. Відповідає перед надрайонним референтом пропаганди або заступником ОРП і перед районним провідником за добрий хід пропагандивної і вишкільної роботи в цілому районі.

2. Обов'язані організувати пропагандивну і вишкільну роботу в тісній співпраці із районним провідником, якому підпорядкований організаційно.

3. Організує і переводить в життя пропагандивно-вишкільну роботу виключно за вказівками своїх ділових зверхників. Це значить, що тереновий провідник не може робити будь-яких персональних змін у пропагандивному апараті, чи давати певні вказівки щодо способу переведення пропагандивної роботи у вишкільній роботі без попереднього порозуміння з референтом пропаганди.

4. Перевіряє і удосконалює масову усну пропаганду в цілому районі.

5. Переводить основну вишкільну роботу серед активу ОУН цілого району за матеріалом вміщеним в журналі КОП "Пропагандист". Цю роботу потрібно переводити по куцах у формі одноденних вишкільних відправ щонайменше два рази в місяць.

6. Відбуває мітинги, збори чи наради щонайменше 4 рази в місяць.

7. За допомогою адміністратора організує бункри, сховки для харчових запасів, охоронну боївку, одержання советських видань і преси, архіві і зв'язок із потрібним числом кур'єрів.

8. Обов'язаний двічі в місяць (1 і 15) подавати точний звіт зі своєї діяльності надрайонному референтові пропаганди і районному провідникові, згідно із трудовою картою, яку долучується до звіту.

Масові пропагандисти

1. Відбувають раз на 15 днів в кожній станиці мітинг, збори чи нараду і відповідають за масову усну пропаганду в 7 – 10 станицях. Для успішного переведення усної пропаганди добре буде, коли в кожному куці діятиме один масовий пропагандист.

2. В кожній боївці СБ мусить бути один масовий пропагандист, який крім принагідних мітингів, зборів чи нарад переводить ще й вишкільну роботу серед боївкарів за матеріалом вміщеним в журналі "Пропагандист". За свою діяльність він відповідає перед районним референтом пропаганди і перед своїм провідником, який обов'язаний йому допомагати в цій роботі.

3. Підшукують для кожної станиці села одного грамотного і певного чоловіка, який після короткої підготовки зобов'язаний читати і пояснювати людям нашу газету, листівки тощо.

4. Перевіряють цих пропагандистів села та вимагають від них точних звітів після кожного дорученого обов'язку.

5. Подають двічі в місяць точний звіт районному провіднику пропаганди на основі трудової картки, яку долучують до звіту.

6. Виконує всі інші доручення й накази РПП.

Трудові картки

1. Окружний референт пропаганди видає і перевіряє трудові картки своїх заступників і НРП, а надрайонний референт пропаганди видає і перевіряє трудові картки районних референтів пропаганди і масових пропагандистів.

2. У трудовій картці записується кожний мітинг, збори, нараду чи вишкільну відправу із точно зазначеними: датою, місцем, числом учасників, обговореною темою, а головню з підписом теренових провідників чи провідників СБ, які таким чином підтверджують правдивість усього написаного.

Звіт

1. У своєму двотижневому звіті ОРП обов'язаний крім загального інформативного звіту (зокрема на основі дописів і репортажів згідно з інструкцією ч. 5/45 КОП) ще й дати точні відповіді з поданими причинами недомагань та статистичними даними на такі питання:

а) як виконують свої обов'язки заступники ОРП, надрайонні та районні референти пропаганди? (Подати оцінку праці кожного поодиноко та долучити їхні трудові картки),

б) як виконують свою роботу масові пропагандисти? (Подати оцінку їхньої праці на основі трудових карток, які залишаються в ООП. Подати число відбутих мітингів, зборів чи нарад із цілого числа, що їх повинні були відбутися),

в) коли дійшла пропагандивна література ("Шлях перемоги", "Пропагандист", листівки тощо) до ООП і коли дійшла вона на призначені місця? Подати число сіл в поодиноких районах – по надрайонах де дійшла література і коли. Рівню ж подати число сіл, де література не дійшла і чому),

г) скільки масових пропагандистів є в поодиноких районах – по надрайонах, – а скільки повинно бути?

г) скільки сіл в поодиноких районах не мають своїх сільських пропагандистів, а скільки мають,

д) чи всі пропагандисти, політвиховника актив ОУН одержали газету "Шлях перемоги", журнал "Пропагандист"? (Подати число тих, що не одержали і чому),

ж) який вплив має на наше населення газета "Шлях перемоги"? (Подати число сіл в поодиноких районах, де цей вплив замітний, та число тих де не є замітний та чому),

з) який вплив має на наше населення масова усна пропаганда? (Подати число сіл в поодиноких районах, де цей вплив замітний, та число цих де не є ще замітний вплив та чому),

і) який вплив має більшовицька пропаганда на наше населення? (Подати число сіл, де цей вплив замітний і число сіл, що знаходяться поза цим впливом),

ї) якими аргументами користується масова усна пропаганда большевиків і як поборюють її наші пропагандисти?

2. Щоб могли подати точний звіт окружний референт пропаганди зобов'язаний негайно виготовити форми звітів, для референта пропаганди і для масових усних пропагандистів.

Різне

1. Для розповсюдження пропагандивної літератури, висилання інструкцій і одержання звітів референти пропаганди можуть користуватися організаційними зв'язками. Але коли ці не відповідають вимогам тоді потрібно творити власні зв'язки.

2. Усі інструкції, накази, як також звіти ОРП обов'язаний висилати КОП у 2-ох примірниках, а передруки газети і журнали у 4-ох прим.

Постій, 10.5.45 р.

Крайовий референт пропаганди

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 43 – 44. Оригінал

**КЕРІВНИЙ СКЛАД КРАЙОВОГО ПРОВІДУ ОУН
КАРПАТСЬКОГО КРАЮ (1945 – 1954 рр.)**

Провідник	Організаційний референт	Референт пропаганди	Референт СБ	Господарчий референт	Військовий референт
Мельник Ярослав- “Роберт” (03.1945 – 11.1946)	Гудзоватий Іван- “Дністровий” (03-04.1945)	Тодорюк Володимир- “Тур” (03-05.1945)	Лівий Володимир- “Митар”, “Роман” (03.1945 – 12.1948)	Кочій Омелян- “Левко” (03-07.1945)	Твердохліб Микола- “Грім” (03.1945 – 05.1954)
Твердохліб Микола- “Грім” (весна – літо 1947)	Тершаковець Зиновій- “Федір” (09-10.1945 – 07.1946)	Федун Петро- “Север” (05-07.1945)	Твердохліб Микола- “Грім” (06.1949 – 05.1954)		
Сидор Василь- “Шелест” (літо 1947 – 04.1949)	Твердохліб Микола- “Грім” (1947 – 06.1949)	Кочій Омелян- “Левко”, “Черлян” (07.1945 – 07.1946)			
Слободян Степан- “Клим”, “Єфрем” (06.1949 – 11.1950)	Федюшка Петро- “Готур”, “Брюс” (06-09.1949)	Слободян Степан- “Єфрем”, “Клим” (1946 – 06.1949)			
Косарчин Ярослав- “Байрак” (літо 1951 – 12.1951)	Савчак Василь- “Сталь” (07-10.1950)	Дяченко Михайло- “Гомің” (1950 – 02.1952)			
Твердохліб Микола- “Грім” (1952 – 05.1954)					

**ЧЛЕНИ “ШИРШОГО” СКЛАДУ КРАЙОВОГО ПРОВІДУ
ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ (1945–1954 рр.)
(ПРОВІДНИКИ ОКРУЖНИХ ПРОВІДІВ)**

Буковинський окружний провід ОУН (1945 – 1952)	Дрогобицький окружний провід ОУН (1945 – 1952)	Калуський окружний провід ОУН (1945 – 1952)	Коломицький окружний провід ОУН (1945 – 1952)	Станіславівський окружний провід ОУН (1945 – 1952)	Закарпатський окружний провід ОУН (1945 – 1952)
Савчак Василь-“Сталь” (не пізніше 03.1945 – 06.1950)	Тершаковець Зиновій-“Федір”, “Чагрів” (весна 1945)	Лаврів Іван-“Нечай” (07.1944 – 05.1945)	Савчак Василь-“Сталь” (1944 – 03.1945)	Хмель Михайло-“Всеволод” (11.1944 – 06.1947)	Бандусяк Дмитро-“Лопата” (1945)
Матвіїв Юліан-“Недобитий” (07.1950 – 05.1952)	Лаврів Іван-“Нечай”, “Мирон”, “Богун” (літо 1945– 05.1949)	Федюшка Петро-“Комар”, “Брюс” (05.1945 – 06.1947)	Легкий Григорій-“Борис” (03.1945 – 10.1950)	Федюшка Петро-“Комар”, “Брюс” (06.1947 – 06.1949)	Кульчицький-Гут Семен-“Тиміш” (06.1946 – 05.1947)
	Фрайт Володимир-“Жар”, “Владан” (05.1949– 08.1950)	Косарчин Ярослав-“Байрак” “Козак” (07.1947 – літо 1950)	Кулик Іван-“Сірий” (06 – 11.1951)	Микитюк Михайло-“Борзенко”, “Максим” (06 – 09.1949)	“Болівар”, “Булевар”, “Войнар”, “Маркіян” (літо – 10.1947)
	Косарчин Ярослав-“Байрак”, “Вівчар”, “Козак” (08.1950– літо 1951)	Фрайт Володимир-“Жар”, “Владан” (08.1950 – 12.1951)		Драч Богдан-“Дунай”, “Юра” (осінь 1949 – 11.1950)	
	в.о. Цап’як Василь-“Потап” (осінь 1951 – 04.1952)			Іванишин Петро-“Баша”, “Курява” (06 – 08.1951)	
				Петер Костянтин-“Гонта”, “Сокіл” (1952 – 04.1953)	

**БІОГРАФІЧНІ ДОВІДКИ КЕРІВНОГО СКЛАДУ
КРАЙОВОГО ПРОВОДУ ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ (1945 – 1954 рр.)**

Гудзоватий Іван Петрович (“Дністровий”, “Петрович”; 1911 р. с. Кадобна Калуського р-ну Івано-Франківської обл. – ?). Закінчив 5 кл. народної школи, відтак навчався у приватній гімназії м. Долини (1924 – 1925), продовжив навчання у гімназії у м. Станіславів (осінь 1925 – 1932). Призваний до польської армії (09.1932), демобілізований (весна 1933). Бухгалтер сільської кооперації (08.1934). Вступає на навчання у Краківський університет (заочна форма) (09.1934). Працює в сільській “Просвіті” (1934). Член ОУН (1938). Провідник станичного проводу с. Кадобна Калуського р-ну, відтак Долинського підрайонного проводу ОУН (03.1939). Заарештований польською владою і ув’язнений у Станіславській тюрмі (08 – 09.1939). Інструктор повітового Союзу кооперативів у м. Калуш (01.1942 – 01.1944). Військовий референт Станіславівського обласного проводу ОУН (1942–1943). Провідник Калуського міського проводу ОУН (06 – 12.1943). Інструктор у старшинській школі “Олені”, відтак командир підстаршинської школи “Крилаті” ВО “Маківка” (05 – 07.1944). Організаційний референт Станіславівського обласного проводу ОУН (осінь 1944). Захворів туберкульозом та легалізувався. Працівник зеленого господарства м. Станіславів, відтак бухгалтер у цьому господарстві (02.1946). Заарештований 27.12.1950 р. Засуджений 11.04.1951 р. на 25 років ВТТ і 5 років пониження у правах. Хорунжий.

Дяченко Михайло Васильович (“Гомін”, “Марко Боєслав”, “М. Б.”, “Славор”, “Б-С2”, “Б-333”, “738”; 25.03.1910, с. Боднарів Калуського р-ну – 22.02.1952, біля с. Дзвиняч Богородчанського р-ну Івано-Франківської обл.). Закінчив українську гімназію м. Станіславів (1930). Поступив на юридичний факультет Львівського університету (1931). Директор молочарні с. Боднарів. Член Пласту, “Просвіти”, “Рідної школи”, “Сільського господаря”, голова “Кооперативи Здоров’я” в Боднарові (1937). Член ОУН (1932). Політв’язень польських тюрем (1934–1935, 17.06.1937–22.09.1937, 1939). Керівник молодіжного крила “Соколу” (1934). Працівник обласного осередку пропаганди Станіславівського обласного проводу ОУН (1945), окружний референт пропаганди ОУН Станіславівщини (07.1948–весна 1950). Працівник осередку пропаганди Карпатського краю (1945–1950), крайовий референт пропаганди ОУН Карпатського краю (кін. 1949 – 02.1952). Член УГВР. Редактор підпільних видань: часопису “До чину”, газети “Шлях перемоги” (1945–1947) та журналу “Чорний ліс” (1947–1950). Постановою УГВР нагороджений Срібним хрестом заслуги (ч. 2/48 від 02.09.1948). Фігурант АС “Верховинці”, “Жулики”, “Райх”. Одружений із Марією Савчак.

Косарчин Ярослав (“**Байрак**”, “**Вівчар**”, “**Козак**”, “**Славко**”, “**Спартак**”, “**АР-8**”, “**ВГК**”, “**77**”; 15.08.1919, м. Бучач Тернопільської обл. – 13.12.1951, біля с. Сваричів Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл.). Син священника УГКЦ. Навчався у Бучацькій гімназії, яку закінчив 1939 р. Навчався на ветеринарному факультеті Львівського ветеринарного інституту (1939 – 1943). Член ОУН (1939). Військовий референт студентського сектора ОУН у Львові (1942 – 1944). Під час конфлікту між поляками і українцями у Львові керував організацією та забезпеченням охорони українських вчених. У квітні 1944 р. повів групу із 35 студентів у Карпати до старшинської школи “Олені”. Успішно закінчує школу “Олені-1” (07.1944), інструктор та чотовий “Олені-2” (07.1944 – 10.1944). Ад’ютант командира ВО 5 “Маківка” (10.1944 – 05.1945). Редактор газети “Легінь”, яку видавала старшинська школа “Олені” (1944). Командир ТВ 23 “Магура” (05.1945 – 09.1949), водночас військовий референт Калуського окружного проводу ОУН. Провідник Калуського окружного проводу ОУН (06.1949 – літо 1950). Провідник Дрогобицького окружного проводу ОУН (08.1950 – літо 1951). Провідник Карпатського крайового проводу ОУН (08. – 12.1951). Нагороджений Срібним Хрестом бойової заслуги 2-го ступеня, підвищений до сотника (1946). Нагороджений Срібним Хрестом бойової заслуги 2-го ступеня (Наказ УПА-Захід ч. 20/46 від 15.08.1946). Хорунжий, поручник (ч.3/45 від 10.10.1945) Сотник (ч. 1/46 від 15.02.1946), Сотник-політвиховник (ч.2/51 20.10.1951). Фігурант АС “Розгром”, “Сіроманці”.

Кочій Омелян (“**Левко**”, “**Гайдар**”; 1918, м. Івано-Франківськ – 21.04.1947, с. Нова Гута Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл.). Навчався у Українському техніко-господарському інституті заочного навчання в Подебрадах (Чехословаччина) (1932 – 1945). Господарсько-фінансовий референт Станіславівського обласного проводу ОУН, відтак господарчий референт Карпатського крайового проводу ОУН (1944 – 05.1945). Референт пропаганди Карпатського крайового проводу ОУН (07.1945 – 07.1946). Заступник референта пропаганди Карпатського крайового проводу ОУН (07.1946 – 04.1947). Фігурант АС “Петлюрівці”.

Лівий Володимир Михайлович (“**Йордан**”, “**Митар**”, “**Роман Орлів**”, “**Суворов**”, “**С-99/1**”; 03.02.1919, с. Болехівці Дрогобицького р-ну Львівської обл. – 04.12.1948, с. Топільське Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл.). Освіта середня. Навчався у с. Болехівці (? – 1936), відтак у гімназії м. Дрогобич. Перейшов кордон (1939). Член ОУН (1937), засуджений Станіславівським окружним судом за приналежність до ОУН і спробу вбивства агента до 12 років ув’язнення (1939), Львівським апеляційним судом вирок затверджено (19.06.1939), вийшов на волю у вересні 1939 р. Перебував у еміграції (1940–1941), закінчив школи розвідки в м. Бранденбург (Німеччина), м. Закопане (Польща). Референт СБ Коломийського окружного проводу ОУН (1941–1942), пізніше референт СБ Станіславівського об-

ласного проводу ОУН (1942–1945). Відтак референт СБ Карпатського крайового проводу ОУН (03.1945–12.1948). Загинув разом з дружиною Дарією Цимбаліста-“Оля” (1923 р.н.). Провідник жіноцтва Коломийського окружного проводу ОУН. Майор СБ. Фігурант АС “Верховинці”, “Петлюрівці”.

Мельник Ярослав Миколайович (“Роберт”, “Влодко”, “Корнилів”, “Якір”, “А-742”, “Ф-24”; 07.01.(24.09.)1919, с. Бережниця Шляхотська Калуського р-ну Івано-Франківської обл. – 01.11.1946, г. Яворина біля с. Липа Долинського р-ну Івано-Франківської обл.). Закінчив школу в рідному селі. Член ОУН. Навчався у Рогатинській гімназії (1937–1939). Провідник Юнацтва ОУН у Рогатинській гімназії (1937–1939). Виключений за незалежність до ОУН (1939). Вчитель у рідному селі (весна – осінь 1939). Організаційний референт Калуського повітового проводу ОУН, відтак провідник повітового проводу (1939–1941). Організаційний референт Калуської окружного проводу ОУН (1941). Провідник Коломийського окружного проводу ОУН (1941–1942). Провідник Станиславівського обласного проводу ОУН (07.1942 – 03.1945). Член Крайового проводу ОУН ЗУЗ (1943–1944). Провідник Карпатського крайового проводу ОУН (04.1945–11.1946). Нагороджений Бронзовим Хрестом заслуги (ч. 1/45 від 25.04.1945), Золотим Хрестом заслуги 1-го ступеня (ч. 1/1947 5.06.1947). Майор-політовиховник (ч.3/52 від 12.10.1952). Загинув разом з дружиною Антоніною Мельник-“Таня” та охороною під час спецоперації НКВД, очоленої А. Костенком. Фігурант АС “Петлюрівці”.

Савчак Василь Миколайович (“Блакитний”, “Сталь”, “Андріан”, “Арпад”, “Сокіл”, “С-20”, “383/С”; 23.03.1921 с. Ямниця Тисменецького р-ну Івано-Франківської обл. – 20.10.1950 р., біля с. Шешори Косівського р-ну Івано-Франківської обл.). Освіта середня. Член Юнацтва (1936). Організаційний референт Станиславівського обласного проводу ОУН (Юнацтва). Провідник Юнацтва Коломийського окружного проводу ОУН. Провідник Коломийського окружного проводу ОУН (03.1944 – 02.1945). Провідник Буковинського окружного проводу ОУН (03.1945 – 06.1950). Організаційний референт Карпатського крайового проводу ОУН (07–10.1950). Нагороджений Бронзовим хрестом заслуги (ч. 1/45 від 25.04.1945), Срібним хрестом заслуги (ч. 2 від 2.09.1948). Фігурант АС “Гірські”, “Змовники”, “Підпільники”.

Сидор Василь Дмитрович (“Вишитий”, “Зов”, “Конрад”, “Кравс”, “Крегул”, “Лісовик”, “Ростислав Вишитий”, “Шелест”, “75”, “808”; 24.02.1910, с. Спасів Сокальського р-ну Львівської обл. – 14.04.1949, біля смт. Перегінське Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл.). Закінчив Перемиську гімназію (1931), пізніше навчався в школі підхорунжих польської армії. Член Пласту в м. Сокалі, член ОВКУГ. Член ОУН (1929). Член повітового проводу ОУН Сокальщини (до 1934), засуджений у Львові (02.1935) до 4 років ув’язнення, вийшов на волю у вересні 1936 р. Бойовий референт Сокальського пові-

тогого проводу ОУН (1936), член Сокальського окружного проводу ОУН (1937), військовий референт КЕ ОУН ПЗУЗ (1936–1937). Член “Просвіти”, керівник районної молочарні у с. Перв’ятичах біля Сокаля (до 1937). Знову заарештований 5.08.1937 р., вийшов на волю у вересні 1939 р. Учасник II ВЗ ОУН в Кракові (31.03–3.04.1941), викладач на старшинських курсах ОУН у Кракові (1940–1941). Командир сотні в батальйоні “Нахтігаль” (1941) і 201 батальйоні “Щуцманшафт” (12.1941–12.1942), поручник. Один з організаторів і керівників Української повстанської армії на Волині і в Галичині – керівник військового осередку при Проводі ОУН (02.–05.1443), шеф КВШ УПА на Волині (05.–08.1943) в ранзі майора УПА (8.07.1943), член ГВШ УПА (1943–04.1949), командир УПА-Захід (26.01.1944–04.1949), заступник Головного командира УПА. Член крайового проводу ОУН ЗУЗ (поч. 1944–04.1949), член Проводу ОУН на українських землях (1947–04.1949), генеральний суддя ОУН, провідник Карпатського крайового проводу ОУН (літо 1947–04.1949). Полковник УПА (ч. 1. від 15.02.1946), нагороджений Срібним Хрестом бойової заслуги 1 кл. (ч. 1/45 від 25.04.1945), майор (№ ч.2/44. від 26.01.1944), ч. 1. Загинув у бою з спецгрупою МГБ при обороні криївки в долині Лімниці. Одружений із Надія Романів-“Наталка”, “Тирса”. Фігурант АС “Верховинці”.

Слободян Степан Петрович (“Клим”, “Єфрем”, “05”, “12”; 1923, с. Синьків Заліщицького р-ну Тернопільської обл. – 18.11.1950, ліс урочища Глибокий Потік між сс. Старий Угринів та Бережниця Калуського р-ну Івано-Франківської обл.). Навчався у гімназії м. Станиславів. Обласний військовий референт Юнацтва ОУН Тернопільщини (1942–1944). Політвиховник старшинської школи “Олені” (04–05.1944). Пропагандист Станиславівського обласного проводу ОУН (1944–1945). Начальник політвиховного відділу штабу 4 ВО “Говерля” (08.1944–07.1946), співробітник осередку пропаганди Карпатського крайового проводу (1945–1946). Референт пропаганди Карпатського крайового проводу ОУН (07.1946–04.1949). Провідник Карпатського крайового проводу ОУН (06.1949–11.1950). Загинув разом з дружиною Марією Німою-“Мартою” та 6-ма підпільниками. Нагороджений Бронзовим хрестом бойової заслуги (1946) та Срібним хрестом заслуги (ч. 2/48 від 2.09.1948), старший-булавний, хорунжий-виховник (ч. 2/45 від 27.04.1945), поручник-виховник (ч. 1 22.01.1946), сотник-політвиховник УПА (ч. 3/52 12.10.1952). Дружина Марія Німа-“Марта” (1924, с. Старі Скоморохи Більшевецького р-ну Івано-Франківської обл.). Фігурант АС “Верховинці”, “Петлюрівці”.

Твердохліб Микола Дмитрович (“Грім”, “Музика”, “Петро”, “Північ”, “ОР-4”, “24”, “311”, “401”, “090”; 1910 (або 1914), с. Петрилів Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. – 17.05.1954, біля с. Зелена Надвірнянського р-ну Івано-Франківської обл.). Освіта середня. Закінчив гімназію, відтак торгівельну школу м. Станиславів. Закінчив школу підхорунжих Польської армії. Член ОУН (з 1930-х рр.).

Працював у Станиславівській крамниці металевих виробів. Провідник ОУН по м. Станиславів (1938). Перебував на еміграції, вчився у абверівській школі у м. Криниця (1939–1941). Одружений із Ольгою Герасимович (літо 1941). Член Станиславівського обласного проводу ОУН (1941 – 1945). Інструктор і командир сотні в старшинській школі “Олені-1” (від 03.1944), командир ВО 4 “Говерля” (07.1944–04.1954). Військовий референт Карпатського крайового проводу ОУН (13.12.1944 – 05.1954), організаційний референт (1947–06.1949), референт СБ (06.1949–05.1954), в.о. крайового провідника ОУН КК (поч. 1947, 1953–05.1954). Сотник (ч. 2/45 від 27.04.1945), майора УПА (ч. 1 від 15.02.1946). Загинув в криївці разом з дружиною. Фігурант АС “Верховинці”, “Петлюрівці”.

Тершаковець Зиновій (“Федір”, “Русич”, “Чагрів”, “Червень”, “Лисий”, “Ф-33”; 19.08.1913, с. Якимчиці Городоцького р-ну Львівської обл. – 4.11.1948, біля с. Великий Любінь Городоцького р-ну Львівської обл.). Член Юнацтва ОУН. Закінчив народну школу у рідному селі, філію Української академічної гімназії у Львові, Люблінський університет, Львівський університет (1936), магістр права. Політв’язень польської тюрми (1939). Діяв на Холмщині (1939 – 1941). Член ОУН (1929). Працював у легальних культурнопросвітницьких та молодіжних організаціях, голова Товариства “Сокіл” та гуртка “Рідної школи” у Якимчицях, секретар читальні “Просвіти” у Комарно. Працював директором школи у с. Комарів біля м. Замостя на Холмщині, водночас районний провідник, повітовий, пізніше референт пропаганди обласного проводу ОУН. Учасник похідних груп ОУН (1941), член референтури пропаганди Проводу ОУН (1942 – 1944). Провідник Городоцького повітового проводу ОУН, організаційний референт Городоцького окружного проводу ОУН (1942 – поч. 1944), пізніше організаційний референт Львівського окружного проводу ОУН. Провідник Дрогобицького обласного проводу ОУН (12.1944 – весна 1945). Після реорганізації обласного проводу призначений організаційним референтом Карпатського крайового проводу ОУН (1945 – 1946). Провідник Львівського крайового проводу ОУН (1946 – 1948), командир ВО “Буг” (1947 – 1948), засновник і редактор журналу “Літопис УПА”. Посмертно іменований майором-політвиховником УПА. Майор-політвиховник (ч. 3/52 12.10.1952).

Тодорюк Володимир Істратійович (“Тур”; 1910, с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну Чернівецької обл. – 05.1945). Адвокат. Член ОУН (з 1930-х рр.). Вязень румунських тюрем (1937). Учасник Південної похідної групи ОУН, секретар міської управи м. Миколаїв (1941). Референт пропаганди Коломийського окружного проводу ОУН (1944). В.о. провідника Буковинського обласного проводу ОУН, водночас організаційний референт цього проводу (11.1944 – 02.1945). Референтом пропаганди Карпатського крайового проводу ОУН (03–05.1945). Провідник Буковинського окружного проводу ОУН (11.1944 – ?). Розстріляний за підозрою у зраді.

Федун Петро Миколайович (“Волянський”, “Север”, “Петро Полтава”, “П. Полтава”, “П.М.Полтава”, “П. Волянський”, “С. Вол.”, “Вол.”, “П. Савчук”, “П.М. Савчук”, “99”, “173”, “123”, “81-С”, “811-С”, “Р-1197”, “Р-17”, “Р-35”, “75”, “126”, “101”, “126”, “143”, “175”, “1000”, “311-С”, “С-12”, “ММ”; 23.02.1919, с. Шнирів Бродівського р-ну Львівської обл. – 23.12.1951, біля с. Новошини Жидачівського р-ну Львівської обл.). Закінчив народну школу у рідному селі. Закінчив Бродівську державну гімназію ім. Йозефа Коженювського. Навчався у ліцеї (1937 – 1939). Вступив на медичний факультет Львівського університету (літо 1939). Призваний до ЧА (осінь 1940). На початку радянсько-німецької війни потрапив до полону, але був з нього звільнений (1941). Працівник УДК м. Броди (10.1941 – весна 1942). Відновив навчання у Львові (05.1942). Член Крайового проводу Юнацтва ОУН ЗУЗ (1942 – весна 1944). Редагував друкований орган Проводу журнал “Юнак” (1943 – 1944). Працівник Крайового осередку пропаганди ЗУЗ (весна 1944). Начальник 6 політвиховного відділу КВШ УПА-Захід (02.1944 – 08.1946). Працівник Головного осередку пропаганди ОУН (11.1944 – весна 1945). Референт пропаганди Карпатського крайового проводу (05 – 07.1945). Референт пропаганди Проводу ОУН, водночас керівник Головного осередку пропаганди та інформації при Проводі ОУН в Україні, очолював політвиховний відділ ГВШ УПА та Бюро інформації УГВР, член Проводу ОУН (07.1945 – 12.1951). Старший булавний, хорунжий-виховник (ч. 2/45 від 27.04.1945), поручник-політвиховник (ч.3 від 10.10.1945), сотник-виховник (ч. 1. 15.02.1946), майор (ч. 2/50 від 30.07.1950), полковник (ч. 2/51 від 20.10.1951). Нагороджений Срібним хрестом заслуги (ч. 3/47 від 5.12.1947), золотим хрестом заслуги (ч. 1 від 25.05.1951), Золотим хрест бойової заслуги 1 кл. (ч.1/52 від 20.06.1952).

Федюшка Петро Якимович (“Комар”, “Брюс”, “Кармелюк”, “Готур”, “Ка-ро”, “Автор”, “737” (14.07.1919, с. Войнилів Калуського р-ну Івано-Франківської обл. – 16.09.1949, район гори Рипна Солотвинського р-ну). Закінчив Станиславівську гімназію (1933). Член Юнацтва ОУН (1932). Засуджений на 6 років в’язниці за приналежність до ОУН (літо 1939). Працював у м. Рожнятові в “Маслосоюзі” (1940–1941), а з початком німецько-радянської війни – бухгалтером народної торгівлі в м. Долина. Господарчий референт Калуського надрайонного проводу, відтак Калуського окружного проводу (1944–05.1945). Провідник Калуського окружного проводу ОУН (05.1945–06.1947). Провідник Станиславівського окружного проводу ОУН (06.1947–06.1949). Організаційний референт Карпатського крайового проводу ОУН (06–09.1949). Фігурант АС “Петлюрівці”, “Підпільники”, “Провідники”, “Райх”, “Сіроманці”.

Василь Сидор-“Шелест” із дружиною Надією Романів

Василь Сидор-“Шелест”

Василь Сидор-“Шелест”
(посмертне фото)

Володимир Лівий-“Митар”, Ярослав Мельник-“Роберт”,
Роман Мокрій-“Байда”

Зліва направо:
Степан Слободян-“Єфрем”,
Василь Савчак-“Сталь”

Зліва направо: Іван Кулик-“Сірий”, Степан Слободян-“Єфрем”, Василь Савчак-“Сталь”

Степан Слободян-“Єфрем”
(посмертне фото)

Марія Німа-“Марта”
(посмертне фото)

Ярослав Косарчин-“Байрак”

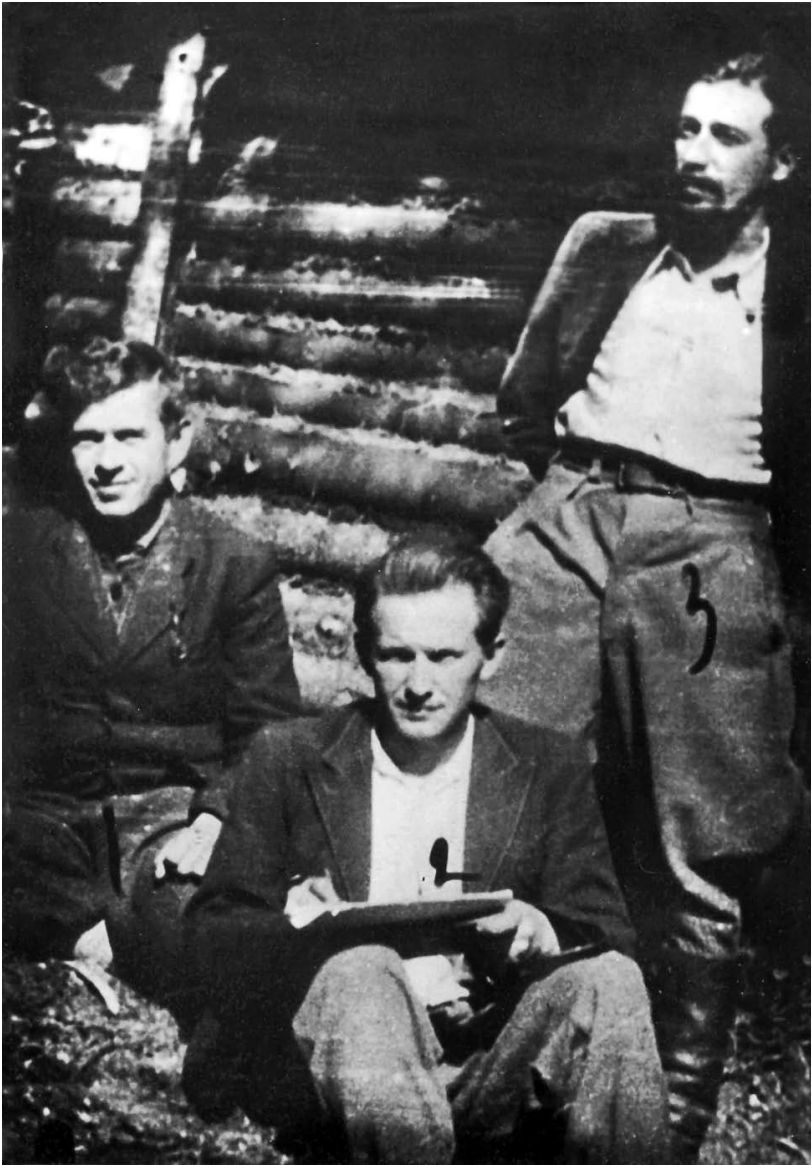
Микола Твердохліб-“Грім”

Зліва направо: Василь Сидор-“Шелест”, Микола Твердохліб-“Грім”

Микола Твердохліб-“Грім”

Михайло Дяченко-“Гомін”, Ярослав Богдан-“Рамзенко”,
Омелян Кочій-“Левко”

Михайло Дяченко-“Гомін”

Михайло Дяченко-“Гомін”
(посмертне фото)

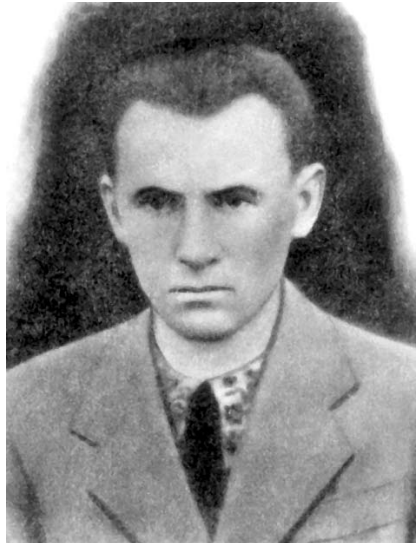
Зброя вилучена під час ліквідації М. Дяченка-“Гомона”

Володимир Кузь-“Руслан”, Богдан Драч-“Дунай”,
Михайло Дяченко-“Гомін”

Микола Никифорчин-“Дубенко”

Іван Лаврів-“Нечай”

Зиновій Тершаковець-“Федір”

Петро Федун-“Север”

Юліан Матвіїв-“Недобитий”

Петро Федюшка-“Брюс”
(посмертне фото)

Володимир Тодорук-“Тур”

Володимир Лівий-“Митар”

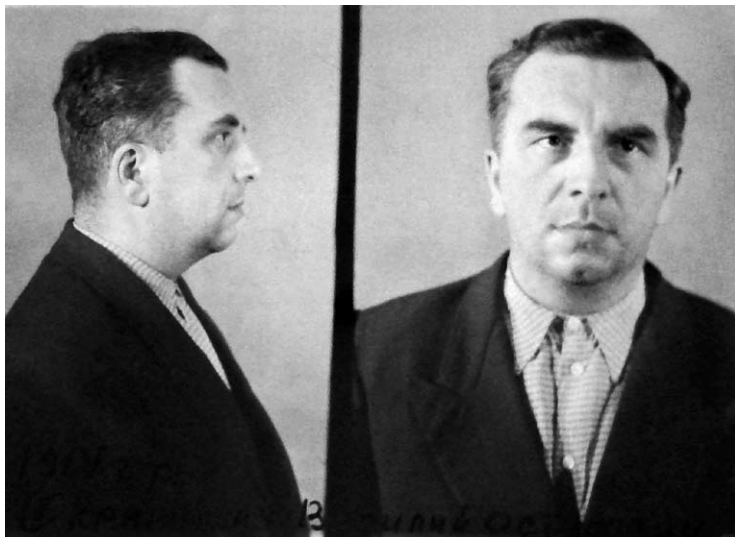
Дарія Цимбаліста-“Оля”

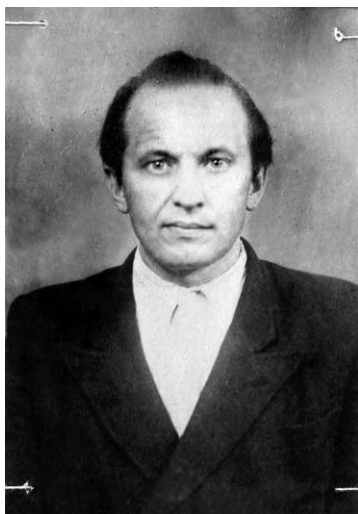
Володимир Фрайт-“Жар” із машиністкою Калуського окружного проводу ОУН Параскою Луговою-“Орисею”

Володимир Фрайт-“Жар”

Василь Охримович-“Грузин”

Ярослав Богдан-“Рамзенко”

Юрій Янишин-“Шах”
(посмертне фото)

Зліва направо: Іван Кулик-“Сірий”, Степан Слободян-“Єфрем”,
Василь Савчак-“Сталь”

Зліва направо: Степан Слободян-“Єфрем”, Іван Кулик-“Сірий”,
Василь Савчак-“Сталь”

Зліва направо: Назарій Данилюк-“Перебийніс”, Степан Слободян-“Ефрем”,
Іван Кулик-“Сірій”, Василь Савчак-“Сталь”

Зліва направо: 1. Степан Слободян-“Єфрем”, 2. Іван Кулик-“Сірий”,
3. Назарій Данилюк-“Перебийніс”, 4. “Кармелюк”

1. Іван Кулик-“Сірий”, 2. Григорій Легкий-“Борис”, 3. Роман Тучак-“Кіров”, 4. Микола Долішняк-“Бойтур”, 5. Петро Мельник-“Хмара”, 6. Михайло Москалюк-“Спартан”, 7. Микола Харук-“Вихор”, 8. Лука Гринішак-“Довбуш”, 9. Юрій Долішняк-“Білий”, 10. Іван Гураль-“Гайворон”, 11. “Крук” політвиховник сотні “Вихора”, можливо Костянтин Генік

Підпільники, які загинули 18.11.1950 р. у криївці разом із Степаном Слободяном-“Єфремом”:

1. не впізнаний, 2. Василь Камінський-“Голенко”, охоронець “Дара”,
3. Прокопій Духович-“Дар”, референт СБ Калуського окружного проводу ОУН, 4. не впізнаний,
5. Степан Слободян-“Єфрем”, 6. Марія Німа-“Марта”, 7. не впізнаний, 8. не впізнаний

-11- ✓ 785

с селами и селами, а не кеповизям,
 палаткам и 40 м. селом вадеро.
 Для опитового палат. селом Радрип
 7 гезден адатакы квог. тереку.
 5. 24/II - 4704 (поселукульсь гавор-
 палатка); в 24/II - 4697. Диркати
 в 24/II протоблава остамбоню роду
 - 4608 на гез. Риколі сел. 4831.
 3 селу 24/II не не брло тедим
 гавор. Селом 7-4 (Слав.) тедис
 гезден в. орблїскан чупїдан
 Селом в КТ селу тедим. ^{Палатка}
 КТ) ^{тагаселом} палатка 9. 15. 3-палатка
 усіх палатк дитрїшон КТ брло
 Чоймїчїкїнїцї. Митрїцї Саведїан
 расандо в чхолу мезї в ро-
 гован не брло. Королїко. сурїно
 го дїво вР КТ селомї Рїлїсї.
 Палаткує Рїлїсїкї из глїкїнїкїла
 палаткї в Рїлїсї. Прїлїсїкї
 палаткї Рїлїсїкї в. о. Рїлїсї.
 Палатка уао селом в КТ кезїкїсїлї.

Сторінка із записника Петра Федун-“Севера”. 1951 р.

ПРОПАГАНДИСТ

Щодня Часова Служба Пропаганди, Випуск 1 Шістьмакролюва

Рис. 1. Випуск 1945 Ч. 2

В.О. ПРАВИЛА НАШОГО ВІСНИКА

Во вміст нашої газети в професійному відношенні вносять тільки матеріал, який відповідає інтересам українського народу. Редакція несе відповідальність за зміст нашої газети. Редакція несе відповідальність за зміст нашої газети. Редакція несе відповідальність за зміст нашої газети.

Важко сказати, чи є воля людини вищою за волю народу. Але ми вважаємо, що воля народу є вищою за волю людини. Воля народу є вищою за волю людини. Воля народу є вищою за волю людини.

Воля народу є вищою за волю людини. Воля народу є вищою за волю людини. Воля народу є вищою за волю людини. Воля народу є вищою за волю людини.

Воля народу є вищою за волю людини. Воля народу є вищою за волю людини. Воля народу є вищою за волю людини. Воля народу є вищою за волю людини.

Воля народу є вищою за волю людини. Воля народу є вищою за волю людини. Воля народу є вищою за волю людини. Воля народу є вищою за волю людини.

Воля народу є вищою за волю людини. Воля народу є вищою за волю людини. Воля народу є вищою за волю людини. Воля народу є вищою за волю людини.

Обкладинка журналу "Пропагандист", липень 1945 р.

Обкладинка підп. газети "Шлях перемоги", травень 1945 р.

За Самогінну Собору України! Воля народу і людина!
ШЛЯХ ПЕРЕМОГИ
Випуск УКРАЇНЬСЬКА ПОСОЛІЦЯ АРМІЇ "Горілка"
Рис. 1. 15 травня 1945 Ч. 2.

ЄВГЕН КОМОРАЄЦЬ

Заповідь Василя Ковалюка, вояки української армії, який виступав на першому фронті, суші, є і буде найважливішою, найважливішою та найважливішою. Він почуває свою історію та вперто не відступить ні на крок від своєї землі. Він вперто не відступить ні на крок від своєї землі. Він вперто не відступить ні на крок від своєї землі.

Великий єврейський народ, який виступав на першому фронті, суші, є і буде найважливішою, найважливішою та найважливішою. Він почуває свою історію та вперто не відступить ні на крок від своєї землі. Він вперто не відступить ні на крок від своєї землі.

ПОВІДОМЛЕННЯ

17-го квітня 1949 р. в Перегінському р-ні, (Станіслав, обл.) в долині р. Лимниця, під час неспокійних змагань на зимово приміщенні, в бою загинув смертю героя член Проводу ОУН, Крайовий Провідник ОУН в Карпатському Краю

полк. УПА Василь Сидор — Шелест, Конрад, Зов

— член ОУН на початку 20-их років, політичний польський тиран. Військовий Референт при Проводі ОУН на Українських Землях в 1939-41 рр., працівник Військового Штабу при Проводі ОУН в 1941 р., учасник II-го Великого Збору ОУН, Шер-Штабу УПА — «Ліній» в 1943 р., вочасно вибраний на члена Головної Ради ОУН III-м Надзвичайним Великим Збором ОУН в м. серпні 1943 р., командир УПА «Захід» і член Головного Військового Штабу УПА від перших місяців 1944 р., від цього ж року — член Проводу ОУН на Західно-Українських Землях, від 1947 р. — член Проводу ОУН, Крайовий Провідник ОУН в Карпатському Краю та Генеральний Суддя ОУН.

Працюючи в ОУН, передовсім у військовій діянні, полк. Сидор — Шелест в період до 1941 р., викловив цілий ряд членів ОУН на майбутніх бічів, підстаршин і старшин УПА.

Як Шер-штабу УПА — «Ліній», і особливо як Командир УПА — «Захід» полк. Сидор — Шелест поклали великі заслуги на полі організації УПА та на полі виконання вадри постійських командирів.

Члени ОУН, всі учасники відідали, всі команди бічів і командири УПА ніколи не забудуть полк. Сидора — Шелеста — свого любимого командира, революційного керівника та друга.

Вічна Слава Героєві Української Національно-Визвольної Революції!

ГОЛОВНЕ
КОМАНДУВАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНЧОЇ АРМІЇ

ПРОВІД
ОРГАНІЗАЦІЇ
УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ
на Українських Землях

В м. ЛЬВІВІ, 1949 р.

Ми болюмо жертвами, що їх несе зі собою революційна боротьба, але рівночасно знаємо, що і без цієї боротьби нас, українців, вигинудо б не лише, а то й більше. В 30-их роках нашої сторіччя за панном кривавимським можновладдів вигинудом в Україні голодною смертю мільйон наших земляків, подібно тому, як останню в рядах червоної армії. Чи ж не краще, щоб ці мільйони були доречно ціною окупани своєю смертю в боротьбі з московсько-большевицьким окупантством.

З Декларації Проводу ОУН після закінчення другої світової війни в Європі.

ПОКАЖЧИК

“05” . Див. Слободян Степан
“090” . Див. Твердохліб Микола
“1000” . Див. Федун Петро
“101” . Див. Федун Петро
“116” . Див. Тершаковець Зиновій
“12” . Див. Слободян Степан
“123” . Див. Федун Петро
“126” . Див. Федун Петро
“126” . Див. Федун Петро
“143” . Див. Федун Петро
“173” . Див. Федун Петро
“175” . Див. Федун Петро
“24” . Див. Твердохліб Микола
“311” . Див. Твердохліб Микола
“311-С” . Див. Федун Петро
“383/С” . Див. Савчак Василь
“401” . Див. Твердохліб Микола
“737” . Див. Федюшка Петро
“738” . Див. Дяченко Михайло
“75” . Див. Федун Петро
“75” . Див. Сидор Василь
“77” . Див. Косарчин Ярослав
“801” . Див. Тершаковець Зиновій
“808” . Див. Сидор Василь
“811” . Див. Тершаковець Зиновій
“811-С” . Див. Федун Петро
“81-С” . Див. Федун Петро
“99” . Див. Федун Петро

А

“А-742” . Див. Мельник Ярослав
“Автор” . Див. Федюшка Петро
“Андріан” . Див. Савчак Василь
Андрусейко Олександр
 (“Аркадій”) 43
Андрухів Ігор 9
“АР-8” . Див. Косарчин Ярослав
“Аркадій” . Див. Андрусейко
Олександр
“Аркас” . Див. Бухац Дмитро
“Арпад” . Див. Савчак Василь
“Аскольд” . Див. Яким’юк
Володимир

Б

“Б-333” . Див. Дяченко Михайло
Баган Олег 8, 46
“Байда” . Див. Мокрій Роман
Байда Костянтин 12
“Байрак” . Див. Косарчин Ярослав
Бандусяк Дмитро (“Лопата”) 25, 62
“Баша” . Див. Іванишин Петро
Белейович Іван 11, 33
Берегівська, округа 25
Берегове, м. Закарпатської обл.
17, 20, 22
Бережниця Шляхотська, с.
Калуського р-ну
Івано-Франківської обл. 65
Бережниця, с. Калуський р-н
Івано-Франківської обл. 35, 66
Березовачка, г. 38
Биструхін Геннадій 9, 28
“Білий” . Див. Бортинський Іван
“Білий” . Див. Долішняк Юрій
Білоруський військовий округ 25
Більшівський, р-н 14
Благий Зиновій 34
“Блакитний” . Див. Савчак Василь
Боднарів, с. Калуського р-ну
Івано-Франківської обл. 46, 63
“Богдан”, “Кумпанович” 25
“Богдан” . Див. Мушинець
Сильвестр
Богдан Ярослав (“Всеволод
Рамзенко”) 8, 11, 14, 31, 36,
42, 50, 74, 80
Богородчани, м. Івано-
Франківської обл. 17, 20, 22, 24
Богородчанський р-н 9, 26
“Бойтур” . Див. Долішняк Микола
Болахів, м. Івано-Франківсь-
кої обл. 17, 20, 22, 24
Болахівський, р-н 23, 44
Болахівці, с. Дрогобицького р-ну
Львівської обл. 64

“Болівар”, “Булевар”, “Войнар”,
“Маркіян” 25, 62
“Борзенко”. *Див.* Микитюк
Михайло
Боринський (тепер Турківкого
р-ну), р-н Львівської обл. 19, 21
Бориня, смт Турківського р-ну
Львівської обл. 17, 20, 22, 24
“Борис”. *Див.* Легкий Григорій
Борис Михайло 8
Борислав, м. Львівської обл. 7,
12, 17, 19, 20, 22, 24
Бориславська міська ОУН 15
Бортинський Іван (“Білий”) 50
Бранденбург, м. (Німеччина) 64
Броди, м. Львівської обл. 68
Бродівська державна гімназія ім.
Йозефа Коженювського 68
“Брюс”. *Див.* Федюшка Петро
“Б-С2”. *Див.* Дяченко Михайло
“Буг” ВО 39, 67
Букачівський, р-н 14
Буковина 45
Буковинська, область ОУН 16
Буковинська, округа ОУН 9, 15,
16, 41, 50
Буковинський, обласний провід
ОУН 67
Буковинський, окружний провід
ОУН 30, 50, 62, 65, 67
“Булевар”. *Див.* “Болівар”
Бурштинський, р-н 14
Бухац Дмитро (“Аркас”) 51
Бучацька гімназія 64
Бучач, м. Тернопільської обл. 52, 64

В

Вардзарук Лук’ян 9
Васеленко В’ячеслав 12
Вацеба Григорій (“Сулима”) 26
Вашингтон 33
Вашківський, пов. 13
Вашківці, м. Чернівецької обл. 17,
20, 22, 24
Вашковецький, р-н 16
“ВГК”. *Див.* Косарчин Ярослав

Вегеш Микола 9
Великий Березний, смт
Великоберезнянського р-ну
Закарпатської обл. 17, 20, 22
Великий Любінь, с. Городоць-
кого р-ну Львівської обл. 67
Верховина, смт Верховинсь-
кого р-ну Івано-Франківської
обл. 17, 20, 22, 24
Верховинський, р-н 9
“Верховинці”, аг.спр. 63, 65, 66, 67
Веденєв Дмитро 9, 28
Вигода, смт Долинського р-ну
Івано-Франківської обл. 17,
20, 22, 24
Вигодський, р-н 23, 25
Вижницький, надрайонний
провід ОУН 50
Вижницький, р-н 16
Вижниця, м. Чернівецької обл.
17, 20, 22, 24
Виноградів, м. Закарпатсь-
кої обл. 17, 20, 22
Виноградівський, округ 25
Висока, г. 35
“Вихор”. *Див.* Харук Микола
“Вишитий”. *Див.* Сидор Василь
“Вівчар” 44
“Вівчар”. *Див.* Косарчин Ярослав
Відень, м. Австрія 34
“Віра” 42
“Влодко”. *Див.* Мельник Ярослав
“Войнар”. *Див.* “Болівар”
Войнилів, м. Івано-Франківської
обл. 17, 20, 22, 24
Войнилів, с. Калуського р-ну
Івано-Франківської обл. 31,
41, 46, 68
Войнилівський, р-н 23
“Вол.”. *Див.* Федун Петро
Волинь 66
Волове (тепер Міжгір’я Міжгірсь-
кого р-ну), смт Закарпатської
обл. 17, 20, 22, 24
Воловець, м. Закарпатської обл.
17, 20, 22

“Волянський”. *Див.* Федун Петро
“Всеволод Рамзенко”.
Див. Богдан Ярослав
“Всеволод”. *Див.* Хмель Михайло

Г

“Грім”. *Див.* Твердохліб Микола
“Грузин”. *Див.* Охримович Василь
“Гайворон”. *Див.* Гураль Іван
“Гайдар”. *Див.* Кочій Омелян
Гайдук Мирослава 11
Галицька Артемізія 11
“Галичанка”. *Див.* Ганущак Юлія
Галицький, повіт 21, 26
Галицький р-н, 7, 26, 45
Галич, м. Івано-Франківської обл.
17, 20, 22, 24
Галичина 66
Ганущак Юлія (“Галичанка”) 18
Гвіздець, смт Коломийсь-
кого р-ну Івано-Франківсь-
кої обл. 17, 20, 22, 24
Гвоздецький, р-н 23
ГВШ УПА 30, 66, 68
Геник Костянтин (“Крук”) 84
Герасимович Ольга (“Ольга”) 37, 38
Гірський (Вижницький), надрайон
16
Гірський (Вижницький), повіт 16
“Гірські”, аг.спр. 65
Глибока, смт Глибоцького р-ну
Чернівецької обл. 17, 20, 22, 24
Глибокий Потік, урочище 66
Глибоцький, р-н 16
“Говерля” ВО 16, 29, 30, 33, 44,
47, 66, 67
Говорун Володимир 12
“Голенко”. *Див.* Камінський
Василь
Гомзяк Ігор 12
“Гомін”. *Див.* Дяченко Михайло
“Гонта”. *Див.* Петер Костянтин
“Горбок”. *Див.* Гулятич Василь
Городенка, м. Івано-Франківсь-
кої обл. 17, 20, 22, 24
Городенківська, міська ОУН 15

Городенківський, міський провід
ОУН 25
Городенківський, надрайон 23, 26
Городенківський, надрайонний
провід 50
Городенківський, повіт ОУН 21, 23
Городенківський, районний
провід ОУН 51
Городенківський, р-н 23
Городенківщина 44
Городоцька (Львівська), округа 18
Городоцький, надрайон 18
Городоцький, окружний провід
ОУН 67
“Готур”. *Див.* Федюшка Петро
Греченюк Надія 9
Григорій Вацеба (“Сулима”) 14
Гринішак Лука (“Довбуш”) 46, 51
Гриньків, с. Рожнятівського р-ну
Івано-Франківської обл. 44
Грицьків Роман 8
Гудзоватий Іван (“Дністровий”,
“Петрович”) 38, 39, 53, 61, 63
Гулянов, ст. лейт. 25
Гулятич Василь (“Горбок”) 37
Гураль Іван (“Гайворон”) 84
Гута Михайло 14
Гута, с. Богородчанського р-ну
Івано-Франківської обл. 46

Д

Дадаєв, капітан 37
“Данило”. *Див.* Лико Володимир
Данилюк Назарій (“Перебийніс”)
82, 83
“Дар”. *Див.* Духович Прокопій
Дарованець Олександр 34
Дем’ян Григорій 12, 39, 46
“Денис”. *Див.* Яцків Богдан
Дзвиняч, с. Богородчансь-
кого р-ну Івано-Франківсь-
кої обл. 45, 63
“Директор”. *Див.* Когут Федір
“Дністровий”. *Див.* Гудзоватий
Іван Петрович

Добромиль, м. Львівської обл.
17, 20, 22, 24
Добромильський, повіт 18
Добромильський, р-н 18, 19, 21
“Довбуш” 38
“Довбуш”. *Див.* Гринішак Лука
“Довбуш”. *Див.* Козак Петро
“Дод” 19
Долина, м. Івано-Франківсь-
кої обл. 17, 20, 22, 24, 63, 68
Долинський, надрайон 21, 23
Долинський, підрайонний провід
ОУН 63
Долинський, повіт 21
Долинський р-н 9, 23
Долинщина 8
Долішняк Микола (“Бойтур”) 84
Долішняк Юрій (“Білий”) 84
“До чину”, підпільна газета 52, 63
Драч Богдан (“Дунай”) 45, 62, 76
Дрогобицька міська ОУН 15, 21
Дрогобицька, обл. 13, 15, 18, 21,
33, 39, 52
Дрогобицька, округа 15, 17, 18,
19, 21, 26, 49
Дрогобицький, надрайон 19, 21
Дрогобицький, обласний провід
ОУН 67
Дрогобицький, окружний провід
ОУН 36, 39, 40, 43, 49, 50, 62, 64
Дрогобицький, р-н 7, 19, 21
Дрогобицький ТВ 24 “Маківка”
16, 30
Дрогобич, м. Львівської обл. 7,
17, 20, 19, 21, 22, 24, 51, 64
Дрогобиччина 16, 18, 28, 39, 40, 49
“Дуб”. *Див.* Морис Іван
“Дубенко”. *Див.* Никифорчин
Микола
Дубляни, смт Самбірського р-ну
Львівської обл. 17, 20, 22, 24
Дублянський, р-н 19, 21
Дудко, майор 25
Дужий Петро 43
“Дунай”. *Див.* Драч Богдан
Дурбак Параска 41
Духович Прокопій (“Дар”) 36, 85

Дяченко Михайло (“Гомін”,
“Марко Боеслав”, “М. Б.”,
“Славобор”, “Б-С2”, “Б-333”,
“738”) 8, 35, 37, 42, 44, 45, 49,
52, 54, 61, 63, 74, 75, 76

Є

Єзупіль, смт Тисменицького р-ну
Івано-Франківської обл. 17,
20, 22, 24
Єзупільський, р-н 26
Єфіменко Валерій 9
“Єфрем”. *Див.* Слободян Степан

Ж

Жаб'є. *Див.* Верховина
Жаб'ївський, р-н 25, 46
“Жар”. *Див.* Фрайт Володимир
Жидачів, м. Львівської обл. 17,
20, 22, 24
Жидачівський, повіт 18
Жидачівський, р-н 18, 23
Жовтнівський. *Див.* Єзупільський р-н
“Жулики”, аг.спр. 67
Журавненський надрайон ОУН
18, 21, 23
Журавненський, р-н 18, 23
Журавно, смт Львівської обл. 17,
20, 22, 24

З

Забілий Руслан 12
Заболотів, смт Снятинського р-ну
Івано-Франківської обл. 17,
20, 22, 24
Заболотівський, р-н 23
Закарпатська, обл. 7, 13, 14
Закарпатська, округа 15, 19, 25, 30
Закарпатський, край 25
Закарпатський, крайовий провід
ОУН 25
Закарпатський, окружний провід
ОУН 30, 62
Закарпатський, р-н 26
Закарпатський ТВ 25 16
Закарпаття 9, 19, 21, 25, 39

Закопане, м. (Польща) 64
Замостя, м. Польща 67
Заплат, урочище 35
Запрудський, (Заставнянський)
надрайон 16
Запрудський, (Заставнянський)
повіт 16
Заставна, м. Чернівецької обл.
17, 20, 22, 24
Заставнянський р-н 16
Західноукраїнські землі 13, 16,
25, 28, 65, 68
Зашкільняк Леонід 18, 28
Зелена, с. Надвірнянського р-ну
Івано-Франківської обл. 38, 66
Зелениця, хут. Надвірнянсь-
кого р-ну 46
Зеленчук Михайло 9, 38
“Змовники”, аг.спр. 65
“Зов”. *Див.* Сидор Василь
“Зруб”. *Див.* Маївський Дмитро

I

“Іван Гаврилович” 36, 37
Іванишин Петро (“Баша”, “Курява”)
62
Івановська Марія 11
Івано-Франківськ, м. 9, 64
Івано-Франківська обл. 7, 8, 9,
12, 33, 34, 35, 41, 45, 46, 52,
63, 64, 65, 66, 68,
“Ігор”. *Див.* Смух Володимир
Ільницький Василь 7
Іршава, м. Закарпатської обл. 17,
20, 22
Іршавський, округ 25
Ісаєвич Ярослав 18, 28
Іщук Олександр 8, 31, 42

Й

“Йордан”. *Див.* Лівий Володимир

К

“Ка-ро”. *Див.* Федюшка Петро
Кадобна, с. Калуського р-ну
Івано-Франківської обл. 63

Калуська, округа 13, 15, 18, 21,
23, 26, 30, 41, 49
Калуський, міський провід ОУН 63
Калуський, надрайон 21, 23
Калуський, надрайонний провід
ОУН 44, 68
Калуський, окружний провід ОУН
30, 35, 36, 62, 64, 65, 68
Калуський, повіт 21
Калуський, повітовий провід ОУН 65
Калуський, р-н 9, 23, 37
Калуський ТВ 23 “Магура” 16
Калуш, м. Івано-Франківсь-
кої обл. 17, 20, 22, 24, 63
Каменяр А. 8, 33
Камінський Василь (“Голенко”)
36, 85
“Карась”. *Див.* Когут Федір
“Кармелюк” 83
“Кармелюк”. *Див.* Федюшка Петро
“Кармелюк”. *Див.* Юрків Іван
Карпати 64
Карпати, г. 14
Карпатський край ОУН 7, 8, 9, 10,
12, 13, 14, 15, 17, 18, 20, 23,
24, 26, 28, 30, 34, 36, 37, 40,
42, 43, 44, 45, 47, 48, 49, 50,
51, 52, 54, 63
Карпатський край. *Див.* Карпат-
ський край ОУН
Карпатський крайовий провід
ОУН 33, 34, 37, 38, 39, 40, 41,
42, 45, 48, 49, 50, 51, 52, 53,
54, 63, 64, 65, 67, 68
КВШ 66, 68
КДБ 9, 10, 38
Київ, м. 9, 10, 12
Кіндратів. *Див.* Самбірський
надрайон
“Кіров”. *Див.* Тучак Роман
Кіцманський р-н 16
Кіцмань, м. Чернівецької обл. 17,
20, 22, 24
“Клим”. *Див.* Слободян Степан
Ключів, с. Коломийського р-ну
Івано-Франківської обл. 46

Когут Микола 8, 36, 37, 44, 49
 “Козак”. *Див.* Косарчин Ярослав
 Когут Федір (“Директор”,
 “Карась”) 42
 Козак Петро (“Довбуш”) 26
 Коломийська, округа 13, 15, 21,
 23, 25, 26, 41, 49, 50
 Коломийський, надрайон 23, 25, 26
 Коломийський надрайонний
 провід ОУН 50
 Коломийський, окружний провід
 ОУН 62, 64, 65, 67
 Коломийський, повіт 21, 23
 Коломийський, р-н 9, 25
 Коломийський ТВ 21
 “Гуцульщина” 16, 30
 Коломийщина 43, 45, 47
 Коломия, м. Івано-Франківської
 обл. 17, 20, 22, 24
 “Комар”. *Див.* Федюшка Петро
 Комарів, с. Сокальського р-ну
 Івано-Франківської обл. 67
 Комарнівський надрайон. *Див.*
 Городоцький надрайон
 Комарнівський, р-н 14, 18
 Комарно, м. Городоцького р-ну
 Львівської обл. 67
 Кондратюк Костянтин 18, 28
 “Конрад”. *Див.* Сидор Василь
 Коноподський Олекса
 (“Острроверх”) 11
 Коньяков, майор 37
 “Кооператив Здоров’я” 63
 “Корнилів”. *Див.* Мельник Ярослав
 Король Антоніна (“Таня”) 31, 33, 42
 Коршів, с. Коломийського р-ну
 Івано-Франківської обл. 17,
 20, 22, 24
 Коршівський, р-н 25
 “Косар”. *Див.* Стебляк Василь
 Косарчин Ярослав (“Байрак”,
 “Вівчар”, “Козак”, “Славко”,
 “Спартак”, “АР-8”, “ВГК”, “77”) 36,
 37, 49, 52, 53, 54, 61, 62, 64, 72
 Косів, м. Івано-Франківської обл.
 17, 20, 22, 24
 Косівський, надрайон 23, 25, 26
 Косівський, надрайонний провід
 ОУН 50, 51
 Косівський, повіт 23
 Косівський р-н 9, 25
 Костенко Арсеній 65
 Костирко Степан 43, 45, 47
 Кочій Омелян (“Черлян”, “Левко”)
 43, 44, 47, 48, 52, 53, 61, 64, 74
 “Кравс”. *Див.* Сидор Василь
 Кравчук Іван. *Див.* Гудзоватий Іван
 Кравчук Роман (“Петро”) 23, 36,
 43, 45
 Крайовий провід ОУН 14, 28, 49, 50
 Крайовий провід ОУН ЗУЗ 65, 66, 68
 Крайовий провід ОУН
 Карпатського краю 7, 8, 10, 15,
 16, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34,
 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 44,
 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52,
 53, 54, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68
 Крайовий провід Юнацтва ОУН
 ЗУЗ 68
 Краків, м. (Польща) 51, 66
 Краківський університет 63
 “Крегул”. *Див.* Сидор Василь
 “Крилати”, підстаршинська школа 63
 Криниця, м. (Польща) 67
 Кричун Микола (“Олексій”) 50
 “Крук” 35
 “Крук”. *Див.* Геник Костянтин
 Крукеницький, р-н 14
 Кузь Володимир (“Руслан”) 76
 Кузьмин Василь 14
 Кузьмин Стефан (“Марко”) 50
 Кук Василь (“Леміш”) 37, 43
 Кулик Іван (“Сірій”) 62, 71, 81,
 82, 83, 84
 Кулик Микола 12
 Кульчицький-Гут Семент
 (“Тиміш”) 62
 “Кумпанович”. *Див.* “Богдан”
 “Курява”. *Див.* Іванишин Петро
 Кути, смт Косівського р-ну Івано-
 Франківської обл. 17, 20, 22, 24
 Кутський, р-н 25

Л

Лаврів Іван (“Нечай”) 19, 39, 62, 76
Ланчин, смт Надвірнянського р-ну Івано-Франківської обл. 17, 20, 22, 24
Ланчинський, р-н 26
“Левко” 33
“Левко”. *Див.* Кочій Омелян
“Легінь”, газет. 64
Легкий Григорій (“Борис”) 62, 84
“Леміш”. *Див.* Кук Василь
Ленін 42
Лесів Степан 8, 38, 39
Лесівка, с. Богородчанський р-н Івано-Франківської обл. 14
“Лиман”. *Див.* Ребрик Дмитро
Лико Володимир (“Данило”) 19
Липа, с. Долинського р-ну Івано-Франківської обл. 44, 65
Лисець, смт Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл. 17, 20, 22, 24
Лисецький, р-н 26
“Лисий”. *Див.* Тершаковець Зиновій
Литвиненко, лейт. 35
Лівий Володимир (“Йордан”, “Митар”, “Роман Орлів”, “Суворов”, “С-99/1”) 31, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 50, 53, 61, 64, 70, 78
Лімниця, долина 66
“Лісовик”. *Див.* Сидор Василь
“Літопис УПА”, журнал 67
“Лопата”. *Див.* Бандусяк Дмитро
Лугова Параска (“Орися”) 79
Лужки, с. Долинського р-ну Івано-Франківської обл. 44
Лука Гринішак (“Довбуш”) 84
Львів м. 12, 51, 64, 65, 68
Львівська, обл. 7, 12, 13, 52
Львівська, округа.
Див. Городоцька округа
Львівський, край 14, 18, 39, 40, 52
Львівський, крайовий провід ОУН 40, 53, 67

Львівський університет 63, 67, 68
Львівського ветеринарний інститут 64
Люблін, м. Польща 51
Люблінський університет 67

М

Маївський Дмитро (“Зруб”) 43
Майдан, с. Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл. 46
Макаров, майор 25
“Маківка” ВО 16, 33, 63, 64
“Максим”. *Див.* Микитюк Михайло
Манзуренко Віталій 54
“Марійка” 33
“Марічка”. *Див.* Савчин Марія 11
“Маркіян”. *Див.* “Болівар”
“Марко Боєслав”. *Див.* Дяченко Михайло
“Марко”. *Див.* Кузьмин Стефан
“Марта” 42
“Марта”. *Див.* Німа Марія
Марчук Ігор 8, 46
Матвіїв Юліан (“Недобитий”) 11, 50, 62, 77
“М. Б.”. *Див.* Дяченко Михайло
МВС 9
МДБ 9, 10, 15, 25, 35, 37, 38, 39, 40, 66
Меденицький, р-н 19, 21
Меденичі, смт Львівської обл. 17, 20, 22, 24
Мельник Антоніна. *Див.* Король Антоніна
Мельник Петро (“Хмара”) 84
Мельник Ярослав Миколайович (“Роберт”, “Корнелів”, “Влодко”, “Якір”, “Ф-24”) 8, 14, 30, 31, 32, 33, 38, 40, 42, 43, 44, 52, 53, 54, 61, 65, 70, 87
Мизак Нестор 8, 35
Микитюк Михайло (“Борзенко”, “Максим”) 62
“Микола” 33
“Микола” 42
Миколаїв, м. 67

Миколаївський (Щирецький),
надрайон 18
Миколаївський, повіт 18
Миколаївський, р-н 7, 14, 18
“Митар”. *Див.* Лівий Володимир
Міжгірський р-н.
Див. Закарпатський р-н
Мірчук Петро 34
“ММ”. *Див.* Федун Петро
Мокрій Роман (“Байда”) 70
Морис Іван (“Дуб”) 36
“Мороз” 33
Мороз Володимир 8, 12, 13, 18,
28, 29, 34, 39, 40, 50, 53
“Морозенко” 37
Моршин, м. Львівської обл. 7
Москалюк Михайло (“Спартан”) 84
Мостиський, р-н 14
“Музика”. *Див.* Твердохліб Микола
Мукачеве, м. Закарпатської обл.
17, 20, 22
Муравський Володимир 34
Мушинець Сильвестр (“Богдан”)
33

Н
Надвірна, м. Івано-Франківсь-
кої обл. 17, 20, 22, 24
Надвірнянський, надрайон 26
Надвірнянський, надрайонний
провід ОУН 46, 51
Надвірнянський, повіт 21, 26
Надвірнянський, р-н 9, 26, 35, 37
“Наталка”. *Див.* Романів Надія
“Нахтігаль” 66
“Недобитий”. *Див.* Матвіїв Юліан
“Нестор”. *Див.* Сандей Василь
“Нечай”. *Див.* Лаврів Іван
Нижанковицький, р-н 14, 18
Нижні Устрики, м. (тепер
Польща) 17, 20, 22, 24
Нижній Березів, с. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл. 46
Нижньоустрицький, р-н 19, 21
Никифорчин Микола (“Дубенко”,
“Вартовий”) 8, 42, 76
Николаева Наталія 8, 31, 42

Німа Марія (“Марта”) 35, 66, 72, 85
НКВС 9, 15
НКДБ 9, 10, 15
Нова Гута, с. Тисменицького р-ну
Івано-Франківської обл. 64
Новострілянський, р-н 14
Новошини, с. Жидачівського р-ну
Львівської обл. 68

О
Обертин, смт Тлумацького р-ну
Івано-Франківської обл. 17,
20, 22, 24
Обертинський, р-н 25
“Олексій”. *Див.* Кричун Микола
“Олені”, старшинська школа 63,
64, 66, 67
“Оля”. *Див.* Цимбаліста Дарія
“Ольга”. *Див.* Герасимович Ольга
“ОР -4”. *Див.* Твердохліб Микола
Організація Українських
Націоналістів 7, 8, 9, 10, 11,
12, 13, 14, 15, 18, 27, 28, 29,
49, 63, 64, 65, 66, 67, 68
“Орися”. *Див.* Лугова Параска
“Орися”. *Див.* Паєвська
Олександра
“Орлів Роман”. *Див.* Лівий
Володимир
Осмолода, с. Рожнятівського р-ну
Івано-Франківської обл. 44
“Островець”. *Див.* Конопадський
Олекса 11
Отинія, смт Коломийського р-ну
Івано-Франківської обл. 17,
20, 22, 24
Отинійський, р-н 26
Охримович Василь (“Грузин”) 11,
37, 80

П
Паєвська Олександра (“Орися”) 51
“П. Волянський”. *Див.* Федун Петро
“Перебийніс”. *Див.* Данилюк
Назарій

Перв'ятичі, с. Сокальського р-ну
Львівської обл. 66

Перегінське, смт Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл. 17, 20, 22, 65

Перегінський, р-н 23, 25, 35, 37, 44

Перемиська гімназія 65

Перемиська, обл. 18

Перемиська, округа 13

Перемишль, м. Польща 51

Перечин, м. Закарпатської обл. 17, 20, 22

Петер Костянтин ("Гонта", "Сокіл") 50, 62

"Петлюрівці", аг.спр. 64, 65, 66, 67, 68

Петрилів, с. Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. 66

"Петро Полтава". Див. Федун Петро

"Петро". Див. Кравчук Роман

"Петро". Див. Твердохліб Микола

"Петрович". Див. Гудзоватий Іван

Петрос, р. 34, 35

Печеніжин, смт Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. 17, 20, 22, 24

Печеніжинський, р-н 25

ПЗУЗ 66

"Північ". Див. Твердохліб Микола

Підбуж, смт Львівської обл. 17, 20, 22, 24

Підбузький, р-н 19, 21

Підлюте-Кузьменець, хут., с. Ясень Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл. 35

"Підпільники", аг.спр. 65, 68

Пласт 65

"П.М. Савчук". Див. Федун Петро

"П.М. Полтава". Див. Федун Петро

Подебради, м. Чехія 51, 64

Подільський, край 13, 26, 52

Польська армія 63, 65, 66

Польська влада 51, 63

Польська тюрма 63, 67

Польща 21

Поляки 64

Попович Анна 38

Порубай, лейтенант 38

Посівнич Микола 12, 34

Потічний Петро 12, 32

Похідні групи ОУН 67

"П. Полтава". Див. Федун Петро

Прилуки, потік 46

Пришляк Євген 11, 18, 39

Провід ОУН 7, 23, 33, 34, 47, 53, 66, 67, 68

"Провідники", аг.спр. 68

Проданик Дмитро 9

"Пропагандист", журнал 56, 58, 59, 88

Путила, смт Путильського р-ну Чернівецької обл. 17, 20, 22, 24

"Просвіта" 63, 66, 67

"П. Савчук". Див. Федун Петро

Путилівський, р-н 16

Р

"Р-1197". Див. Федун Петро

"Р-17". Див. Федун Петро

"Р-35". Див. Федун Петро

"Райх", аг.спр. 63, 68

Рахів, м. Закарпатської обл. 17, 20, 22, 24

Рахівська, округа 37

Рахівський, надрайон 26

Рахівський, р-н 26

Ребрик Дмитро ("Лиман") 33

Рибчак 46

Рипна, г. Надвірнянського р-ну Івано-Франківської обл. 41, 68

Рівне, м. Рівненської обл. 9

"Рідна школа", гурток 63, 67

"Роберт". Див. Мельник Ярослав

Рогатин, м. Івано-Франківської обл. 51

Рогатинська гімназія 65

Рогатинська, округа 14

Рогатинський, р-н 7, 14

Рогатинщина 34

Рожнятів, м. Івано-Франківської обл. 17, 20, 22, 24, 68

Рожнятівський, р-н 9, 23, 44

“Розгром”, аг.спр. 64
Романів Надія (“Наталка”,
“Тирса”) 34, 35, 66, 69
“Роман Орлів”. *Див.* Лівий
Володимир
Романюк Михайло 8, 43, 53
Росінський В’ячеслав 12
“Ростислав Вишитий”.
Див. Сидор Василь
Рудківський, повіт 18
Рудківський, р-н 14, 18
Рузарня, хут. 34, 35
Румунські тюрми 67
“Русич”. *Див.* Тершаковець
Зиновій
“Руслан” 42
“Руслан”. *Див.* Кузь Володимир

С

“С-12”. *Див.* Федун Петро
“С-20”. *Див.* Савчак Василь
“С-99/1”. *Див.* Лівий Володимир
Савчак Василь (“Блакитний”,
“Сталь”, “Андріан”, “Арпад”,
“Сокіл”, “С-20”, “383/С”) 41, 42,
50, 54, 61, 62, 65, 70, 71, 81, 82
Савчак Марія 63
Савчин Марія 11
Сагайдак 46
Садгірський, р-н 16
Садгора (тепер частина
м. Чернівці), м. Черніве-
цької обл. 17, 20, 22, 24
Самбір, м. Львівської обл. 7, 17,
20, 22, 24
Самбірська, округа 13, 18
Самбірський, надрайон 19
Самбірський, р-н 7, 19, 21
Сандей Василь (“Нестор”) 37
Свалява, м. Закарпатської обл.
17, 20, 22
Сваричів, с. Рожнятівського р-ну
Івано-Франківської обл. 34,
36, 46, 64
“С. Вол.”. *Див.* Федун Петро
“Север”. *Див.* Федун Петро

Сенькін, ст. оперуповноважений 35
Сивуля, г. 37
Сидор Василь (“Вишитий”, “Зов”,
“Конрад”, “Кравс”, “Крегул”,
“Лісовик”, “Ростислав
Вишитий”, “Шелест”, “75”,
“808”) 10, 27, 33, 34, 35, 41, 50,
52, 53, 54, 61, 65, 69, 73, 89
Синьків, с. Заліщицького р-ну
Тернопільської обл. 52, 66
“Сільський господар” 63
“Сірий”. *Див.* Кулик Іван
“Сіроманці”, аг.спр. 64, 68
“Скала”. *Див.* Хомин Іван
Сколе, м. Львівської обл. 17, 20,
22, 24
Сколівський, р-н 7, 19, 21
“Славко”. *Див.* Косарчин Ярослав
“Славобор”. *Див.* Дяченко Михайло
Славський, р-н 19, 21
Славсько, смт Львівської обл. 17,
20, 22, 24
Слобода Рунгури, с.
Коломийського р-ну 46
Слободян Степан (“Клим”, “Єфрем”,
“05”, “12”) 8, 23, 26, 35, 36, 37,
42, 44, 48, 49, 52, 53, 54, 61, 66,
70, 71, 72, 81, 82, 83, 85
Смук Володимир (“Ігор”) 36
Снятин, м. Івано-Франківсь-
кої обл. 17, 20, 22, 24
Снятинський міський провід ОУН
15, 25
Снятинський, повіт 21, 23
Снятинський, р-н 23
Содоль Петро 7, 8, 9, 12, 16, 31,
44, 45, 50, 54
Сокаль, м. Львівської обл. 65
“Сокіл” 36
“Сокіл”, 63, 67
“Сокіл”, товариство 67
“Сокіл”. *Див.* Петер Костянтин
“Сокіл”. *Див.* Савчак Василь
Сокальський, окружний провід
ОУН 66

- Сокальський, повітовий провід
ОУН 65
- Солотвина, смт Богородчан-
ського р-ну Івано-Франків-
ської обл. 17, 20, 22, 24
- Солотвинський (тепер у складі
Богородчанського), р-н,
Станіславської обл. 26, 35, 37,
38, 68
- Сорокін Олег 12
- “Софрон”. *Див.* Яцків Богдан
- “Спартак”. *Див.* Косарчин
Ярослав
- “Спартан”. *Див.* Москалюк Михайло
- Спасів, с. Сокальського р-ну
Львівської обл. 52, 65, 66
- “Срібна”. *Див.* Закарпатська
округа ОУН
- “Срібна” ВО 16
- Сталін 42
- “Сталь”. *Див.* Савчак Василь
- Станіславів, м. Івано-Франків-
ської обл. 17, 20, 22, 24, 66, 67
- Станіславівська гімназія 66, 68
- Станіславівська міська ОУН 15
- Станіславівська, обл. 13, 14, 15,
21, 44
- Станіславівська, округа 13, 15,
21, 26, 45, 49
- Станіславівський, надрайон 26
- Станіславівський, обласний
провід ОУН 31, 38, 39, 42, 47,
48, 63, 64, 65, 66, 67
- Станіславівський, окружний провід
ОУН 30, 33, 35, 41, 50, 62, 68
- Станіславівський, повіт 21, 26
- Станіславівський, р-н 26
- Станіславівський ТВ 22
- “Чорний ліс” 16
- Станіславів, м. Івано-Франків-
ської обл. 44, 51, 63
- Станіславська обл. ОУН 13, 14,
37, 40, 44, 52
- Станіславська тюрма 63
- Станіславський, р-н 45
- Станіславщина 9, 45, 49, 63
- Стара Жадова, с.
Сторожинецького р-ну
Чернівецької обл. 67
- Старий Самбір, м. Львівської обл
17, 20, 22, 24
- Старий Угринів, с. Калуський р-ну
Івано-Франківської обл. 66
- Старі Скоморохи, с. Галиць-
кого р-ну Івано-Франківсь-
кої обл. 66
- Старосамбірський р-н 7, 19, 21
- Стебельський Степан (“Хрін”) 11
- Стебляк Василь (“Косар”) 39
- Сторожинець, м. Чернівець-
кої обл. 17, 20, 22, 24
- Сторожинецький, р-н 16
- Стрий, м. Львівської обл. 7, 17,
20, 22, 24
- Стрийська, округа 13, 18,
- Стрийський, надрайон 19
- Стрийський р-н 7, 19, 21
- Стрільки, с. Львівської обл. 17, 20,
22, 24
- Стрільківський, р-н 19, 21
- “Суворов”. *Див.* Лівий
Володимир
- Судовошишнянський, р-н 14
- “Сулима”. *Див.* Вацеба Григорій
- “Сулими” 35
- “Сучава” ВО 16
- Східна Галичина 9
- Східна Україна 36

Т

- “Таня”. *Див.* Король Антоніна 31, 33
- ТВ 23 “Магура” 64
- Твердохліб Микола (“Грім”,
“Музика”, “Петро”, “Північ”,
“ОР -4”, “24”, “311”, “401”,
“090”) 7, 8, 9, 30, 33, 37, 38,
40, 41, 42, 46, 47, 49, 50, 51,
52, 53, 61, 66, 72, 73
- Тернопільська обл. УРСР 13, 44, 52
- Тернопільщина 66

Тершаковець Зиновій (“Федір”, “Русич”, “Чагрів”, “Червень”, “Лисий”, “Ф-33”) 8, 15, 18, 33, 39, 40, 50, 52, 53, 61, 62, 67, 77, 87

“Тиміш”. *Див.* Кульчицький-Гут Семен

“Тимко” 33

“Тирса”. *Див.* Романів Надія

Тисменицький, р-н 26

Тисмениця, м. Івано-Франківської обл. 17, 20, 22, 24

Тлумач, м. Івано-Франківської обл. 17, 20, 22, 24

Товмацький, повіт 21

Товмач. *Див.* Тлумач

Товмачський, надрайон 26

Товмачський, повіт 26

Товмачський, р-н 26

Тодорюк Володимир (“Тур”) 42, 43, 61, 78

Топільське, с. Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл. 46, 64

Торонто 9

Торошин, ст.лейтенант 38

Трускавець м. Львівської обл. 7

“Тур” 31, 42

“Тур”. *Див.* Тодорюк Володимир
Турка, м. Львівської обл. 17, 20, 22, 24

Турківський, надрайон 19, 21, 26

Турківський р-н 7, 19, 21

Турчанщина 21

Тучак Роман (“Кіров”) 84

Тячів, м. Закарпатської обл. 17, 20, 22, 24

Тячівський, р-н 26

У

УГВР 63, 68

УГКЦ 64

УДК 68

Ужгород, м. Закарпатської обл. 9, 17, 20, 22

Україна 33

Українська академічна гімназія у Львові 67

Українська повстанська армія 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 39, 40, 42, 47, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 66, 67, 68

Українці 64

УМДБ 25, 33, 35, 37, 38, 46

УПА-Захід 9, 16, 29, 33, 54, 64, 66, 68

УРСР 10, 14, 18

Ф

“Ф-24”. *Див.* Мельник Ярослав

“Ф-33”. *Див.* Тершаковець Зиновій
“Федір”. *Див.* Тершаковець Зиновій

Федун Петро (“Волянський”, “Север”, “Петро Полтава”, “П. Полтава”, “П. М. Полтава”, “П. Волянський”, “С. Вол.”, “Вол.”, “П. Савчук”, “П. М. Савчук”, “99”, “173”, “123”, “81-С”, “811-С”, “Р-1197”, “Р-17”, “Р-35”, “75”, “126”, “101”, “126”, “143”, “175”, “1000”, “311-С”, “С-12”, “ММ”) 10, 19, 35, 36, 37, 40, 41, 43, 45, 47, 48, 50, 52, 53, 54, 61, 68, 77, 86

Федюшка Петро (“Комар”, “Брюс”, “Кармелюк”, “Готур”, “Ка-ро”, “Автор”, “737”) 41, 50, 61, 62, 68, 78

Фрайт Володимир (“Жар”) 36, 37, 62, 79

Француз Анатолій 9

Футала Василь 18, 28

Х

Харук Микола (“Вихор”) 84

Хирів, м. Львівської обл. 17, 20, 22, 24

Хирівський, р-н 19, 21
“Хмара”. *Див.* Мельник Петро
Хмель Михайло (“Всеволод”) 33, 62
Хмельницький 33
Ходорівський, р-н 14
Холмщина 67
Хомин Іван (“Скала”) 33
Хотинський, повіт 13
“Хрін”. *Див.* Стебельський
Степан 11
Хубенка, урочище 45
Хуст, м. Закарпатської обл. 17,
20, 22
Хустська, округа 25

Ц

Цапунь, г. 46
Цимбаліста Дарія (“Оля”) 46, 65, 78

Ч

ЧА 68
“Чагрів”. *Див.* Тершаковець
Зиновій
“Червень”. *Див.* Тершаковець
Зиновій
“Черлян”. *Див.* Кочій Омелян
Чернелицький, р-н 23
Чернелиця, смт Городенківсь-
кого р-ну Івано-Франківсь-
кої обл. 17, 20, 22, 24
Чернівецька, обл. 7, 12, 13, 14, 52
Чернівецький, надрайон 16
Чернівецький, повіт 13, 16
Чернівецький, р-н 16
Чернівецький ТВ 20 16
Чернівці, м. Чернівецької обл. 9,
17, 20, 22, 24
Чижевський Василь 31, 34, 36,
39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47
“Чорний ліс”, під. журнал 52, 63
Чукін, лейт. 35
“Чумак”. *Див.* Шухевич Роман

Ш

“Шах”. *Див.* Янишин Юрій
Шевченко, полк. 37
“Шелест”. *Див.* Сидор Василь
Шешори, с. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл. 65
“Шлях перемоги”, підп. газета 8,
12, 52, 56, 59, 63, 88
Шнирів, с. Бродівського р-ну
Львівської обл. 52, 68
Шухевич Роман (“Чумак”) 40
“Шуцманшафт” 66

Щ

Щирецький, надрайон. *Див.* Ми-
колаївський, надрайон

Ю

“Юнак”, журнал 68
Юрків Іван (“Кармелюк”) 36

Я

Яблонівський, р-н 46
Яблунів, смт Косівського р-ну
Івано-Франківської обл. 17,
20, 22, 24
Яблунівський, р-н 25
Яворина, г. Болехівський р-н
Івано-Франківської обл. 33, 65
Яким'юк Володимир (“Аскольд”) 50
Якимчиці, с. Городоцького р-ну
Львівської обл. 52, 67
“Якір”. *Див.* Мельник Ярослав
Яла, потік 35
Ямниця, с. Тисменецького р-ну
Івано-Франківської обл. 65
Янишин Юрій (“Шах”) 80
Яремча, м. Івано-Франківсь-
кої обл. 17, 20, 22, 24
Яремчанський, р-н 26, 46
Ясень, с. Рожнятівського р-ну
43, 44
Яцків Богдан (“Денис”, “Софрон”)
34, 46

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР

арк. – аркуш

АС – агентурна справа

ВВ – внутрішні війська

ВКП(б) – Всесоюзна
комуністична партія
(більшовиків)

ВМП – вища міра покарання

ВО – воєнна округа, військова
округа

в.о. – виконуючий обов'язки

ВТТ – виправно-трудова табора

г. – гора

ГВШ – головний військовий штаб

ГДА СБУ – Галузевий державний
архів

див. – дивитися

ЕВ – Екзекутивний відділ

ЗУЗ – Західні українські землі

ім. – імені

ін. – інше

КДБ – Комітет державної безпеки

кін. – кінець

КК – Карпатський край

км – кілометр

м. – місто

МВС – Міністерство внутрішніх
справ

МДБ – Міністерство державної
безпеки

НКВС – Народний комісаріат
внутрішніх справ

НКДБ – Народний комісаріат
державної безпеки

НРП – надрайонний референт
пропаганди

ОББ – (Отдел по борьбе
с бандитизмом) Відділ
боротьби з бандитизмом

обл. – область

ООП – окружний осередок
пропаганди

ОРП – окружний референт
пропаганди

ОУН – Організація українських
націоналістів

ППС – (пистолет-

пулемет Стечкіна)

пістолет-кулемет Стечкіна
(виробництво СРСР)

РВ – районний відділ

р-н – район

рр. – роки

РРП – районний референт
пропаганди

СБ ОУН – Служба безпеки
Організації українських
націоналістів

сmt. – селище міського типу

сп. – стрілецького полку

спр. – справа

ср. – стрілецької роти

СРСР – Союз Радянських
Соціалістичних Республік

ТВ – тактичний відтинок

ТТ – (Тульський-Токарев)

Тульський-Токарев (пістолет)

УГВР – Українська Головна
Визвольна Рада

УГКЦ – Українська греко-
католицька церква

УМДБ – Управління міністерства
державної безпеки

УПА – Українська повстанська
армія

УРСР – Українська радянська
соціалістична республіка

УЧХ – Український червоний хрест

хут. – хутір

ф. – фонд

ЦДАВО України – Центральний
державний архів вищих
органів влади та управління
України

ЦДАГО України – Центральний
державний архів громадських
об'єднань України

ЦК КП(б)У – Центральний
комітет Комуністичної партії
(більшовиків) України

СПИСОК ДОКУМЕНТІВ ПРО СТРУКТУРУ ПРОВодУ ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ

1. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 2. – Арк. 7 – структура Журавненського надрайону (Виписка із протоколу допиту Ребрика Дмитра Антоновича від 15 листопада 1946 р. Арк. 6 – 8)
2. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 17 – структура Долинського надрайону (“Становище ОУН у Карпатському краї” Арк. 17 – 38)
3. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 18 – структура Косівського надрайону (“Становище ОУН у Карпатському краї” Арк. 17 – 38)
4. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 19 – (“Становище ОУН у Карпатському краї” Арк. 17 – 38)ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 17, 201 – структура Турківського надрайону
5. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 18. – Арк. 157 – 158 – документ структурну трансформацію у Дрогобицькій окрузі ()
6. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 26. – Арк. 166 – 167 – структура Калуського надрайону
7. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 38. – Арк. 166 – 180зв. – звіт із Долинського надрайону
8. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 13 – структура Товмацького надрайону
9. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 14 – структура Косівського надрайону
10. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 9 – 12 – структура Калуської округи
11. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 78. – Арк. 260 – 261зв., 274 – 288 – звіт із Дрогобицької округи
12. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 78. – Арк. 271 – 273зв. – звіт із Дрогобицької округи
13. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 78. – Арк. 392 – 462 – звіт із Дрогобицького надрайону
14. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 150 – 150зв. – записник П. Федуна-«Полтави» про структуру і нумерацію надрайонів КК.
15. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 195 – структура Косівського надрайону (Виписки із записника «Єфрема» Арк. 192 – 209)
16. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 196 – структура Коломийської округи (1948) (Виписки із записника «Єфрема» Арк. 192 – 209)
17. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 13. – Арк. 200 – структура Калуської округи (Виписки із записника «Єфрема» Арк. 192 – 209)
18. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 4. – Арк. 93 – 95 – звіт із Самбірського надрайону за листопад 1945 р. Арк. 93 – 95
19. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 21. – Арк. 224 – звіт із Дрогобицької округи Арк. 224 – 227
20. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 21. – Арк. 224 – звіт із Дрогобицької округи Арк. 224 – 227

21. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 55 (1953). – Спр. 6. – Т. 1. – Арк. 98 – 99 – структура Калуської округи (Доповідна записка по справі «Отвержені» Арк. 91 – 108)
22. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 55 (1953). – Спр. 6. – Т. 1. – Арк. 98 – структура Станиславівської округи (Доповідна записка по справі «Отвержені» Арк. 91 – 108)
23. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 56 (1953). – Спр. 6. – Т. 2. – Арк. 202 – структура Городенківського надрайону (Виписка із протоколу допиту, зявившогося із повинною – заступника провідника Городенківського повітового проводу ОУН – Кузьмина Василя Петровича від 2 березня 1945 р. Арк. 201 – 204)
24. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 58 (1953). – Спр. 1. – Т. 1. – Арк. 103, 237 – структура Буковинської округи (Протокол допиту Духовича Василя Семеновича від 3-7 липня 1947 р. Арк. 81 – 114; Протокол допиту затриманого Сіренка Афанасія Назаровича від 27 лютого 1949 р. Арк. 218 – 258)
25. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 58. – Спр. 11. – Арк. 144 – структура Калуської округи (Протокол допиту Костирка Степана Васильовича від 3-5 липня 1947 р. Арк. 116 – 170)
26. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 58. – Спр. 11. – Арк. 144 – структура Станиславівської округи (Протокол допиту Костирка Степана Васильовича від 3-5 липня 1947 р. Арк. 116 – 170)
27. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 152 – структура Калуської округи (“Становище ОУН у Карпатському краї” Арк. 152 – 163)
28. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 152 – структура Журавненського надрайону (“Становище ОУН у Карпатському краї” Арк. 152 – 163)
29. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 152 – структура Станиславівської округи (“Становище ОУН у Карпатському краї” Арк. 152 – 163)
30. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 152 – структура Станиславівського надрайону (“Становище ОУН у Карпатському краї” Арк. 152 – 163)
31. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 153 – документ характеризує (“Становище ОУН у Карпатському краї” Арк. 152 – 163)
32. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 60 (1953). – Спр. 4. – Т. 2. – Арк. 344 – структура Гірського надрайону (Доповідна записка начальнику Управління МДБ Чернівецької області полковнику Решетову Арк. 343 – 346)
33. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 90 (1951). – Спр. 66. – Арк. 50 – структура Коломийської округи (Довідка по агентурній справі «Горні» на керівний склад Коломийського окружного проводу ОУН Арк. 50 – 56)
34. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 90 (1951). – Спр. 66. – Арк. 98 – структура Коломийського надрайону (Довідка по агентурній справі «Жулики» відділом ББ УМВС Станіславської області за березень 1945 р. Арк. 98 – 100)
35. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 1. – Т. 1. – Арк. 1 – структура Долинського надрайону (Довідка про об’єкти які обслуговували

- 1 відділенням 2 відділу Управління 2-Н МДБ УРСР і їх закріплення за оперативними працівниками Арк. 1 – 3)
36. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 1. – Т. 1. – Арк. 1 – структура Калуської округи (Довідка про об'єкти які обслуговували 1 відділенням 2 відділу Управління 2-Н МДБ УРСР і їх закріплення за оперативними працівниками Арк. 1 – 3)
 37. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 1. – Т. 1. – Арк. 2 – структура Станиславівської округи (Довідка про об'єкти які обслуговували 1 відділенням 2 відділу Управління 2-Н МДБ УРСР і їх закріплення за оперативними працівниками Арк. 1 – 3)
 38. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 13. – Т. 1. – Арк. 30 – структура Надвірнянського надрайону (Схема організаційної побудови підпілля ОУН Надвірнянського надрайону станом на 1 січня 1948 р. Арк. 30)
 39. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 7. – Арк. 17, 177 – структура Станиславівського надрайону
 40. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 7. – Арк. 177 – структура Станиславівської округи
 41. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 8. – Арк. 85 – структура Калуського надрайону (Довідка на Калуський окружний провід ОУН Арк. 85 – 86)
 42. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 8. – Арк. 86 – структура Долинського надрайону (Довідка на Калуський окружний провід ОУН Арк. 85 – 86)
 43. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 9. – Арк. 93 – 94 – структура Коломийського надрайону (Довідка на Коломийський окружний провід ОУН Арк. 93 – 95)
 44. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 9. – Арк. 95 – структура Коломийської округи (Довідка на Коломийський окружний провід ОУН Арк. 93 – 95)
 45. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98. – Спр. 6. – Арк. 4 – звіт із Стрийського надрайону
 46. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 99 (1954). – Спр. 15. – Арк. 218 – структура Коломийської округи (Протокол допиту заарештованого Матвіїва Юліана Миколайовича 1 червня 1952 р. Арк. 216 – 221)
 47. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 99 (1954). – Спр. 15. – Арк. 218, 236 – структура Коломийської округи (1948) (Протокол допиту заарештованого Матвіїва Юліана Миколайовича 1 червня 1952 р. Арк. 216 – 221, Протокол допиту заарештованого Матвіїва Юліана Миколайовича 2 червня 1952 р. Арк. 232 – 240)
 48. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 99 (1954). – Спр. 15. – Арк. 256 – структура Заставнянського надрайону (Протокол допиту заарештованого Матвіїва Юліана Миколайовича 5 червня 1952 р. Арк. 252 – 257)
 49. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 99. – Спр. 16. – Арк. 301 – звіт із Стрийського надрайону
 50. ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 34, 111 – звіт про формування ООП Дрогобиччини

ПЕРЕЛІК ФОТОГРАФІЙ ТА ІЛЮСТРАЦІЙ

1.	Карпатський край ОУН (1945 – 1946)	17
2.	Карпатський край ОУН (1946 – 1947)	20
3.	Карпатський край ОУН (1947 – 1948)	22
4.	Карпатський край ОУН (від 1948 і далі)	24
5.	Схема зимового бункеру Провідника ОУН Карпатського краю Ярослава Мельника – “Роберта” вигляд згори і в розрізі. (Джерело: The Peter J. Potichnyj Collection on Insurgency and Counter Insurgency in Ukraine. Robarts Library, University of Toronto. Ролька 159, Справа № 9, т. 2, 2 серпня – 30 листопада 1946 р., ст. 348. Надруковано: Літопис УПА. – Т. 38. – С. 256-257)	32
6.	Василь Сидор-“Шелест” із дружиною Надією Романів	69
7.	Василь Сидор-“Шелест”	69
8.	Василь Сидор-“Шелест” (посмертне фото)	69
9.	Володимир Лівий-“Митар”, Ярослав Мельник-“Роберт”, Роман Мокрій-“Байда”	70
10.	Зліва направо: Степан Слободян-“Єфрем”, Василь Савчак-“Сталь”	70
11.	Зліва направо: Іван Кулик-“Сірий”, Степан Слободян-“Єфрем”, Василь Савчак-“Сталь”	71
12.	Степан Слободян-“Єфрем” (посмертне фото)	72
13.	Марія Німа-“Марта” (посмертне фото)	72
14.	Ярослав Косарчин-“Байрак”	72
15.	Микола Твердохліб-“Грім”	72
16.	Зліва направо: Василь Сидор-“Шелест”, Микола Твердохліб-“Грім”	73
17.	Микола Твердохліб-“Грім”	73
18.	Михайло Дяченко-“Гомін”, Ярослав Богдан-“Рамзенко”, Омелян Кочій-“Левко”	74
19.	Омелян Кочій-“Левко”	74
20.	Михайло Дяченко-“Гомін”	75
21.	Михайло Дяченко-“Гомін” (посмертне фото)	75
22.	Зброя вилучена під час ліквідації М. Дяченка-“Гомона”	75
23.	Володимир Кузь-“Руслан”, Богдан Драч-“Дунай”, Михайло Дяченко-“Гомін”	76
24.	Микола Никифорчин-“Дубенко”	76
25.	Іван Лаврів-“Нечай”	76
26.	Зиновій Тершаковець-“Федір”	77
27.	Петро Федун-“Север”	77
28.	Юліан Матвіїв-“Недобитий”	77
29.	Петро Федюшка-“Брюс” (посмертне фото)	78
30.	Володимир Тодорюк-“Тур”	78
31.	Володимир Лівий-“Митар”	78
32.	Дарія Цимбаліста-“Оля”	78
33.	Володимир Фрайт-“Жар” із машиністкою Калуського окружного проводу ОУН Параскою Луговою-“Орисею”	79
34.	Володимир Фрайт-“Жар”	79

35. Василь Охримович-“Грузин”	80
36. Ярослав Богдан-“Рамзенко”	80
37. Юрій Янишин-“Шах” (посмертне фото).	80
38. Зліва направо: Іван Кулик-“Сірий”, Степан Слободян-“Єфрем”, Василь Савчак-“Сталь”	81
39. Зліва направо: Степан Слободян-“Єфрем”, Іван Кулик-“Сірий”, Василь Савчак-“Сталь”	81
40. Зліва направо: Назарій Данилюк-“Перебийніс”, Степан Слободян-“Єфрем”, Іван Кулик-“Сірий”, Василь Савчак-“Сталь”	82
41. Зліва направо: 1. Степан Слободян-“Єфрем”, 2. Іван Кулик-“Сірий”, 3. Назарій Данилюк-“Перебийніс”, 4. “Кармелюк”	83
42. 1. Іван Кулик-“Сірий”, 2. Григорій Легкий-“Борис”, 3. Роман Тучак-“Кіров”, 4. Микола Долішняк-“Бойтур”, 5. Петро Мельник-“Хмара”, 6. Михайло Москалюк-“Спартан”, 7. Микола Харук-“Вихор”, 8. Лука Гринішак-“Довбуш”, 9. Юрій Долішняк-“Білий”, 10. Іван Гураль-“Гайворон”, 11. “Крук” політвиховник сотні “Вихора”, можливо Костянтин Генік	84
43. Підпільники, які загинули 18.11.1950 р. у криївці разом із Степаном Слободяном-“Єфремом”: 1. не впізнаний, 2. Василь Камінський-“Голенко”, охоронець “Дара”, 3. Прокопій Духович-“Дар”, референт СБ Калуського окружного проводу ОУН, 4. не впізнаний, 5. Степан Слободян-“Єфрем”, 6. Марія Німа-“Марта”, 7. не впізнаний, 8. не впізнаний.	85
44. Сторінка із записника Петра Федуна-“Севера”. 1951 р.	86
45. Сторінка із записника Зиновія Тершаковця-“Федора”	87
46. Фрагмент праці про Ярослава Мельника-“Роберта”	87
47. Обкладинка журналу “Пропагандист”, липень 1945 р.	88
48. Обкладинка підп. газети “Шлях перемоги”, травень 1945 р.	88
49. Повідомлення про смерть Василя Сидора-“Шелеста”. 1949 р.	89

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ КАРПАТСЬКОГО КРАЮ ОУН (1945–1954 рр.)	13
КАДРОВИЙ СКЛАД КРАЙОВОГО ПРОВОДУ ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ (1945 – 1954 рр.)	31
КАДРОВИЙ СКЛАД КРАЙОВОГО ПРОВОДУ ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ (1945 – 1954 рр.)	48
ДОДАТКИ:	
<i>ДОДАТОК 1. ІНСТРУКЦІЯ Ч. 3/45. ОКРУЖНИМ, НАДРАЙОННИМ І РАЙОННИМ РЕФЕРЕНТАМ ПРОПАГАНДИ В СПРАВІ НА ЛАДНАННЯ ПРОПАГАНДИВНОЇ ТА ВИШКІЛЬНОЇ РОБОТИ. . . .</i>	55
<i>ДОДАТОК 2. КЕРІВНИЙ СКЛАД КРАЙОВОГО ПРОВОДУ ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ (1945 – 1954 рр.)</i>	61
<i>ДОДАТОК 3. ЧЛЕНИ “ШИРШОГО” СКЛАДУ КРАЙОВОГО ПРОВОДУ ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ (1945–1954 рр.) (ПРОВІДНИКИ ОКРУЖНИХ ПРОВІДІВ)</i>	62
<i>ДОДАТОК 4. БІОГРАФІЧНІ ДОВІДКИ КЕРІВНОГО СКЛАДУ КРАЙОВОГО ПРОВОДУ ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ (1945–1954 рр.)</i>	63
ПОКАЖЧИК	90
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР	103
СПИСОК ДОКУМЕНТІВ ПРО СТРУКТУРУ ПРОВОДУ ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ.	104
ПЕРЕЛІК ФОТОГРАФІЙ ТА ІЛЮСТРАЦІЙ	107

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

Літопис УПА – це серійне книжкове видання. Його завдання – опублікувати, з дотриманням джерельної точності, документи й матеріали до історії УПА, а також стимулювати й видавати праці про діяльність УПА та історію України того періоду взагалі. Кожний том або група томів Літопису присвячені окремим темам і мають назву. Частина томів охоплює історію УПА за певний період на більших територіях, як, наприклад, на Волині, в Галичині, на українських землях під Польщею тощо. Кожна з цих територій може мати два – три, а то й більше томів. Додаткова серія книжок буде присвячена загальним темам, або збірникам спогадів, праць, або може бути книжкою одного автора на якусь тему. Збірники появляються не періодично, а в залежності від підготовки й опрацювання наступного тому. Нумерація книжок Літопису може йти інакше, ніж за оголошеним територіальним планом чи хронологією подій. Документи передруковуються з дотриманням джерельної точності, зі збереженням загальної форми оригіналу. Конечні виправлення чи відтворення пошкоджених місць відзначаються квадратними дужками або – де потрібно – пояснені в примітках. Так само відзначаються додані редакцією слова, пояснення чи заголовки в тексті. Інші підпільні матеріали – мемуари, меморандуми, публіцистика тощо – передруковуються без пропусків, проте мовні й правописні виправлення детально не відзначаються, хіба в особливих випадках. Як правило, передруки беруться з оригіналів, але при відсутності оригіналу до уваги береться найвірогідніша копія чи передрук. В усіх випадках точно подається джерело, а у випадку передрукованих архівних матеріалів – теж місце збереження даного матеріалу. Кожний том має довідник осіб та місцевостей і словник неясних слів, скорочень та маловживаних чи незрозумілих слів.

LITOPYS UPA –CHRONICLE OF THE UKRAINIAN INSURGENT ARMY

Litopys UPA is a series of books, produced with the aim of publishing source documents and materials relating to the history of the UPA, as well as stimulating and publishing works about the activities of the UPA and, in a more general way, the history of Ukraine of that period. Each volume or group of volumes of Litopys UPA is devoted to a specific theme and has a separate title. Some of the volumes deal with the history of the UPA in a given period of time or in a given region – for example, in Volyn', in Halychyna, in the regions of Ukraine held by Poland and so on. Two, three, or even more volumes may be devoted to general themes, to collections of memories, or to single books by individual authors dealing with particular questions. The appearance of Litopys UPA is not periodic, and depends on the pace at which successive volumes are compiled and prepared for print. The volumes may appear in an order other than that indicated above, based on a territorial and chronological principle. In reprinting documents, we adhere strictly to their sources and preserve the general form, language and orthography of the originals. Places in the text where corrections have had to be made, or where the original documents have been damaged or had to be reconstituted, are designated with square brackets, or, if necessary, provided with explanatory footnotes. Words, explanations, or titles inside the texts that have been added by the editors are indicated in a similar manner. Other underground materials – memories, memoranda, works of publicists and the like – are also reprinted without omissions, but only in exceptional cases are linguistic and orthographic corrections indicated. Reprints are based on original texts. In cases where the original text is not available, the reprint is based on the most reliable copy of reprint. The sources of all materials used are clearly indicated and in the case of reprinted archival material, their present locations are also given. Each volume is provided with an index of names of persons and places and a glossary listing names that may not be clear, abbreviations and rarely used or incomprehensible words.

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ
Серійне книжкове видання документів, матеріалів і наукових праць
до історії Української Повстанської Армії

Досі появилися такі томи Літопису УПА основної серії:

Том 1. Волинь і Полісся: німецька окупація; книга перша: Початки УПА; документи і матеріали. Книга містить політичні й організаційні документи та матеріали до історії УПА на Волині та Поліссі. Третє, виправлене видання, 1989 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 2. Волинь і Полісся: німецька окупація. Книга друга. Книга містить підпільні документи і матеріали про бойові дії УПА на Волині й Поліссі. Друге, виправлене видання, 1985 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 3-4. Чорний Ліс: видання команди Станіславівського тактичного відтинка УПА, 1947 – 1950 роки. Книга перша і друга. Книги містять меморіяли, біографічні нариси й документи про дії відділів УПА Станіславівського ТВ УПА. Частина матеріалів – оповідання, новели й вірші.

Том 3. Книга перша: 1947 – 1948. Друге, виправлене видання, 1987 р., 272 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 4. Книга друга: 1948 – 1950 (продовження). Друге, виправлене видання, 1989 р., 288 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 5. Волинь і Полісся: німецька окупація; книга третя: спомини учасників. Книга містить спогади, рецензії та додаткові підпільні матеріали про дії УПА. Між мемуарами – повідомлення про договір про ненапад між ГК УПА й угорською армією. 1983 р., 312 стор., мапи, ілюстрації.

Том 6. УПА в світлі німецьких документів, 1942-1945; книга перша: 1942 – липень 1944. Книга містить аналізи, меморандуми, повідомлення, звіти, а також переклади українських документів для центральних політичних, військових і поліцейських установ. 1983 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 7. УПА в світлі німецьких документів; 1942-1945; книга друга: серпень 1944-1945 (продовження шостого тому). 1983 р., 272 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 8. Українська Головна Визвольна Рада; документи, офіційні публікації, матеріали; книга перша: 1944-1945. Книга містить основні документи Першого Великого Збору УГВР, передрук органу Президії УГВР **Вісник** (ч. 4 (7), серпень 1945), статті та матеріали з 1944-45 рр., які стосуються цілоти визвольного руху. 1980р., 320 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 9. Українська Головна Визвольна Рада; книга друга: 1946-1948. Книга містить видання УГВР **Самостійність** і **Бюро інформації УГВР** та інші матеріали. 1982 р., 520 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 10. Українська Головна Визвольна Рада; книга третя: 1949-1952. Книга містить документи, офіційні повідомлення, публікації й

матеріяли УГВР в Україні, між ними **Бюро інформацій УГВР**, вип. 4, 6 і 9. 1984 р., 424 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 11. Тернопільщина: список впадших героїв української революції в боротьбі з московсько-більшовицьким окупантом за час від 13 березня 1944 до 31 грудня 1948 року. Це підпільне видання містить біографії 725 осіб, які загинули на території Тернопільської округи. Крім того, подає нові дані про смерть близько ста невідомих повстанців, які загинули на території округи. 1985 р., XXXII – 248 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 12. Третя подільська воєнна округа УПА («Лисоня»). Книга містить видані командою воєнної округи короткі описи боїв відділів УПА – «Лисоня» від листопада 1943 р. до серпня 1945 року, збірник підпільних пісень «**Повстанський стяг**» – виданий з нагоди п'ятиріччя УПА в 1947 році, – та інші документи й матеріали групи УПА «Лисоня». 1989 р., 352 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 13. Перемищина – Перемиський курінь; книга перша: Денник відділу «Бурлаки» (Володимира Щигельського) – містить денник цього відділу («Ударники»-4, 94а) за час від жовтня 1946 р. до 24 жовтня 1947 р., ведений бунчужним «Буркуном», з епілогом Богдана Гука («Скали»). Книга має також різні документи сотні – списки вояків, господарські документи тощо. 1986 р., 370 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 14. Перемищина – Перемиський курінь; книга друга: Денники й документи – містить денники сотенного «Крилача» (Ярослава Коцьолка) з 1944 і 1947 років, які продовжував по його смерті сотенний «Бурлака» (Володимир Щигельський), денник сотні «Крилача» (ведений бунчужним «Орестом») і документи обох сотень. 1987 р., 262 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 15. Константин Гіммельрайх: Спогади командира відділу особливого призначення «УПА-Схід»; спогади. Автор – киянин – оповідає про свої переживання від вибуху війни 1941 року до «звільнення» з УПА і рейду на Захід в 1945 році: мобілізація до ЧА, німецький полон, окупований Київ, участь у підпіллі ОУНм, к-р вд. УПА (ОУНм) в Карпатах, старшинська школа УПА, мандри по Поділлі й к-р вд. особливого призначення «УПА-Схід». 1987 р., 266 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 16. Підпільні журнали закерзонської України, 1945-1947. Збірник містить передруки таких підпільних журналів: «**Тижневі вісті**», «**Лісовик**», «**Інформативні вісті**», «**Інформатор**» і «**Перемога**». Всі числа цих журналів супроводяться англomовним резюме. Збірник має статтю про історію підпільної видавничої діяльності на Закерзонні та Акт оскарження Олени Лебедович. 1987 р., 608 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 17. Англomовні видання українського підпілля, 1946-1947. Збірник містить передруки підпільних видань: «**Нові Лідіце**», «**Виселення єпископа Коциловського**», «**Вибори в СРСР**», «**Нова голодова катастрофа в Україні**», «**Фашистське страшило**», «**До братніх чеського і словацького народів**». 1988 р., 192 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 18. Карпатська група УПА «Говерля»; книга перша: Документи, звіти та офіційні публікації. Містить передрук підпільного видання коман-

дування групи **Шлях перемоги**, звіти команд тактичних відтинків УПА й звіти командирів відділів та підвідділів УПА, 24 ТВ УПА «Маківка». 1990 р., 328 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 19. Карпатська група УПА «Говерля»; книга друга: **Спомини, статті та видання історично-мемуарного характеру.** Охоплює збірку нарисів і споминів, друківаних у підгіллі. Майже всі спомини написані старшинами і вояками УПА ще в Україні або відразу після переходу на еміграцію. 1992 р., 357 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 20. Показчик до «Літопису УПА»; книга перша: **1-19 томи.** Книга містить показчики псевдонімів, прізвищ, географічних назв, інституцій, алфавітні списки авторів та надрукованих матеріалів й інші дані про перших 19 томів «Літопису УПА». 1994 р., 528 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 21. УПА в світлі німецьких документів, 1941-1943; книга третя: **червень 1941 – травень 1943.** Книга містить звіти, меморандуми, а також переклади українських документів для центральних політичних і поліцейних установ. 1991 р., 271 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 22. УПА в світлі польських документів; книга перша: Військовий Суд Оперативної Групи «Вісла». Містить вироки, звіти та кореспонденцію Військового суду Оперативної групи «Вісла» за період від травня до вересня 1947 р. 1992 р., 627 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 23. Медична опіка в УПА: документи, матеріали і спогади. Більша частина книги – це спомини санітарів, медиків, лікарів й інших працівників санітарної служби й Українського Червоного Хреста (УЧХ). В книзі теж поміщено підпільні документи й біографії працівників УЧХ. 1992 р., 480 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 24. Ідея і Чин: орган Проводу ОУН, 1942-1946. У цій книзі передруковано головний політично-інформативний журнал Проводу ОУН на Українських Землях, що видавався 1942-1946рр. Журнал містив важливу інформацію про боротьбу УПА, німецьку та російську окупаційну політику, розвиток української політичної думки. 1995 р., 592 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 25. Пісні УПА. Збірка пісень, тематично пов'язаних з боротьбою УПА. Збірник охоплює не тільки властиві пісні вояків УПА, але й укладені пізніше в тюрмах і концтаборах, чи уложені народом. Збірник містить тексти пісень, їх варіанти, мелодію і варіанти, а також дані про саму пісню, її авторів й оспівуваних у піснях героїв чи події. Збірник містить понад 600 пісень і їх варіантів. 1997 р., XXIV+556 стор., тверда обкладинка, ноти.

Том 26. Українська Головна Визвольна Рада. Документи, офіційні публікації, матеріали. Книга четверта: Документи і спогади. Збірник містить протокол ВЗ УГВР, доповідь на цьому зборі й інші документи: вибір з листування президента УГВР Кирила Осьмака, переговори з польським підпіллям, Угорщиною й Румунією, слідчу справу Миколи та Петра Дужих й інші документи. У книзі також спогади членів УГВР й інших осіб про утворення та діяльність УГВР 2001 р., 658 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 27. Роман Петренко. За Україну, за її волю; спогади. Автор – волиняк – оповідає про свою діяльність від часу війни у 1939 р. до відходу

на Захід у 1945 р.. Спочатку автор був діячем ОУН Сарненської округи (від січня 1942 р. у підпіллі), згодом – шефом господарського відділу ШВО УПА «Заграва», від літа 1943 р. – ГВШ (потім КВШ УПА-Північ, командир Дм. Клячківський) і від літа 1944 р. – старшиною для особливих доручень при ГСЗС УГВР під керівництвом м. Лебеда. 1997 р., 279 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 28. Марія Савчин. Тисяча доріг; спомини. Автор оповідає про свої переживання від вибуху війни (від 1944 р. до 1953 р. – у підпіллі) до свого приходу на еміграцію у 1954 р.. Від 1945 р. була дружиною В. Галаси, заступника пров. ОУН Закерзонського краю, від 1947 р. співробітника ГОСП в Карпатах, і від 1948 р. – пров. ОУН ПЗУЗ. Авторка перебувала разом з ним на Закерзонні, в Карпатах, на Волині, а також – в тюрмі КГБ у Києві. 1995 р., 600 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 29. Іван Гарасимів («Палій»). 3 юнацьких мрій – у ряди УПА, це розповідь учасника підстаршинської школи УПА в Карпатах та ройового в сотні У-І (94), про його бойовий шлях в УПА від осені 1943 р. до осені 1947 р. в Карпатах та на Лемківщині. Спогади дають цікаву картину зі щоденного життя повстанців та їхніх командирів, та про важке становище українського населення на цих теренах. 1999 р., 336 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 30. Степан Хрін (Степан Стебельський). Крізь сміх заліза; спогади. Книга містить два спогади Степана Стебельського («Хріна»), к-ра ТВ УПА 24 «Маківка» – «Крізь сміх заліза», «Зимою в бункері» та спогади Олекси Конопадського («Острове́рха») – «Спомини чотового УПА Острове́рха». Автори оповідають про свої дії в УПА від 1944 р. до 1949 р. року на Лемківщині та Дрогобиччині. 2000 р., 552 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 31. УПА на Львівщині і Ярославщині. Спогади і документи вояків УПА ТВ «Розточчя», 1943 – 1947. Книга містить спогади «Сої», «Спартак», «Зенона Семеніва» та інших членів відділу УПА к-ра «Бриля». Також подано оперативні звіти к-ра «Бриля» та к-ра «Гамалії» («Переяслави І» та «Переяслави ІІ») з Тактичного Відтинку УПА «Розточчя». 2000 р., 324 стор., тверда обкладинка, схеми, ілюстрації.

Том 32. Медична опіка в УПА: документи, матеріали і спогади. Книга друга. Велика частина книги – це спомини санітарів, медсестер, медиків, лікарів та інших працівників санітарної служби й Українського Червоного Хреста (УЧХ). 2001 р., 581 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 33. Тактичний Відтинок УПА 26-ий «Лемко»: Лемківщина і Перемищина (Документи і матеріали). Книга містить документи і матеріали, що стосуються історії та діяльності відділів УПА ТВ-«Лемко» в 1944-1947 рр., оперативні звіти, накази інструкції та вказівки, рейди УПА, та документи Підстаршинської школи ім. полк. «Коника». 2001 р., 900 стор., тверда обкладинка, організаційні схеми, ілюстрації, мапи.

Том 34. Лемківщина і Перемищина – «Холодний Яр», «Бескид», «Верховина»: Політичні звіти. Книга містить організаційний розподіл підпільної мережі Лемківщини і Перемищини, кадрову обсаду підпільної сітки та політичні й інформативні звіти з терену за роки 1944-1947 рр.. 2001 р., 974 стор., тверда обкладинка, організаційні схеми, ілюстрації.

Том 35. Показчик до «Літопису УПА»; книга 2: томи 21-34, томи та 1-3 Нової Серії та томи 1-3 серії «Бібліотека». Книга містить показчики псевдонімів, прізвиськ, географічних назв, інституцій, поазбучні списки авторів та надрукованих матеріялів й інші дані про томи «Літопису УПА» Основної та Нової Серій, також книги «Повстанські могили» т.1 за ред. Євгена Місила. 2002 р., 870 стор., тверда обкладинка.

Том 36. «Книга полеглих членів ОУН і вояків УПА Львівщини». Книга містить отримані з радянських архівів короткі біографії членів ОУН і УПА, які загинули на Львівщині. 2002 р., 1058 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 37. Іван Лико. На грані мрії і дійсності: спогади підпільника. 1945-1955. Книга містить спогади Івана Лика («Скали», «Богдана») – «На грані мрії і дійсності» та спогади Миколи Терефенка («Медведя») – «На грані двох світів». Автори оповідають про пережите ними в підпіллі на Лемківщині та в польських тюрмах. 2002 р., 644 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 38. Петро Й. Потічний. Архітектура резистансу: криївки і бункри УПА в світлі радянських документів. Книга містить схеми та описи різних криївок УПА й запліля, та перелік з'єднань Червоної Армії та Внутрішніх Військ НКВД, які були залучені до боротьби проти підпілля, зібраних в Архіві Внутрішніх військ Українського Округу за рр. 1944-1954 рр., який знаходиться в Колекції ім. Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2002 р., 430 стор., тверда обкладинка, схеми, ілюстрації.

Том 39. Тактичний відтинок УПА 28-й «Данилів»: Холмщина і Підляшшя. Документи і матеріяли. Містить огляди й документи про дії УПА на Холмщині й Підляшші в 1945 – 1948 роках. Між документами – звіти Холмського ТВ УПА, хроніки (денники) сотень УПА, звіти зі зустрічей представників УПА з представниками польського резистансу з ВіН-у («Вольносцьч»), звіт із зустрічі з англійським кореспондентом, та інше. Більшість документів походить з Колекції Петра Й. Потічного при Унівеситеті Торонто. 2003 р., 1058 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 40. Тактичний Відтинок УПА 27-й «Бастіон»: Люба-чівщина, Ярославщина, Томашівщина. Документи і матеріяли. Містить огляди й документи про дії УПА в 1945–1948 роках. Серед документів — звіти Команди Тактичного Відтинку, хроніки відділів куреня УПА «Месники», звіти й огляди керівництва II Округи ОУН «Батурин», господарські звіти тощо. Більшість документів походить з Колекції Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2004 р., 600 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 41. Президент УГВР Кирило Осьмак. Книга містить документи та матеріяли про Президента УГВР Кирила Осьмака, його життя, наукову діяльність і смерть. 2004 р., 880 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 42. Петро Й. Потічний. Літопис УПА – Історія: Документи і матеріяли. Вояки УПА, які в 1947-1949 роках пробилися рейдом у Західну Європу, вважали своїм обов'язком залишити для історії та майбутніх поколінь пам'ять про визвольні змагання в часі Другої світової війни та після її закінчення. Це стало реальністю в 1974 р., коли було створено видавництво «Літопис УПА». Книга містить документи та матеріяли про нелегкі будні становлення та діяльності видавництва «Літопис УПА» за 30-літній

період діяльності, короткі біографії членів видавничого комітету, адміністрації видавництва, редакторів, авторів, упорядників і фундаторів томів. 2005 р., 658 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Томи 43-44. Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині. 1946-1948. Книги містять протоколи переслухань працівниками Служби Безпеки (СБ) ОУН Тернопільської області осіб, підозрілих у співпраці з органами державної безпеки СРСР. Матеріяли походять з підпільного архіву, віднайденого у 2004 р. в селі Озерна Зборівського р-ну Тернопільської обл., завдяки с. п. Софрону Кутному. На їх базі можна вивчати організацію, обсяг та дії підпільних структур щонайменше в межах однієї області у 1946–1948 рр., коли тиск на підпілля радянських силових структур був надзвичайно потужний. Також матеріали протоколів яскраво відображають жорстокість, нелюдність та бруталність радянських репресивних органів, які шляхом терору та насилля снували павутину імперії зла на теренах Західної України.

Том 43. Книга 1: В першій книзі поміщено 85 з 193 наявних протоколів допитів, що охоплюють 13 районів Тернопільщини, зокрема: Бережанський, Білобожницький, Борщівський, Буцацький, Великобірківський, Великоглибочоцький, Великодедеркальський, Вишнівецький, Заліщицький, Залозецький, Збаразький і Зборівський райони. 2006 р., 1332 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, схеми.

Том 44. Книга 2: Книга є продовженням 43 тому та містить подальших 108 протоколів переслухань СБ ОУН, зокрема, з теренів таких районів як: Золотопотіцький, Золотниківський, Козівський, Козлівський, Коропецький, Кременецький, Ланівецький, Микулинецький, Новосільський, Підволочиський, Підгаєцький, Почаївський, Пробіжнянський, Скала-Подільський, Скалатський, Теревовлянський, Товстевський, Чортківський, Шумський, та з Рогатинського району Станиславської області. Тут також поміщені Протоколи ТОС-у, Протоколи смерті, Лист підпільників на Далекий Схід, Протокол однієї події, список функціонерів МВД і МГБ та список слідчих СБ. Вступна стаття до обох книг поміщена в т. 43. 2006 р., 1288 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 45. Генерал Роман Шухевич – “Тарас Чупринка” Головний Командир УПА. Книга містить спогади про ген. Романа Шухевича–Тараса Чупринку, його життя, підпільну діяльність і смерть. 2006 р., 572 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Томи 46. Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині. 1946-1948. Книга 3. Книга є важливим доповненням і продовженням тт. 43-44 та містить протоколи переслухань СБ ОУН з п'яти районів Тернопільської обл., зокрема: Великодедеркальського, Вишнівецького, Збаразького, Золотниківського та Кременецького. Документи походять з повстанських архівів, віднайдених в околицях сіл Пліхів, Краснопуща Бережанського р-ну та Петриків Тернопільського р-ну. 2007 р., 896 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 47. Підпільна Пошта України. Книга містить ілюстрації ППУ з філателістичної збірки с.п. Степана Голяша, яка знаходиться в “Колекції

Петра Й. Потічного про підпільну й антипідпільну боротьбу в Україні” при Університеті Торонто (Канада), з коротким описом рисунків марок і блоків, а також вступні статті, що привідкривають історію діяльності Підпільної Поштою України. 2009 р., 336 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 48. УПА в світлі словацьких та чеських документів (1945-1948); книга перша: Рейди УПА в документах війська та апарату безпеки ЧСР (1945-1946). Дві головні теми книги – перебіг пропагандивних рейдів УПА теренами Північно-Східної Словаччини в серпні-вересні 1945 р. і в квітні 1946 р. (стратегія, цілі, поведінка відділів) та заходи чехословацької армії і органів безпеки ЧСР на припинення діяльності УПА в країні (до вересня 1946 р.). Книга також містить матеріали про чехословацько-радянську та чехословацько-польську співпраці стосовно УПА, звіти та відомості військової розвідки і національної безпеки ЧСР про дії повстанців, ситуацію українського населення на Закарпатті та документи про реакцію чехословацького суспільства до УПА. 2010 р., 864 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 49. Тернопільщина: “Вісті з Терену” та “Вістки з Тернопільщини”. 1943-1950; книга перша (1943-1947). В книзі подано підпільні інформації про діяльність ОУН і УПА та суспільно-політичну ситуацію в Тернопільській області і суміжних районах. 2010 р., 832 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 50. Тернопільщина: “Вістки з Терену” та “Вістки з Тернопільщини”. 1943-1950; книга друга (1948-1950). Книга містить подальші документи підпілля ОУН за 1948-1950 рр. щодо суспільно-політичної та економічної ситуації в Тернопільщині. 2010 р., 1240 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Готуються до друку:

– УПА в світлі словацьких та чеських документів (1945-1948); книга друга (1947-1948).

У НОВІЙ СЕРІЇ, т. зв. Київській, у співпраці з Інститутом української археографії та джерелознавства Національної Академії Наук України Державним комітетом архівів України та Центральним державним архівом громадських об’єднань (ЦДАГО) України появились такі томи «Літопису УПА»:

1. Видання Головного Командування УПА. Книга містить такі видання: «До зброї», № 16, 1943, «Повстанець», № 1-6, 1944-1945, «Український перець», № 1-3, 1943-1945 та «Бойовий правильник піхоти». Київ – Торонто, 1995 р., 482 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

2. Волинь і Полісся: УПА та запілля 1943 – 1944. Документи і матеріали. Книга містить документи Головної Команди УПА-Північ та документи Військових Округ «Заграва», «Богун», «Турів» та «Тютюнник». Київ – Торонто, 1999, 724 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

3. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: директивні документи ЦК Компартії України 1943-1959. Збірник містить най-

повніше зібрання документів ЦК КП(б)У – постанови з'їздів, пленумів політбюро, оргбюро, секретаріату, які супроводжуються інформативними записками, повідомленнями та довідками. У книзі також подано листи, стенограми засідань та виступів членів ЦК КП(б)У. Київ–Торонто. 2001, 652 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

4. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ (1943–1959). Книга перша: (1943–1945). У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно–визвольного руху протягом 1943–1945 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно–звітний характер. Київ–Торонто. 2002, 597 стор., тверда обкладинка.

5. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга друга: 1946–1947. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно–визвольного руху протягом 1946–1947 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно–звітний характер. Київ–Торонто. 2002, 574 стор., тверда обкладинка.

6. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга третя: 1948. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно–визвольного руху протягом 1948 р. Усі подані матеріали мають інформаційно–звітний характер. Київ–Торонто, 2003, 523 стор., тверда обкладинка.

7. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга четверта: 1949–1959. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно–визвольного руху протягом 1949–1959 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно–звітний характер. Київ–Торонто, 2003, 716 стор., тверда обкладинка.

8. Волинь, Полісся, Поділля: УПА та Запілля 1944–1946. Документи і матеріали. Збірник містить документи керівництва УПА–Північ і УПА–Південь, Краєвого проводу ОУН ПЗУЗ і НВРО та груп (Воєнних Округ) «Заграва», «Богун», «Тютюнник» і з'єднань груп «33» (ПЗК «Москва»), «44» (ПСК «Одеса»). Київ–Торонто. 2006, 1448 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

9. Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1944–1945. Книга містить архівні документи з переслухань радянськими репресивними органами таких осіб, як: Михайло Степаняк, Євген Басюк, Мирослав Гайдук, Ярослав Білінський, Артемізій Галицька, Олександр Луцький, Юрій Стельмащук, Петро Дужий, Микола Дужий, Володимир Павлик, Омелян Польовий, Федір Воробець, Дмитро Вітовський, Василь Левкович. Київ–Торонто, 2007, 912 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

10. Життя і боротьба генерала “Тараса Чупринки” (1907–1950). Документи і матеріали. У книзі зібрані документи та матеріали за

1907–2005 рр., які характеризують основні віхи життя і діяльності керівника українського визвольно-революційного руху в 1943–1950 рр. ген. Романа Шухевича (“Тараса Чупринки”) та присвячені його пам’яті. Поряд з документами Галузевого державного архіву СБ України до збірника увійшли документи Державного історичного архіву України у Львові і, частково, – ЦДАВО України, а також матеріали, які публікувалися в “Літописі Української Повстанської Армії” (Торонто) та в інших виданнях. Київ–Торонто, 2007, 832 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

11. Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО “Заграва”, “Турів”, “Богун” (серпень 1942 – грудень 1943 рр.). До книги увійшли 353 раніше не опублікованих документи з різних територіальних осередків ОУН(б) і запілля УПА на Волині й Південному Поліссі за серпень 1942 – грудень 1943 рр., які відображають діловодство КП, округ, районів ОУН(б) на ПЗУЗ (серпень 1942 – вересень 1943 рр.), а також округ, надрайонів, районів, кущів, підрайонів і станиць запілля УПА на ПЗУЗ (вересень – грудень 1943 р.). Київ–Торонто, 2007, 848 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

12. Воєнна Округа УПА “Буг” 1943–1952. Документи і матеріали. Книга 1. Том містить документи командування воєнної округи і окремих підрозділів, пресові видання “Буг”, як також звітно-інформативні документи керівництва ОУН на Львівщині. Київ–Торонто, 2008 р., 800 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

13. Воєнна Округа УПА “Буг” 1943–1952. Документи і матеріали. Книга 2. Том містить документи командування Воєнної Округи і окремих підрозділів, пресові видання, як також звітно-інформативні документи керівництва ОУН на Львівщині. Київ – Торонто, 2009 р., 1232 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

14. УПА і запілля на ПЗУЗ. 1943–1945. Невідомі документи. До збірника увійшли нещодавно виявлені у різних архівах України історичні джерела УПА (УПА–Північ) (266 документів, світлини), що раніше були не відомі широкому загалові. У них висвітлюється історія керівництва, військових підрозділів, армійського запілля за 1943–1945 рр. Територіальний ареал: північний захід, центр, північний схід Волині, Південне Полісся. Київ – Торонто, 2010 р., 640 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

15. Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1946–1952. Книга 2. Книга містить архівні документи з переслухань радянськими репресивними органами таких осіб, як: Миколи Павловича, Івана Павловича-Бабинця, Петра Лиховського, Віктора Харківа, Григорія Голяша, Юліана Матвіїва та Степана Коваля. Київ–Торонто, 2011, 840 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

16. Волинь і Полісся у невідомій епістолярній спадщині ОУН і УПА. 1944 – 1954 рр. У книзі вміщено 281 діловий лист, а також фрагменти, розсекречені СБУ за останні 3 роки. Авторами джерел є як керівники УПА і збройного підпілля ОУН (Роман Шухевич, Василь Кук), так і функціонери крайового рівня (Микола Козак, Василь Галаса та ін.). Діловий

епістолярій висвітлює маловідомі, переважно трагічні події національно-визвольної боротьби на Волині та Поліссі у 1944 – 1954 рр. Київ–Торонто, 2011, 1024 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

17. Осип Дяків–“Горновий” . Документи і матеріали. У книзі вміщено 119 документів присвячених життю та діяльності одного з провідних публіцистів воюючої України, члена Проводу ОУН, заступника Голови генерального секретаріату УГВР, та підполковника-політвиховника УПА Осипа Дяківа–“Горнового”. Основна частину складає його творча спадщина та листування. Публікуються документи про освіту та навчання, арешт та ув’язнення радянською владою, обставини загибелі; зізнання та спогади осіб, які з ним тісно співпрацювали. Переважна більшість документів і матеріалів публікуються вперше. Представлено найповніший нарис життя і діяльності О. Дяківа, висвітлено основні ідеї його публіцистичних праць. Київ–Торонто, 2011, 1016 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

18. Діяльність ОУН та УПА на території Центрально-Східної та Південної України. У книзі вміщені документи і матеріали українського резистансу про діяльність підпілля ОУН(б) та УПА на території центральних, східних і південних областей України у 1942- 1952 рр. Джерела висвітлюють одну з маловідомих сторінок історії України середини ХХ століття й органічно доповнюють документальну спадщину українського самостійницького руху в Західній Україні. Київ – Торонто, 2011, 1160 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

19. Підпілля ОУН на Буковині: 1943-1951. Документи і матеріали. Збірник включає звітно-інформаційні документи структур ОУН Буковини, інструкції, пресові видання, деякі матеріали УПА та СБ, а також документи радянських органів держбезпеки, що вели боротьбу з українським визвольним рухом. Київ – Торонто, 2012, 784 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

20. Воєнна округа УПА «Лисоня». Документи і матеріали. 1943–1952. Збірник містить документи і матеріали військового штабу та окремих підрозділів воєнної округи УПА “Лисоня”, як також звітно-інформаційні документи структур ОУН, що висвітлюють український визвольний рух на території Тернопільщини. Київ – Торонто, 2012, 848 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

21. Ярослав Старух. Документи та матеріали. Збірник містить творчу спадщину, яка охоплює важливі ідеологічні, політичні та історичні питання. Також публікуються найважливіші документи і спогади, які стосуються життя та діяльності Ярослава Старуха, а також біографічний нарис, написаний на широкій джерельній базі, зокрема з використанням маловідомих і невідомих документів радянських та польських карально-репресивних органів. Київ – Торонто, 2012, 1008 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Готуються до друку:

- **“Станиславівська округа ОУН. Документи і матеріали. 1945-1951”.**
- **“Золочівська округа ОУН. Матеріали СБ”, книга 1.**

СЕРІЯ «ЛІТОПИС УПА» – БІБЛІОТЕКА

1. Юрій Ступницький. Спогади про пережите. Автор – волиняк – оповідає про свою родину та переживання від юнацьких років (кінець 30-х) до виходу з ув'язнення в середині 50-х років. Автор є сином начальника штабу УПА полк. Леоніда Ступницького, разом з яким у 1943 р. пішов до УПА, де навчався у старшинській школі «Дружинники». Після арешту в 1944 р. поневірявся по тюрмах і таборах Радянського Союзу. Київ, 2000, 128 стор., м'яка обкладинка, мапи, ілюстрації.

2. Володимир В'ятрович. Рейди УПА теренами Чехословаччини. Монографію присвячено одному з маловідомих аспектів історії українського національно-визвольного руху 1940-1950 років – рейдам УПА чехословацькими теренами. Обрана тема дозволяє авторові показати розмах національно-визвольної боротьби в Україні, її вплив на події у післявоєнній Європі, без чого неможливе правильне і об'єктивне тлумачення суспільних процесів того часу. Львів, 2001, 208 стор., м'яка обкладинка, мапи, ілюстрації.

3. Ярослав Грицай – «Чорнота», Параскевія Грицай. А рани не гоїлися: Спомини «Чорноти». У книзі описані спогади чотового командира УПА «Чорноти» про події, що відбувалися в 1943-1945 роках на Закерзонні, та про його страдницьке життя в більшовицьких тюрмах і концтаборах Сибіру. Мемуари підготовлені до друку дружиною автора Параскою Грицай (з дому Ротко), яка протягом довгих років відтворювала розповіді свого чоловіка, уточнювала, доповнювала та систематизувала їх. Львів, 2001, 332 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

4. Спогади вояків УПА та учасників збройного підпілля Львівщини і Любачівщини. Книга містить спогади Василя Левковича («Вороного»), його дружини Ярослави, сотенного Миколи Тарабана («Тучі»), вояків УПА Івана Філя («Шеремети»), Івана Василевського–Путко («Вуса»), оргмоба Костя Міхалика («Думи») та зв'язкової Катерини Когут–Лялюк («Грізної»). В книзі подана коротка згадка про Якова І. Чорнія («Кулю», «Мушку», «Ударника»), командира Перемиської 6 ВО УПА, авторства Федора Лопадчака. Львів, 2003, 448 стор., тверда палітурка в суперобкладинці, ілюстрації.

5. Мирослав Горбаль. Довідник-пошукувець. Реєстр осіб, пов'язаних з визвольною боротьбою на теренах Львівщини (без Дрогобиччини). 1944-1947 (за архівними документами). Книга є підсумком опрацювання архівних документів з фондів Державного архіву Львівської області за 1944-1947 роки. Ці документи мають інформаційно-звітний характер (також плани заходів, стенограми нарад, протоколи засідань та допитів, підпільні документи, прокурорські аналізи, агентурні справи тощо) й викривають суть боротьби комуністичного режиму проти національно-визвольного руху на вказаних теренах. У довіднику подані ключові ідентифікаційні дані про осіб, які були пов'язані з тим рухом, та джерела інформації цих даних. Львів, 2003, 416 стор., м'яка палітурка.

6. Мирослав Горбаль. Довідник-пошукувець. Реєстр осіб, пов'язаних з визвольною боротьбою на теренах Дрогобиччини. 1939-1950 (за архівними документами). У цій праці зібрана трагічна

інформація про особи та події, що, безпосередньо чи опосередковано, у позитивному чи негативному плані, були пов'язані з визвольною боротьбою на території тодішньої Дрогобицької області у 1939–50-х роках. Основна інформація – результат опрацювання документів архівних справ Державного архіву Львівської області (ДАЛО) та інших архівів, а також видань, публікацій і машинописів з цієї тематики; дописів, свідчень, спогадів та листів. Львів, 2005, 1312 стор., ілюстрації, тверда палітурка.

7. Володимир Ковальчук. Діяльність ОУН (б) та Запілля УПА на Волині та південному Поліссі (1941-1944 рр.). В книзі досліджено інформативний потенціал джерел з історії діяльності мережі ОУН і запілля УПА на ПЗУЗ. Обговорюється формування первісної джерельної бази, особливості фондоутворення, діловодство, провідиться класифікація документального масиву джерел та з'ясовано особливості діяльності референтур ОУН(б) і запілля УПА. Львів, 2006, 512 стор., тверда палітурка.

8. Онишко Леся. «Нам сонце всміхалось крізь ржаві ґрати». Катерина Зарицька в українському національно-визвольному русі. У цій монографії на основі архівних документів та матеріалів, спогадів учасників подій досліджено етапи становлення світогляду Катерини Зарицької, її участь в формуванні Українського Червоного Хреста; діяльність в референтурі пропаганди ОУН (б) та налагодження зв'язків головнокомандувача УПА Романа Шухевича; показано її життєвий шлях в тюрмах і таборах ССРСР, а потім на волі. Львів, 2007, 928 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

9. Коханська Галина. З Україною у серці. Спомини. Спомини присвячені історії національно-визвольного руху на Волині 1930-1950 рр. Вони відображають діяльність польського окупаційного режиму та більшовицькі репресії 1939-1941 рр. Авторка детально розповідає про свій вступ в ряди ОУН, проходження вишколів, свою діяльність в Колківській республіці УПА у відділі розвідки. Окремий розділ споминів присвячений ув'язненню в комуністичних таборах. Львів, 2008, 400 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

10. Олександр Іщук, Ігор Марчук, проф. Дарія Даревич «Життя і творчість Ніла Хасевича». Книга написана на раніше недоступних, засекречених матеріалах з архіву Служби Безпеки України і розкриває життєвий та творчий шлях видатного художника-графіка, члена УГВР з 1949 року, ілюстратора багатьох видань ОУН і УПА – Ніла Хасевича («Бей», «Зот», «Рибак»). Доповнено видання повноколірним каталогом праць мистця. Львів, 2011, 432 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

11. Олександр Іщук. «Молодіжні організації ОУН (1939-1955 рр.)». В монографії на основі комплексного аналізу наукової літератури, опублікованих історичних джерел та архівних матеріалів досліджено участь української молоді у боротьбі за державну незалежність у 1939-1955 рр. Торонто – Львів, 2011, 896 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

СЕРІЯ «ПОДІЇ І ЛЮДИ»

1. Посівнич Микола. Нескорений командир. У нарисі висвітлюється життєвий шлях провідного члена ОУН та Головного командира УПА Романа Шухевича, незламного лідера національно-визвольної боротьби українського народу. Торонто-Львів, Видання 2-е, доповнене. 2008, 80 стор., ілюстрації.

2. Осьмак Наталка. Кирило Осьмак – нескорений Президент УГВР. Пропоноване дослідження розкриває на основі архівних документів і матеріалів невідомі сторінки життя і діяльності одного з чільних керівників українського визвольного руху 1940-х років. – Торонто-Львів, 2008, 128 стор., ілюстрації.

3. Посівнич Микола. Степан Бандера. Життя присвячене свободі. Пропоноване дослідження присвячене життю та діяльності Провідника ОУН та ЗЧ ОУН Степана Бандери в 1920–1959 рр. На основі спогадів та документів у книзі висвітлено боротьбу і роль ОУН і ЗЧ ОУН та її лідера у тогочасних суспільно–політичних процесах. Крім того, читач зможе довідатися про родинне, шкільне, студентське оточення, в якому формувалася особистість майбутнього Голови провладу ОУН та ЗЧ ОУН. Торонто–Львів, 2008, 112 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

4. Петро Й. Потічний. Моя дорога. Короткий біографічний спомин Петра-Йосифа Потічного, написаний англійською мовою, охоплює період від народження до часу, коли він, як юнак, вояк УПА, прибув зі своїм відділом до Західної Німеччини під кінець 1947 р. Торонто–Львів, 2008, 124 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

4/II. Петро Й. Потічний. Моя дорога. Частина 2. Дана книга є продовженням англомовних біографічних споминів Петра-Йосифа Потічного, яка описує його життя в Сполучених Штатах (1950–1964), службу в американській морській піхоті під час Корейської війни, здобуття університетської освіти у Філадельфії і Нью-Йорку та завершується його подальшим переїздом до Канади. Торонто–Львів, 2010, 112 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

4/III. Петро Й. Потічний. Моя дорога. Частина 3. Короткий спомин Петра-Йосифа Потічного описує його життя в Канаді (1964–2012), його працю в МакМастерському університеті, різні академічні заходи і подорожі та його родину. Торонто –Львів, 2012, 160 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

5. «Грім» – полковник УПА Микола Твердохліб. Спогади і матеріали. / Упорядник Роман Грицьків. Видання присвячене полковнику Української Повстанської Армії Миколі Твердохлібу – «Грому». Крізь призму спогадів безпосередніх учасників подій та інших матеріалів у збірнику зображено життя і діяльності видатного повстанського командира, а також висвітлено національно-визвольну боротьбу 1930-х – 1950-х років у Карпатах. Торонто–Львів, 2008, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

6. Михайло Романюк. Петро Федун – «Полтава» – провідний ідеолог ОУН та УПА. Пропоноване видання присвячене життю та діяльності одного із керівників збройного підпілля ОУН та УПА Петра Федуну –

«Полтави». На основі архівних документів висвітлено процес формування світоглядних позицій, національно-патріотичних переконань та його творчої спадщини. Торонто–Львів, 2009, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

7. Українська Головна Визвольна Рада / Упорядники П. Й. Потічний, М. Посівнич. У книзі про УГВР поміщено статті Р. Шухевича, М. Дужого і А. Камінського, спогади Л. Шанковського, Д. Ребет у яких висвітлено боротьбу і роль УГВР у тогочасних українських суспільно-політичних процесах. Торонто–Львів, 2009, 136 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

8. Володимир Іванченко. Квітка у червоному пеклі: життєвий шлях Людмили Фої. Брошура присвячена життю Людмили Фої (“Оксани”, “М. Перелесник”), 1923–1950, котра була одним із організаторів підпілля ОУН (б) у м. Києві під час Другої світової війни. Арештована вона витримала тортури в'язниці НКДБ. Будучи ключовою фігурою у протистоянні радянських спецслужб з СБ ОУН, зірвала потужну чекістську операцію з виявлення та знищення керівників українського визвольного руху. Одночасно вона – авторка чудових літературних творів. Людмила Фоя загинула в нерівному бою з військовою групою МДБ, рятуючи пораненого друга. Торонто – Львів, 2009, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

9. Олександр Іщук. Життя та доля Михайла Дяченка – “Марка Босслава”. Книга присвячена життю та долі Михайла Дяченка – поета, письменника, підпільника й одного з керівників Карпатського КП ОУН, автора чималої кількості поетичних творів та оповідань, у яких чітко продемонстровано мету та завдання українського визвольного руху середини ХХ століття. Вперше оприлюднено раніше невідому інформацію про заходи радянських каральних органів із розшуку м. Дяченка, виявлену в ГДА СБУ, окремі його твори та маловідомі фотографії. Торонто – Львів, 2010, 140 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

10. Олександр Іщук, Володимир Іванченко. Життєвий шлях Галини Голояд – “Марти Гай”. У книзі чи не вперше на основі архівних документів МДБ УРСР, збережених в Галузовому державному архіві СБ України, детально висвітлено життя та долю однієї з чільних діячок українського визвольного руху Галини Голояд – “Марти Гай”. Книгу доповнено творами письменниці, маловідомими фотографіями та документами з архівів радянської державної безпеки. Торонто – Львів, 2010, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

11. Володимир Мороз. Портрет Осипа Дяківа-“Горнового”. Книга присвячена життю та діяльності одного з провідних публіцистів воюючої України, члена Проводу ОУН на українських землях та заступника Голови генерального секретаріату УГВР, підполковника-політвиховника УПА Осипа Дяківа. На підставі широкого масиву джерел з'ясовано його внесок в український національно-визвольний рух, висвітлено основні ідеї понад двох десятків публіцистичних праць. Торонто – Львів, 2010, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

12. Володимир Мороз. Зиновій Тершаковець-“Федір”. Зиновій Тершаковець увійшов в історію українського національно-визвольного руху

як крайовий провідник ОУН Львівщини та засновник і редактор підпільного видання “Літопис УПА”. Докладно про ці та інші аспекти його життя та діяльності йде мова у даній книзі, написаній на широкій джерельній базі, зокрема невідомих архівних документах. Також вперше з 1944 р. публікується праця З.Тершаковця “Польське питання”, в якій розкрито погляд українського підпілля на стосунки із своїм західним сусідом. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м’яка палітурка, ілюстрації.

13. Микола Андрощук-«Вороний». Записки повстанця. Книга спогадів Миколи Андрощука-«Вороного» охоплює період з весни 1943 р. по весну 1944 р. і подає широку картину дій українських повстанців на південній Волині. Автор приймав безпосередню участь у тих подіях і зустрічався з багатьма повстанськими командирами — Д. Клячківським – «Климом Савуром», П. Олійником – «Енеєм», М. Свистуном – «Ясеном». Про славних повстанських командирів та про чисельні бої з німецькими підрозділами, найбільший бій загонів УПА та військ НКВС на Гурбах і важкий Північний рейд міститься інформація на сторінках цього видання. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м’яка палітурка, ілюстрації.

14. Олександр Іщук, Наталія Ніколаєва. Ярослав Богдан – «Всеволод Рамзенко». В книзі розповідається про життєвий шлях та творчу діяльність відомого письменника-підпільника і чільного діяча ОУН Ярослава Богдана – «Всеволода Рамзенка» (1915-1953). На основі невідомих архівних документів з ГДА СБ України відтворено основні етапи життя та проаналізовано тематику основних праць Я. Богдана. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м’яка палітурка, ілюстрації.

15. Дмитро Проданик. Шлях боротьби Василя Сенчака-«Ворона». У книзі на основі архівних документів та спогадів колишніх учасників та симпатиків визвольного руху висвітлено життєвий та бойовий шлях Василя Сенчака-«Ворона» на посадах районного референта СБ Солотвинщини та надрайонного референта СБ Станиславівщини, а також проведено дослідження ходи «чорної» зради на Станиславівщині 1951 р., під час якої і загинув «Ворон». Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м’яка палітурка, ілюстрації.

16. Олександр Іщук, Ігор Марчук. Брати Бусли. Життя за Україну. Книга про відомих діячів ОУН на Волині Олександра та Якова (референт пропаганди Проводу ОУН) Буслів подає інформацію про їхній нелегкий життєвий шлях. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м’яка палітурка, ілюстрації.

17. Світло душі родини Левицьких / Упорядник Марія Прокопець. В книзі розповідається про долю родини Левицьких, долю, яка певною мірою була типовою для численних галицьких родин у першій половині ХХ століття. В час лихоліття 2-ої Світової війни, опинившись між жорнами брутальних та червоних окупантів, з 8-ми дітей о. Юрія Левицького та Анастасії з Зубрицьких п’ятеро загинуло у боротьбі за волю України. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м’яка палітурка, ілюстрації.

18. Ігор Марчук. Ростислав Волошин. У книзі розповідається про життєвий шлях Ростислава Волошина, який увійшов до історії українського

визвольного руху як один з перших організаторів ОУН на Волині, згодом керівник Рівненської окружної ексекутиви ОУН, член Бюро Проводу ОУН та головуєчий на III Надзвичайному Великому Зборі ОУН і Першому установчому зборі Української Головної Визвольної Ради. Торонто – Львів, 2012, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

19. Дмитро Проданик. Микола Кричун «Черемшина». У книзі на основі архівних документів подано життєвий та бойовий шлях Миколи Кричуна-«Черемшини», «Олексія» на посадах повітового та надрайонного провідника ОУН Вижниччини. Торонто – Львів, 2012, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

20. Наталія Ніколаєва. Підпільні друкарні ОУН та їх ліквідація каральними органами СРСР в 1944-1954 рр. В книзі на основі таємних документів ЦК КП(б)У, радянських каральних органів, матеріалів підпілля ОУН та сучасних наукових праць досліджується діяльність підпільних друкарень ОУН в 1944-1954 рр. та процес їх ліквідації органами НКВС-НКДБ-МДБ-МВС-КДБ СРСР. Торонто – Львів. 2012, 132 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

21. Василь Ільницький. Провід ОУН Карпатського Краю. Книга присвячена структурі та кадрам Карпатського краю ОУН. На основі різних архівних документів і матеріалів розкриваються структурні трансформації та питання кількісного заповнення керівних органів краю. З'ясовано, що незважаючи на підпільні умови, постійні втрати серед керівного складу підпілля намагалося заповнювати вакантні посади причому їхній фаховий рівень залишався високим. Торонто – Львів, 2012, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

“ЛІТОПИС УПА” В МЕРЕЖІ INTERNET

Заходами Адміністрації видавництва “Літопис УПА” детальну інформацію українською та англійською мовами про видання та споріднені матеріали можна знайти в мережі Internet за адресою:

<http://www.litopysupa.com>

Ця інформація складається з чотирьох груп.

1. Вступ до серій (*Introduction to the Series*), який дає загальні інформації про “Літопис УПА” та цілі видавництва.

2. Інформації про замовлення (*Ordering information*), які дають короткі інформації про кожний том серій та як їх замовляти.

3. Книги “Літопис УПА” (*Litopys UPA volumes*), де про кожний том подано не тільки повну бібліографічну інформацію (титульна сторінка, дата і місце публікації, число ISBN, ціна та редактор книги), але також повний текст вступної статті та резюме матеріалів тому. Текст ілюстрований знімками, які знаходяться в книзі.

4. Споріднені матеріали (*Related Materials*). У цій групі подані публікації інших видавництв, що відносяться до теми УПА та Збройного підпілля в Україні.

Аналогічну інформацію англійською мовою можна знайти також на web сторінці за адресою:

<http://www.infoukes.com/commercial/litopysupa/index.html>

*Про подальші інформації можна звертатися на адресу
Адміністрації:*

— Микола Кулик — **mykola.kulyk@litopysupa.com**
або Редакції:

— Петро Й. Потічний — **peter.potichnyj@litopysupa.com**

Адміністрація в Україні — **litopys@bs.lviv.ua**

Будемо вдячні за відгуки читачів на наше видання.

*Пишіть на подані адреси або також на
www.litopysupa.com*

**ОБ'ЄДНАННЯ КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА В США Й КАНАДІ
та
ТОВАРИСТВА КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА
ім. ГЕН. ХОР. ТАРАСА ЧУПРИНКИ В США Й КАНАДІ**

ВИДАВНИЧИЙ КОМІТЕТ “ЛІТОПISУ УПА”

*М. Бохно, І. Василевський-Путко, І. Гомзяк, Параска Грицай,
О. Дольницький, О. Жигар, Б. Ковалик, М. Кошик,
М. Кулик, Р. Кулик, Катерина Лялюк, М. Лушчак, П. Мицак,
Емілія Нагірна-Зінько, Марія Пискірі, А. Потічний, П. Потічний,
М. Рошецький, І. Росіл, Наталя Солтис, І. Терефенко,
Ярослава Філь, О. Циліупа, С. Шпак, Є. Штендера*

Адміністрація:

М. Кулик, Р. Кулик, Емілія Нагірна-Зінько, Наталя Солтис

Адреса:

*LITOPYS U.P.A.
P.O. Box 97, Station “C”
Toronto, Ontario, M6J 3M7, Canada
mykola.kulyk@litopysupa.com*

Адміністрація в Україні:

Ігор Гомзяк, Богдан Столяр

Благодійний Громадський Фонд “Літопис УПА”

ім. Володимира Макара

Микола Посівнич

Адреса: “Літопис УПА”

*пл. Міцкевича, 6/7, Львів 79000 Україна
тел.(38-032) 272-4064 e-mail: litopys@bs.lviv.ua*

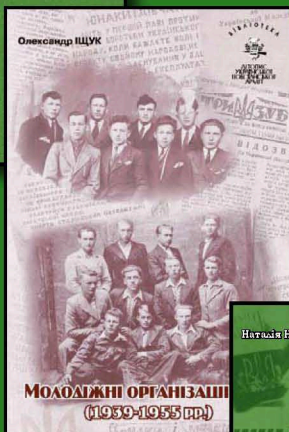
50

ЛІТОПИС УПА

ТОМ
21

ЛІТОПИС УКРАїнСЬКОТ ПОВСТАНСЬКОТ АРМІТ

LITOPYS U.P.A.
P.O. Box 97, Station "C"
Toronto, ON M6J 3M7
CANADA
mykola.kulyk@litopysupa.com

<http://www.litopysupa.com>

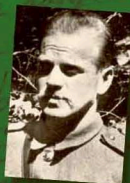
“ЛІТОПИС УПА”
пл. Міцкевича, 6/7
Львів, 79000
UKRAINE
е-пошта: litopys@bs.lviv.ua

Василь ІЛЬНИЦЬКИЙ

Серія "ПОДІЇ І ЛЮДИ"

ЛІТОПИС
УКРАЇНСЬКОЇ
ПОВСТАНСЬКОЇ
АРМІЇ

ПРОВІД ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ

